

Ἡμερή

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

Σαυτὸ τὸ φύλλο ἐφημοσιεύουν οἱ κ. κ.

Γ. ΡΟΝΤΑΚΗΣ, ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ (μετ. Μωρεᾶς), Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ,
Α. ΜΑΜΜΕΛΗΣ, Μ. ΚΟΥΝΕΛΑΚΗΣ, ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ,
ΣΤ. ΣΤΑΘΗΣ (μετ. Ἔδγαρ Πόε), ΔΗΜΗΤΡΟΣ
ΣΤΑΥΡΟΥ (μετ. Ἔδγαρ Πόε),
ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ,
Δ. ΣΑΡΡΟΣ (μετ. Εὐριπίδου) κ. τ. λ. κ. τ. λ.

ΠΟΛΗ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΕΣΤΙΑ
1921

ΖΩΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

ΒΓΑΙΝΟΥΝ ΚΑΘΕ ΔΥΟ ΜΗΝΕΣ

Διευθυντής ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΓΑΛΑΤΑΣ ΟΥΖΟΥΝ ΧΑΝ 6

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για ένα χρόνο Δίρες 3
Για έξη μήνες » 2

ΣΗΜ.—Οι συνδρομές αρχίζουν από την 1η του Γενάρη.
Όσοι θέλουν να έχουν τα 5 προηγούμενα φύλλα που έχουν εκδοθεί θα πληρώσουν 1 λίρα παραπάνω.

“ Ζ Ο Ε ”
CAHIERS LITTÉRAIRES
Directeur: A. MELACHRINOS

Rédaction: Galata, Ouzoun Han N° 6 — Constantinople.

Il sera rendu compte de tout ouvrage dont un exemplaire sera envoyé à la Direction.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΑΒΑΜΕ

ΜΟΥΣΑ, Μηνιαίο Περιοδικό. Ίανουάριος. Όδός Δραγατσανίου 6 Β΄ Αθήνα.
ΛΟΓΟΣ, Μηνιαίο Περιοδικό. Οκτώβριος Πόλη.
ΕΣΤΙΑΔΑ, Χίος, Οκτώβριος. Νοέμβριος.
Σκέρσο, στίχοι του Χρ. Βαρλέντη.

Πουλιούνται στα Γραφεία της «Ζωής» οι ακόλουθες εκδόσεις της τοῦ 1921.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ ρυθ. μεταφρ. των δραμάτων του ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ.

- 1) ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ.
- 2) ΦΙΓΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΑΥΛΙΑΙ.
- 3) ΦΙΓΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ,
- 4) ΜΗΔΕΙΑ.
Τυπώνεται η ΕΚΑΒΗ.

Τιμή του καθενός Γρ. 30.—

Κι ό θρήνος των γυναικών—κλάμα
ατέλειωτο.

Οί γειτόνοι στεκόντουσαν βουβί.
Πότε τρέχανε στά χωριά που έ-
πεφτε ή μπόρα ή κολασμένη να
δώσουν κάποιο χέρι. Πότε γυρίζανε
σά μουρλοι και ζητούσανε νάνε-
θρουνε αὐτοὺς που βάζανε τίς φω-
τιές!

Κεῖνο τὸ καταραμένο χυνόπαρα
χωριά, χωριουδάκια τὴνα πίσω ἀπ’
τᾶλλο ἀγάλι ἀγάλα στάχτη-εἶχανε

γενῆ. Ἡ Κοινοτή έρεβε. Κι ό κό-
σμος πουθενά πιά δέν έβρησκε κα-
ταφύγιο και πήρε τὰ ψηλά βουνά.
Ἐθάνατος κλάδευε τὴ ζωή!

Ἐνάμεσα στοὺς ὑπέραντους τά-
φους βρυκόλακες ἀνεμίζουνε! Πότε
σημαίνουνε και τὸ σήμαντρο! Ἡ
βῶχα τῆς κακομοιρίας τοὺς ἐπνιξε!
Εἶναι ή κατάρα! Ἡ κατάρα που
δέν τὴν γκρεμνά κι ό χρόνος!

ΓΚΟΥΡΑΣ Ο ΑΛΕΙΤΟΥΡΓΗΤΟΣ

JEAN MOREAS

LES STANCES

ΕΒΔΟΜΟ ΒΙΒΛΙΟ-

Στὸν κάμπο έπορευόμουν, με τῆς μπόρας τὸν ἀγέρα,
στὸν ἄχρον ὄρθρο, κάτω ἀπ’ τὰ χαμόσερα τὰ νέφη·
ἕνα κοράκι έρεβικό μ’ ἀκλούθαε στὸ ταξείδι
και μες στὸ βάλτο ἀντιλαλοῦσεν ή περπατησιά μου.

Στὸν οὐρανὸ ἔκαν’ ή ἀστραπή τὴ φλόγα της νὰ τρέχη,
κι ό ἀνεμος τρίδιπλα δυνάμωνε τὸ βογγητό του,
μὰ ήταν ή θύελλα ἀδύναμη πολὺ, μπροστὰ στὴν καρδιά μου,
που όί χτύποι της έσκέπαζαν και τῆς βροντῆς τὸν κρότο.

Ἐπ’ τὸ χρυσὸ ξεφύλλισμα τοῦ ἐλάτου, τοῦ σφεντάμνου,
σύναζε τὸ φθινόπωρο τὸ πλουσιο λάφυρό του,
και τὸ κοράκι, μ’ ἀδυσώπητο τὸ πέταμά του,
μ’ ἀκλούθαε, τῆς ἀγύριστης τῆς μοίρας μου σημάδι.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΣΙΛΛΕΡ

Η ΣΚΗΝΗ ΩΣ ΗΘΙΚΟΣ ΔΕΣΜΟΣ

Μία γενική και άκαταμάχητη κλίση για ό,τι είναι νέο και άσυνήθιστο και η επιθυμία που έχει ο άνθρωπος να αισθανθῆ μέσα του μία διάθεση πάθους, ἐγέννησαν κατά τὴν παρατήρησι τοῦ Σούλτσερ, τὸ θέατρο. Καταπονεμένος ἀπὸ τὲς δυνατὲς προσπάθειες τοῦ πνεύματός του, βαρεμένος ἀπὸ τὰ μονότονα καὶ συχνὰ πληχτικά καθημερινά του ἔργα, καὶ χορταμένος ἀπὸ αἰσθητικὴν ἀπόλαυσι, ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε νὰ αισθανθῆ στὴν ὑπαρξί του ἕνα ἄδειο, ποῦ ἦταν ἐνάντιο στὴν αἰώνιαν ὁρμή του πρὸς τὴν ἐνέργεια. Ἡ φύσι μας, ἄλλο τόσο ἀνίκανη νὰ διαμείνῃ πολὺ στὴν κατάστασι τοῦ ζώου, ὅσο καὶ νὰ παιδεύεται ἀδιάκοπα στὲς εὐγενικότερες ἐργασίες τοῦ πνεύματος, ἐζήτησε μίαν ἄλλη κατάστασι μεσινῆ ποῦ νὰ συμίγῃ καὶ τὰ δύο ἀντίθετα ἄκρα. νὰ χαμηλώνῃ τὸ ὄκληρό τάνυσμα τῆς ψυχῆς, νὰ τὸ φέρῃ σὲ μία γλυκεῖα ἀρμονία καὶ νὰ εὐκολαίνῃ τὴν ἀμοιβαία μετάβασι ἀπὸ μία κατάστασι στὴν ἄλλη. Μᾶς προξενεῖται αὐτὴ τὴν ὀφέλεια γενικῶς τὸ αἶσθημα τοῦ ὄραίου τῆς Τέχνης. Τώρα, ἐπειδὴ πρώτη φροντίδα ἐνὸς γνηστικοῦ νομοθέτη πρέπει νὰ εἶναι νὰ διαλέξῃ ἀπὸ δύο πρακτικὰ μέσα τὸ εὐγενικότερο, δὲν θὰ ἴστοχασθῆ αὐτὸς ἄρκετὸ τὸ νὰ ξαγματώσῃ τὲς ὁρμὲς τοῦ λαοῦ του, ἀλλὰ θὰ πασχίσῃ, ἂν εἶναι κἄπως βολετό, νὰ τὲς μεταχειρισθῆ καὶ ὡς ὄργανα γιὰ ὑψηλότερα σχέδια καὶ νὰ τὲς καταφέρῃ νὰ γίνουσι πηγὲς εὐτυχίας. Μ' αὐτὸ τὸ στοχασμὸ ἐπροτίμησε ἀπὸ κάθε ἄλλο τὸ θέατρο, ποῦ ἀνοίγει ἕναν ἄπειρο κύκλον στὸ πνεῦμα διψασμένο γιὰ τὴν ἐνέργεια, ποῦ δίνει τροφή σ' ὅλες τὲς δυνάμεις τῆς ψυχῆς χωρὶς νὰ

τανύσῃ παραπολύ μία μόνη καὶ τέλος ταιριάζει τὴ μόρφωσι τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς μὲ τὴν εὐγενικότερη διασκέδασι.

Ἐκεῖνος ποῦ πρῶτος ἐπαρτήρησε πῶς ἡ θρησκεία εἶναι ὁ στερεώτερος στύλος τῆς πολιτείας πῶς δίχως αὐτὴν οἱ ἴδιοι οἱ νόμοι χάνουσι τὴ δυνάμει τους, ἴσως, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, ὑποστήριξε τὴ σκηνὴν στὴν εὐγενικότερη ὄψι τῆς. Ἰσα ἴσα αὐτὴ ἡ ἀδυναμία, αὐτὸ τὸ κἄπως ἀστήριχτο τῶν πολιτικῶν νόμων, ποῦ κατασταίνει ἀφευχτα χρεωστὴ τὴ θρησκεία στὸ κράτος, προσδιορίζει καθαρὰ καὶ τὴν ἠθικὴν δυνάμει τῆς σκηνῆς. Κατὰ τὸ νόμῳ του οἱ νόμοι περιορίζουσι τὸν κύκλον τὸν σὲ χρέη ἀρνητικά, ἡ θρησκεία τὸν ἀπλώνει ὥστε νὰ δώσῃ καὶ προστάγματα θετικά. Οἱ νόμοι μονάχα ἐμποδίζουν τὲς πράξεις ποῦ διαλύουσι τοὺς κοινωνικοὺς δεσμοὺς ἡ θρησκεία ὁρίζει νὰ γίνουσι ἄλλες ποῦ αὐτοὺς τοὺς δεσμοὺς τοὺς κατασταίνουσι στενωτέρους. Οἱ νόμοι ἔχουσι τὸ κράτος τους ὅπου ἡ ἐξωτερικὴ ἐνέργεια φανερώσει τὴ θέλησι, μοναχὰ τὰ ἔργα ὁρίζουσι, ἡ θρησκεία ἀπλώνει τὴ δικαιοδοσίαν τῆς στὲς κρυφότερες ἀγκωνές τῆς καρδιάς καὶ κνηγιάει τὸ λογισμὸ καὶ μέσα στὴ βαθύτερη πηγὴ του. Οἱ νόμοι λυγίζουν καὶ σαλεύουσι καὶ ἀλλάζουσι, καθὼς ἡ ἰδιοτροπία καὶ τὸ πάθος, ἡ θρησκεία δένει αὐστηρὰ καὶ γιὰ πάντα, Ἄλλὰ καὶ ἂν ὑποθέσομεν ἕκκεῖνο ποῦ ποτὲ δὲν συμβαίνει καὶ ἂν παραδεχθοῦμε πῶς ἔχει ἡ θρησκεία τὴν ὑψηλὴ ταύτη δυνάμει στὴν καρδίαν καθενὸς ἀνθρώπου ξεχωριστὰ θὰ δυνηθῆ τάχα αὐτὴ μόνη στὴν ἐντέλεια νὰ μορφώσῃ τὸν ἄνθρωπον ;—Ἡ θρησκεία (χωρίζου

ἐδῶ τὴν πολιτικὴν τῆς ὄψι ἀπὸ τὴ θεία,) γενικῶς, ἐνεργεῖ περισσότερο ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ὑλικώτερον τοῦ λαοῦ, καὶ ἴσως ἐξ αἰτίας τοῦ αἰσθητικοῦ μέσου τῆς ἐνεργεῖ τόσο ἀλάθευτα.

Ἡ δυνάμει τῆς εἶναι χαμένη, ἂν τῆς ἀφαιρέσομε τούτο—ἀλλὰ καὶ μὲ τί ἐνεργεῖ ἡ σκηνή ;— Ἡ θρησκεία δὲν εἶναι πλέον τίποτε γιὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀνθρώπων, ἂν ἀφανίσουσι τὲς εἰκόνες τῆς, τὰ προβλήματα τῆς ἂν μηδενίσουσι τὴν παράδεισόν τῆς καὶ τὴν κόλασι. Καὶ ὅμως αὐτὲς οἱ εἰκόνες δὲν εἶναι παρὰ εἰκόνες φανταστικές, μαντέματα δίχως λύσι, σκιάχτρα καὶ θέλητρα μακρυνά. Πόση δυνάμει θ' ἀποχτοῦσαν ἡ θρησκεία καὶ οἱ νόμοι, ἂν ἤθελε συμμαχήσουσι μὲ τὴ σκηνή, ὅπου εἶναι θεωρία ρητὴ καὶ ζωντανὴ παρουσία, ὅπου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία, ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία, ἡ ἀγνωσία καὶ ἡ φρόνησι, σὲ χίλιες εἰκόνες, ἀληθινὰ καὶ πιαστὰ, περνοῦσι μπροστὰ στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, ὅπου ἡ Πρόνοια λυεῖ τὰ προβλήματα τῆς καὶ ξεδιαλύνει τὸν κόμπο τῆς ἐμπρὸς τους, ὅπου ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου μὲς τὸ βασανιστήριον τοῦ πάθους ἐξομολογεῖται τὰ κρυφότερα τῆς κινήματα, ὅπου κάθε προσοπίδα πέφτει, κάθε φτιασίδι λυώνει καὶ γίνεται ἀχνός, καὶ ἡ ἀλήθεια κάθεται στὸ θρόνον κριτῆς ἀδυσώπητος καθὼς ὁ Ροδάμανθος.

Ἡ δικαιοδοσία τῆς σκηνῆς ἀρχίζει ἐκεῖ ποῦ τελειώνει ἡ ἐπικράτεια τῶν κοσμικῶν νόμων. Ὅταν ἡ δικαιοσύνη θαμπώνεται ἀπὸ τὸ χρυσάφι καὶ ἀχρεΐει μισθωτῆ τοῦ ἐγκλήματος, ὅταν ἡ ἀσεβεία τῶν δυνατῶν ἀναπαίξει τὴν ἀδυναμίαν τῆς, καὶ ὅταν ὁ φόβος τῶν ἀνθρώπων δένει τὰ χέρια τῶν ἀρχόντων, ἡ σκηνὴ παίρνει σπαθί καὶ ζυγαριὰ καὶ σέρνει τὸ κρῖμα μπροστὰ σὲ φοβερὸ δικαστήριον. Ὅλο τὸ βασίλειον τῆς φαντασίας καὶ τῆς ἱστορίας, τοῦ περασμένου καὶ τοῦ μέλλοντος, κρέμονται ἀπὸ ἕνα τῆς νόημα. Αὐθάδεις κακοῦργοι ποῦ σέπονται ἀπὸ καιρὸ μέσα στὸ χῶμα, ἔρχουσι ἐμπρὸς μας

κραγμένοι ἀπὸ τὴν παντοδύναμη φωνὴ τῆς ποιητικῆς τέχνης καὶ ξαναρχίζουν γιὰ παράδειγμα φριχτὸ τῶν μεταγενεστέρων μία ζωὴ γεμάτη ἐντροπὴ καὶ ἀτιμία. Ἄδύνατοι ὡς ἴσκιος σὲ βαθυλὸ καθρέφτη περνοῦσι μπροστὰ στὰ μάτια μας ἐκεῖνοι ποῦ ἐστάθησαν ὁ τρόμος τοῦ καιροῦ τους, καὶ ἐμεῖς μ' ἕνα ἀνατρίχιασμα γεμάτο ἠδονὴ ἀναθεματίζουσι τὴ μνήμη τους. Καὶ ἂν καμμιὰ ἠθικὴ δὲν διδάσκειται πλέον, καὶ ἂν καμμιὰ θρησκεία δὲν ἔχη πιστούς, καὶ ἂν κανένας νόμος δὲν ζῆ, ἡ Μήδεια θὰ μᾶς κἀνῃ ν' ἀνατριχιάζουσι στὴ στιγμὴ ποῦ κατεβαίνει μὲ τρεμάμενα γόνατα τὰ σκαλιὰ τοῦ παλατιοῦ καὶ ἔχει σφάξῃ μὲ τὸ χεῖρ τῆς τὰ παιδιὰ τῆς. (1) Ἐνα ρίγος σωτήριον θὰ αισθάνωνται οἱ ἄνθρωποι πάντα καὶ σιγανὰ καθένας θὰ χαίρεται τὴν καθαρὴν του συνείδησι, ὅταν ἡ Λαίδυ Μάκβεθ, ἡ τρομερὰ ὑπνοβάτισσα, πλένει τὰ χέρια τῆς καὶ ζητᾷ ὅλα τ' ἀρώματα τῆς Ἀραβίας γιὰ νὰ ξεσκορπίσῃ τὴν σιχαμερὴ μυρωδιὰ ποῦ ἀναδίνει ἡ σφαγή. Ὅσο εἶναι ἀληθινὸ πῶς μία παράστασι αἰσθητὴ ἔχει ἰσχυρὴν δυνάμει παρὰ ἕνα γράμμα νεκρὸ ἢ μία κρύα διήγησι, ἄλλο τόσο ἀληθεύει πῶς ἡ σκηνὴ ἐνεργεῖ στερεώτερα καὶ βαθύτερα παρὰ ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ νόμος.

Ὡς ἐδῶ ἡ σκηνὴ δὲν εἶναι παρὰ βοηθὸς τῆς κοσμικῆς δικαιοσύνης· ἕνας κύκλος πλατύτερος τώρα ἀνοίγεται ἐμπρὸς τῆς. Χίλια κρῖματα ποῦ ἡ δικαιοσύνη ὑπομένει νὰ μένουσι ἀπαίδητα, τὰ παιδεύει ἡ σκηνὴ· χίλιες ἀρετὲς ποῦ ἡ δικαιοσύνη οὔτε κἀν μελετᾷ, τὲς συσταίνει ἡ σκηνὴ. Εἰς αὐτὸ θρησκεία καὶ σοφία τῆς δύνουσι βοήθεια. Ἀπὸ τὴν καθαρὴν τούτη πηγὴ ἀνασέρνει τὰ μαθήματά τῆς καὶ τοὺς τύπους τῆς, καὶ ντύνει μὲ φόρεμα μαγευτικὸ καὶ χαριτωμένον τὸ αὐστηρὸ καθῆκον. Ὡς μὲ τί λαμπρὰ αἰσθητὰ μὲ τί γενναῖες ἀπόφασες καὶ

(1) Ἐννοεῖ ἴσως τὴ Μήδεια τοῦ Gotter ἢ τοῦ Corneille.

πάθη εὐγενίζει τὴν ψυχὴν μας! Γιὰ πόσο οὐράνια ἰδανικὰ κενταίει τὸ ζῆλό μας καὶ τὸν πόθο! "Ὅταν ὁ γλυκόκαρδος Αὐγουστος, μέγας ὡσάν τοὺς θεοὺς του, ἀπλώνει τὸ χέρι στὸν προδότη Κίννα, τὴ στιγμὴ ποῦ τοῦτος θαρρεῖ πῶς διαβάζει στὰ χεῖλη του τὴν ἀπόφασιν τοῦ θανάτου, καὶ τοῦ λέγει: «'Ὑμεῖς εἶμαστε φίλοι, ὦ Κίννα!» (2) ποῖος ἀνάμεσα στὸ πλῆθος δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσε ἀπὸ καρδιάς αὐτὴ τὴ στιγμὴ νὰ σφίξει τὸ χέρι τοῦ θανάσιμου χάρου γιὰ νὰ μιμηθῆ τὸ παράδειγμα τοῦ θεοῦ Ρωμαίου;— "Ὅταν ὁ Φραγκίσκος Σίκκιγγεν, (3) κινημένος γιὰ τὴ τιμωρῆσιν ἑναντὶ ἡγεμόνα καὶ νὰ πολεμήσῃ γιὰ δικαιώματα ξένα, ἄθελα κοιτάζει ὀπίσω του καὶ βλέπει νὰ σηκώνεται ἀνάνηρα ὁ καπνὸς τῆς πυρκαϊᾶς ἀπὸ τὸ καστέλι του, ὅπου ἡ γυναῖκά καὶ τὸ παιδί του ἔμειναν δίχως βοήθεια, καὶ αὐτὸς «πάει ἔμπρὸς γιὰ νὰ βαστάξῃ τὸ λόγο του,» πόσο τότε μεγάλος μᾶς δείχνει ὁ ἄνθρωπος, πόσο μικρὴ καὶ ἀξιοκαταφρόνητὴ ἡ φοβερὴ καὶ ἀνίκητὴ μοῖρα;— "Ὅσο ἀγαπητὴ ἡ ἀρετὴ, ἄλλο τόσο ἀσχημὲς καὶ μισητὲς μᾶς ζωγραφίζονται οἱ κακιὲς μέσῃ στὸν τρομερὸν τοὺς καθρέφτη. "Ὅταν ὁ Λήρ, ξαναμωραμένος καὶ ἔρμος χτυπάει ἀνώφελα, νύχτα καὶ δαρμένος ἀπὸ τὴν ἀνεμοζάλη, στὸ σπίτι τῆς κόρης του, ὅταν ἀνασπᾷ καὶ σκορπάει στὸν ἄερα τ' ἄσπρα μαλλιά του, κ' ἐξιστορεῖ σ' ἀγριωμένα στοιχεῖα πόσο ἐστάθη ἄψυχη ἡ Ρεγὰνα του, ὅταν τέλος ὁ πόνος του μὲ μὴνητα ὀρμητικὴ ξεχνύεται ἀπὸ τὸ στόμα του μὲ τὰ τρομερὰ λόγια: «ἐγὼ ἔδωκα ὅλα σ' ἐσᾶς,» πόσο μισητὴ μᾶς φανερώνεται τότε ἡ ἀχαριστία, καὶ πῶς ἀποκαρδιᾶς ὀρκίζομαστε ἀγάλη στοὺς γονεῖς μας καὶ σέβας!

"Ἀλλὰ ἡ ἐνέργεια τῆς σκηνῆς ἀπλώνεται ἀκόμη μακρότερα. Κ' ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου θρησκεία καὶ νόμοι δὲν στέργουν νὰ κατεβοῦν καὶ ν' ἀκολουθήσουν αἰ-

(2) Corneille

(3) Γκαίτε.

σθήματ' ἀνθρώπινα φροντίζει ἡ σκηνὴ γιὰ τὴ μόρφωσιν τῶν ἀνθρώπων. "Ὅσο τὸ κρῖμα καὶ ἡ διαφθορά, ἄλλο τόσο ταράζει τὴν εὐτυχία τῆς κοινωνίας ἡ τρέλλα. Μία πράξις τοῦ κόσμου τόσο παλαιὴ ὡς καὶ ὁ κόσμος μᾶς δείχνει πῶς συχνὰ στὸ περίπλοκο ὕψωμα τῆς ζωῆς τὰ μεγαλότερα βάρη κρέμονται στὲς ψιλοτέρες καὶ τρυφερότερες κλωστές, καὶ ἂν ἀνεβοῦμε στὴν πηγὴ ἀποικίων πράξεων, θὰ λάβουμε δέκα φορὲς ἀφορμὴ νὰ γελᾶσουμε πρὶν εὐροῦμε μία ν' ἀνατριχίσομε. "Ὁ ἀριθμὸς τῶν κακούργων, ὅσο γεράσω μοῦ φαίνεται πάντα μικρότερος, ἐνῶ οἱ τρελλοὶ στὰ μάτια μόν πάντα πληθαίνουν. "Ἄν ὅλο τὸ ἠθικὸ φταξίμο τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὰ δύο γινη ἀναβρῦζει ἀπὸ μία πάντα καὶ τὴν ἴδια πηγὴν, ἂν ὅλα τὰ φοβερώτερα κρῖματα ὅσα ποτὲ τὸ στιγμάτισαν, ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ μὲ βαθμοὺς ποῦ πάντ' ἀνεβαίνουν ἕνα καὶ μόνο ἰδίωμα ποῦ στὸ ὕστερο μᾶς ποχρεώνει νὰ γελᾶσουμε καὶ νὰ τ' ἀγαπήσομε, γιὰτὶ δὲν μπορεῖ ἡ φύσις ν' ἀκολούθησεν τὸν ἴδιον δρόμον καὶ μὲ τὸ ἄλλο; "Ἐγὼ δὲν γνωρίζω παρὰ ἕνα μοναχὸ μυστικὸν γιὰ νὰ φυλάξῃ τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ γίνῃ κακός, καὶ εἶναι νὰ προφυλάξῃ τὴν καρδίαν του ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας.

Πολὺ μπορεῖ νὰ συνεργήσῃ σ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἡ σκηνὴ. Αὐτὴ μοναχὴ παρουσιάζει τὸν καθρέφτη στὸ πολυάριθμον πλῆθος τῶν ἀνοήτων, κ' ἐντροπιάζει τῆς μύριες μορφάς τους μ' ἕνα σωτήριον περιγέλασμα. "Ὅτι ἡ σκηνὴ κατορθώνει τὴν πρώτην περίστασιν μὲ τὴ συγκίνησιν καὶ μὲ τὸν τρόμον, τὸ κατορθώνει ἐδῶ, (ἴσως πλεὺς γοργὰ καὶ ἀλύτρευτα,) μὲ τὸ μετῴρισμα καὶ τὴ σάτυραν, καὶ ἂν ἠθέλαμε γὰ κρῖνομε τὴν ἀξίαν τῆς κωμῆδος καὶ τῆς τραγωδίας μετρῶντας τ' ἀποτελέσματα, ἴσως ἡ δοκιμὴ ἠθέλε δώσῃ τὴν πρώτην θέσιν τῆς πρώτης. Τὸ περιγέλιο καὶ ἡ καταφρόνησις πληγώνουν τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ ἀνθρώπου αἰσθαντικώτερα παρὰ τοῦ βασανίζε τὴ συνείδησίν του ἢ φρίκην. Μπροστὰ στὸν τρόμον ἡ δειλία μας φεύγει, καὶ ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ δειλία μᾶς παραδίδει στὸ κεντρὸ τῆς

σάτυρας. "Ὁ νόμος καὶ ἡ συνείδησι συχνὰ μᾶς προφυλάγουν ἀπὸ τὸ κρῖμα γιὰ νὰ φυλαχθοῦμε ἀπὸ τὸ γελοῖο μᾶς χρειάζεται μία ξεχωριστὴ λεπτότερη αἰσθησις, ποῦ ἔμεῖς δὲν μποροῦμε ἄλλοῦ καλῆτερα νὰ γυμνάσομε παρὰ μέσα στὸ θέατρο. "ἴσως ἔμεῖς δίνουμε κάθε ἐξουσία σ' ἕνα φίλον μας νὰ κατακρίνῃ τὰ ἤθη μας καὶ τὰ αἰσθηματά μας, ἀλλὰ μᾶς στοιχίζει πολὺ νὰ τοῦ συμπαθήσομε κ' ἕνα μοναχὸ περιγέλιο. Τὰ σφάλματά μας ὑπομένουν ἕναν ἀπάνωθὲ τους νὰ τὰ ἐλέγξῃ καὶ νὰ τὰ κρῖνῃ, τὰ ἐλαττώματά μας μόνις ἕνα μάρτυρα στέργουν. Μοναχὴ ἡ σκηνὴ μπορεῖ νὰ περιπαίξῃ τῆς ἀδυναμίας μας, γιὰτὶ αὐτὴ ἀφήνει ἀπέραντὴ τὴν αἰσθηματικότητά μας καὶ δὲν θέλει νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀνόητον ἔνοχον. Δίχως νὰ κοκκινίσουμε βλέπομε μέσα στὸν καθρέφτη τὴν προσωπίδα μας νὰ πέφτῃ καὶ κρυφὰ νὰ εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γλυκὸ μᾶθημά της.

Πολὺ ὅμως λείπει ἀκόμη γιὰ ν' ἀποσωθῆ ὁ κύκλος της. "Ἡ σκηνὴ εἶναι σχολεῖο πρακτικῆς σοφίας, ὅσο κανένας ἄλλος θεσμὸς τῆ πολιτείας, ὀδηγὸς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, κλειδί ἀλάθευτο γιὰ τὰ κρυφότερα κατατόπια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. "Ἐγὼ παραδέχομαι πῶς ἡ φιλαντία καὶ μὴ συνείδησις ποῦ τὴν ἔχει σκληρόν τὸ κρῖμα, ὄχι σπάνια ματαιώνουν τὴ λαμρύτερὴν τῆς ἐνέργειαν, πῶς μύρια ἐγκλήματα βαστοῦν μ' ἀπόκοτην ὄψιν μπροστὰ στὸν καθρέφτη της, πῶς μύρια καλὰ αἰσθηματὰ ξαναπέφτουν ἀπὸ τὴν κρύαν καρδίαν τοῦ θεατῆ δίχως νὰ δώσουν κανέναν καρπὸ. "Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶμαι τῆς γνώμης πῶς ἴσως ὁ Harpagon τοῦ Μολιέρ κανέναν ἀκόμη τοκογλύφον δὲν ἔχει διορθώσῃ, πῶς ὁ αὐτοκτόνος Beverley (4) πολὺ λίγους ἀδελφούς του ὡς τώρα ἔχει τραβίξῃ ἀπὸ τὸ μισητὸ πάθος τοῦ παιγνιδιοῦ, πῶς ἡ θλιβερὴ ἱστορία τοῦ ληστή Κάρλου Μούαρ δὲν θὰ κατορθώσῃ οἱ μεγάλοι δρόμοι ν' ἀσφαλισθοῦν περισσότερο. "Ἀλλὰ καὶ ἂν στενέψουμε αὐτὴ τὴν μεγάλην ἐνέργειαν τῆς

(4) Beverley, δράμα τοῦ Sourin.

σκηνῆς, καὶ ἂν τόσο μιλήσομε νὰ εἶμαστε ἄδικοι, ὥστε καὶ νὰ μὴ δεχθοῦμε ποσῶς πῶς ὑπάρχει, πόσο ὁμως ἀπειρο μέρος ἐπιρροῆς ἀκόμη τῆς ἀπομένει! "Ἄν αὐτὴ οὔτε ἀφανίζει τὰ κακά οὔτε λιγοστεύει τὸν ἀριθμὸν τους, δὲν μᾶς ἔκαμε κἂν νὰ τὰ γνωρίσομε; Μὲ αὐτοὺς τοὺς κακοποιούς, μ' αὐτοὺς τοὺς ἀφρονες ἔμεῖς πρέπει νὰ ζήσομε; πρέπει ἢ νὰ τοὺς ξεφύγομε ἢ νὰ τοὺς ἀντικρύσομε, ἢ νὰ τοὺς θάψομε ἢ νὰ τοὺς ὑποταχθοῦμε. "Ἀλλὰ τώρα δὲν μᾶς πλακώνουν ἔξαφνα πλεόν; εἶμαστε δυνατοὶ γιὰ ν' ἀντισταθοῦμε σὲ κάθε τοῦς χτύπημα; ἡ σκηνὴ μᾶς ἐπρόδωσε τὸ μυστικὸν γιὰ νὰ τοὺς ξεσκεπάσομε καὶ νὰ τοὺς ξαρματώσομε. Αὐτὴ ἐσήκωσε ἀπὸ τὸν ὑποκριτὴ τὴν τεχνικὴν προσωπίδα κ' ἐφανέρωσε τὸ δίχτυ, ὅπου ἡ πονηρία καὶ ἡ ραδιοργία μᾶς εἶχαν ἐμπλέξῃ. Αὐτὴ ἐτραβίξε ἔξω ἀπὸ τοὺς πολὺπλοκοὺς λαβυρίνθους τὸ ψέμα καὶ τὴν ἀπάτη κ' ἔβγαλε στὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὴν τρομαχτικὴν τους ὄψιν. "ἴσως ἡ ἐτοιμοθάνατη Σάρα (5) δὲν τρομάζει οὔτε ἕναν ἀκόλαστο ἴσως ὅλες οἱ εἰκόνες, ὅπου παιδεύεται τὸ ξεπλάναμα, ποσῶς δὲν ψυχραίνουν τὴ φλόγα του ἴσως κ' ἡ ἴδια ἡ πονηρὴ τεχνίτρα, ποῦ παρασταίνει, συμμαζώνει ὅλη τὴν προσοχὴν της γιὰ ν' ἀποφύγῃ αὐτὴ τὴν ἐνέργειαν; εἶναι ὅμως ἀρκετὸ κέρδος ἂν τώρα ἡ ἀκακὴ ἀθώωτης γνωρίζῃ τὰ βρόχια του; ἂν ἡ σκηνὴ τὴν ἐδίδαξε νὰ μὴ πιστεῦν τοὺς ὄρκους του καὶ νὰ τρέμῃ στὰ λόγια τῆς λατρείας ποῦ αὐτὸς τῆς προσφέρει.

"Ὅχι μοναχὰ στοὺς ἀνθρώπους καὶ σ' ἀνθρώπινους χαρακτήρες, ἀλλὰ καὶ στὲς μεγάλες συμφορὰς τῶν ἀνθρώπων καλεῖ τὴν προσοχὴν μας ἡ σκηνὴ καὶ μᾶς διδάσκει τὴ μεγάλην τέχνην νὰ τῆς ὑπομείνομε. Στὴν πλοκὴν τῆς ζωῆς μας ἔχουν μέρος ἴσα μεγάλο ἢ τύχη καὶ τὸ σχέδιο. Τοῦτο τὸ ὕστερον τὸ διευθύνουμ' ἔμεῖς, στὴν πρώτην πρέπει

(5) Miss Sara Sampson, δράμα τοῦ Λέσιγγ.

νά υποταχθούμε τυφλά. Ἀρκετό είναι τὸ κέρδος ἀναπόφευχτες συμφορές μᾶς εὗρουν κάπως ἀτάραχοι, ἂν τὸ θάρρος μας καὶ ἡ φρόνησί μας ἔχουν γυμνασθῆ σὲ παρόμοια καὶ καρδιά μας ἐσκήληνε γιὰ τὸ χτύπημα. Ἡ σκη- νὴ βάνει ἐμπρός μας μίαν εἰκόνα πολυποικιλῆ ἀπὸ παθήματα ἀνθρώπινα. Μὲ τέχνη μᾶς τραβαίει μέσα σὲ βάσανα ξένα καὶ μᾶς ἀποζημιώνει γιὰ τὸν πό- νο τῆς στιγμῆς μὲ δάκρυα γλυκά καὶ μεγαλώνοντας ἄμετρα καὶ τὸ θάρρος μας καὶ τὴν πράξι μας. Μαζὶ τῆς ἀκο- λουθοῦμε τὴν παραιτημένην Ἀριάδνη στὸ νησί τῆς Νάξου, ποῦ ἀντηχάει ἀπὸ τὰ παράπονά της, μαζὶ τῆς κατεβαί- ουμε στὸν πύργο τῆς πείνας τοῦ Οὐν- γολίνου, (6) μαζὶ τῆς ἀνεβαίνουμε στὸ σανίδωμα τὸ φριχτὸ τῆς θανατικῆς καταδίκης καὶ παραστέκουμε προσε- χτικοὶ στὴν ὥρα τῆ φοβερῆ τοῦ θανά- του. Ἐδῶ ἀκούμε τὴ φύσι ἀπάντεχα πιασμένη νὰ βεβαιώη τρανώτατα ὅτι ἡ ψυχὴ μας μόνο θαμπὰ προαισθάν- θηκε. Ἀποκάτου ἀπὸ τὸ θόλο τοῦ Πύργου τῆς Δόνδρας παραιτεῖ τὸν ἀ- πατημένον ἐραστή ἢ προστασία τῆς βασιλισσας (7). Μπροστά στοῦ θανάτου τὴν ὄψι φεύγει τοῦ βασανισμένου Μούρα ἢ ἀπίστη σοφιστικὴ του σοφία. Ἡ αἰωνιότης ἀπόλυσε ἕνα νεκρὸ νὰ ξεσκεπάσῃ μυστήρια ποῦ ζωντανὸς κανεὶς δὲν γνωρίζει, (8) καὶ ὁ ἄφοβος κακοῦργος χάνει τὸν ὕστερό του κρυ- ψῶνα τώρα ποῦ φλυαρίζουν καὶ οἱ τάφοι.

Ἄλλὰ ἡ σκηνὴ δὲν μᾶς σχετίζει μο- ναχὰ μὲ τὲς μεγάλες δυστυχίες τῆς ἀνθρωπότητος, μᾶς διδάσκει ἀκόμη νὰ εἴμαστε δικαιότεροι μὲ τοὺς δυστυ- χισμένους καὶ νὰ τοὺς κρίνουμε συγ- καταβατικώτερα. Μοναχὰ σὰν μετρή- σουμε τὸ βάθος τῆς στενοχωρίας τους

(6) Ἀριάδνη καὶ Οὐγγλίνος καὶ τὰ δύο τοῦ Gerstenberg.

(7) Ἀναφέρεται ἴσως σὲ κάποιον ἀγ- γλικὸ δράμα.

(8) Ἐννοεῖ ἴσως τὸν πατέρα τοῦ Ἀμ- λέτου.

μποροῦμε νὰ βγάλουμε τὴν ὕστερινή μας ἀπόφασι. Κανένα ἔγκλημα δὲν ἀ- τιμάζει τὸν ἄνθρωπο ὅσο ἡ κλεψιά, ἀλλὰ δὲν σμίγουμε ὅλοι μὲ συμπόνει εἶνα δάκρυ στὴν καταδικαστικὴ μας ἀπόφασι, ὅταν χάνεται ὁ νοῦς μας ἐμ- πρὸς στὴ φοβερῆ ἀνάγκη ποῦ βιάζει τὸν Ἐδουάρδο Ρουβερῆ νὰ τὸ πράξῃ; (9) Ἡ γενικὴ γνώμη ἀποστρέφεται τὴν αὐτοκτονία σὰν ἕνα κακούργημα, ὅταν ὁμως καταπολεμημένη ἀπὸ τὲς φοβέρες ἐνὸς ξεφρενωμένου πατέρα, καταπολεμημένη ἀπὸ τὸν ἔρωτα καὶ ἀπὸ τὸν τρομερὸ στοχασμὸ τῶν τοίχων τοῦ μοναστηριοῦ ἢ Μαριάνα (10) τίνει τὸ φαρμάκι. ποῖος θὰ εἶναι μεταξὺ μας ὁ πρῶτος νὰ καταδικάσῃ τὸ ἀξιο- δάκρυτο θῦμα μιᾶς ἀναθεματισμένης προλήψεως; Ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ συγκατάβασι ἀρχίζουν νὰ εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ καιροῦ μας, οἱ ἀχτινες τους ἔχουν περάσῃ ὡς μέσα στὲς σάλες τῶν κριτηρίων μας, καὶ ἀκόμη παρέχει, στὲς καρδὲς τῶν βασιλέων μας. Γιὰ πόσο μέρος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἔργου πρέπει νὰ κατέχουμε χάρι τῆς σκηνῆς! Δὲν ἔκαμε ἴσως αὕτῃ τὸν ἄνθρωπο νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνθρωπο; Δὲν ἐξεσκέπασε αὕτῃ τὸν κρυφὸ μηχανισμό τῆς ψυχι- κῆς ἐνεργείας του;

Μιὰ τάξι σημαντικὴ ἀνθρώπων ἔχει ἀφορμὴ νὰ κατέχῃ τῆς σκηνῆς μεγα- λήτερη χάρι ἀπ' ὅλες τὲς ἄλλες. Μο- ναχὰ αὐτοῦ ἀκούν οἱ μεγάλοι τῆς γῆς ὅ,τι ποτὲ δὲν ἀκούν, ἢ σπάνια, τὸν ἄνθρωπο, τὸ βλέπουν αὐτοῦ.

Τόσο λαμπρὰ καὶ πολύμορφα ἐργά- ζεται ἡ καλὴ σκηνὴ γιὰ νὰ μορφώσῃ τὰ ἦθη ὅχι λιγώτερον χάρι πρέπει νὰ τῆς γνωρίζῃ γιὰ τὴν ἐνεργεία της ἀ- κέραιος ὁ πνευματικὸς φωτισμός. Ἐ- δῶ μάλιστα, στὴν ὕψηλὴ ταύτη σφαι- ρα, ὁ μέγας νοῦς, ὁ φλογερὸς πατριώ- της, παίρνει συνεργὸ τὴ σκηνὴ στοὺς μεγάλους σκοπούς του. Ρίχνει μιά ματιὰ σ' ὅλο τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, συγ- κρίνει λαοὺς μὲ λαοὺς, αἰῶνες μ' αἰῶ-

(9) Εἰς ἕνα δράμα τοῦ Ἴφλανδ.

(10) Gotter.

νες, καὶ βλέπει πόσο δουρικὰ τὰ με- γάλα πλήθη στέκουν ἀλυσωμένα ἀπὸ τὴν πρόληψι καὶ ἀπὸ τὴ γνώμη, ποῦ δὲν παύουν νὰ ἐμποδίζουν τὴν εὐτυ- χία του, πῶς οἱ καθαρώτερες ἀχτινες τῆς ἀληθείας δὲν φωτίζουν παρὰ λίγα ἄτομα, ποῦ ἴσως ἀγοράζουν τὸ μικρὸ αὐτὸ κέρδος μὲ θυσία ὀλόκληρης τῆς ζωῆς. Πῶς τώρα κατορθώνει ὁ φρόνι-μος νομοθέτης, νὰ χύσῃ καὶ μέσα στὸ ἔθνος του τοῦτο τὸ φῶς;

Ἡ σκηνὴ εἶναι τὸ κοινὸ αὐλάκι, ὅ- που τῆς σοφίας τὸ φῶς, ἀναβρίζοντας ἀπὸ τὸ στοχαστικὸ καὶ τὸ διαλεκτὸ μέ- ρος τοῦ λαοῦ, χύνεται γιὰ ν' ἀπλωθῆ ἐκεῖθε μ' ἀχτινες γλυκύτερες σ' ὅλο τὸ κράτος. Ἰδέες σωστότερες, γνώμες γεμάτες ἀλήθεια, αἰσθημάτων ταθαρώ- τερα ἔρχονται ἐκεῖθε νὰ διαπεράσουν ὅλες τὲς φλέβες τοῦ λαοῦ ἢ καταχνιά τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς σκοτεινῆς δεισιδαιμονίας σμορπίζεται, τὸ φῶς νικάει τὸ σκοτάδι καὶ θριαμβεύει. Ἀπὸ τόσους λαμπροὺς καρπούς τῆς σκηνῆς δὲν θὰ σημειώσω ἐδῶ παρὰ δύο. Πόσο ἀπὸ λίγα χρόνια κ' ἐδῶ ἔχει γενικευ- θῆ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνοχῆς τῶν θρη- σκειῶν καὶ τῶν αἰρέσεων! Προτοῦ ἀ- κόμη ὁ Νάθαν ὁ Ἰουδαῖος καὶ ὁ Σα- λαδίνος ὁ Σαρακηνὸς (11) μ' ἐντροπή μας κηρύξουν τὴ θεία διδασκαλία πῶς ἡ ἀφοσίωσι τοῦ ἀνθρώπου στὸν Πλά- στη του δὲν κρέμεται δὰ καὶ τόσο ἀπὸ τὸ πῶς αὐτὸς τὸ φαντάζεται, προτοῦ ὁ Ἰωσήφ ὁ Β' πατάξῃ τὴν τρομερὴν ὕδρα τῆς θρησκευτικῆς μισαλλοδοξίας, ἢ σκηνὴ ἐφύττει στὴν καρδιά μας ἡ- μερότητα καὶ φιλανθρωπία. Οἱ φρι- χτὲς εἰκόνας τῆς λύσσης τῶν ἐθνικῶν ἱερέων μᾶς ἔμαθαν ν' ἀποφεύγουμε τὸ θρησκευτικὸ μίσος· μπροστά στὸν τρομερὸ τοῦτον καθρέφτη ὁ χριστιαν- ισμὸς ἐξέπλυνε τ' ἀσχημάδια του. Ὁ- μοῖος θὰ ἦταν ὁ θρίαμβος τῆς σκηνῆς, ὅν ἐδοκίμαζε νὰ χτυπήσῃ τὰ λάθη τῆς ἀνατροφῆς, ἀλλὰ μένει ἀκόμη στὴν ἐλπίδα μας ἕνα δράμα νὰ πραγματεῦ- ται αὐτὸ τὸ σπουδαιότατο θέμα. Καμ-

μίαν ὑπόθεσι δὲν ἔχει τὸ κράτος τόσο σπουδαία γιὰ τὲς συνέπειές της, καὶ ὅμως καμμία δὲν εἶναι τόσο ἀμελημέ- νη, καμμία τόσο ἀπεριόριστα παραδο- μένη στὴ γνώμη καὶ στὴν ἐλαφρότητα τοῦ πολίτη. Μοναχὴ ἢ σκηνὴ θὰ μπο- ροῦσε νὰ τοῦ παραστήσῃ μὲ εἰκόνας συγκινητικῆς καὶ ζωντανῆς τὰ δυστυ- χισμένα θύματα μιᾶς ἀμελημένης ἀ- νατροφῆς. ἐκεῖ θὰ μπορούσαν οἱ πατέ- ρες μας νὰ παραιτήσουν κάποιες ἰδέες ἀλλόκοτες ἐκεῖ οἱ μητέρες νὰ μάθουν ν' ἀγαποῦν φρονιμώτερα. Ἰδέες σφαλ- μένες ποραδρομίζουσιν τὴν καρδιά, ὅσο κι' ἂν εἶναι ἀγαθῆ, τοῦ παιδαγωγοῦ, ἂν κανεὶς μάλιστα παίρνει ἀπάνου του μὲ τὴν μέθοδο καὶ καταστρέφει συστη- ματικὰ τὸ τρυφερὸ βλαστάρι στὰ θερ- μοφυτώρια καὶ στὰ Φιλανθρώπεια.

Ὅχι λιγώτερο θὰ μπορούσε κανεὶς ἀπὸ τὴ σκηνὴ—ἂν ἤξεραν νὰ τὸ κά- μουν οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ φύλακες τοῦ Κράτους—νὰ διευθύνῃ τὲς γνώμες ποῦ ἔχει τὸ ἔθνος γιὰ τὴν κυβέρνησι καὶ τοὺς κυβερνήτες του. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία θὰ λαλοῦσε ἐδῶ τοῦ ὑπάρχου μὲ σύμβολα ξένα, θ' ἀπολογούνταν στὰ παράπονά του πρὶν ἀκόμη διατυπω- θοῦν καθαρά, καὶ θὰ πλανοῦσε τὲς ἀμφιβολίες του δίχως νὰ φαίνεται. Καὶ ἡ βιομηχανία ἀκόμη καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐφευρέσεων θὰ μπορούσαν νὰ πά- ρουν ψυχὴ ἀπὸ τὴ σκηνὴ, ἂν οἱ ποιη- τὰ ἐστοχάζονταν πῶς ἀξίζει τὸν κόπο νὰ εἶναι πατριῶτες, καὶ ἂν ἐσύγκλινε ἢ πολιτεία νὰ τοὺς ἀκούσῃ.

Εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ σημειώσω ἐδῶ πόση δύναμι θὰ εἶχε ἀπάνου στὸ πνεῦ- μα τοῦ ἔθνους ἕνα καλὸ θέατρο στα- θερὸ. Πνεῦμα τοῦ ἔθνους ὀνομάζω ἐγὼ τὴν ὁμοιότητα καὶ συμφωνία στὲς κλί- σεις καὶ στὲς ἰδέες του σὲ πολλὰ ποῦ ἐν ἄλλο ἔθνος αἰσθάνεται καὶ στοχάζεται διαφορετικὰ. Μοναχὴ ἢ σκηνὴ μπορεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ σ' ἕναν ἄκρο βαθμὸ τούτῃ τὴ συμφωνία, ἐπειδὴ αὕτῃ δια- τελεῖ ὀλόκληρη τὴν ἐπικράτεια τῆς ἀνθρώπινης σοφίας, παίρνει ὅλες τὲς θέσεις τῆς ζωῆς δίχως ν' ἀφήσῃ καμμία καὶ χύνει φῶς σ' ὅλα τὰ κρυφότερα τῆς

11) Τὰ δύο κυριώτερα πρόσωπα τοῦ Νάθαν τοῦ Λέσιγκ.

ψυχής· κ' επειδή συνενώνει όλες τές τάξεις τής κοινωνίας και είναι στο χέρι της ο ευκολότερος δρόμος προς την καρδιά και το νοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἄν εἰς ὅλα τὰ σκηνικά μας ἔργα κατακρατοῦσεν ἓνας και μόνος οὐσιαστικός χαρακτήρας, ἂν ἤθελαν νὰ συμφωνήσουν μεταξύ τους οἱ ποιηταί μας, ἂν ἐπροσπαθοῦσαν νὰ στερεώσουν μίαν ἀδιάλυτη συμμαχία μ' αὐτὸ τὸ σκοπὸ, ἂν μία ἀσπληγὴ ἐκλογή ὠδηγοῦσε τὴν ἐργασία τους και μοναχὰ σ' ἐθνικά θέματα ἀφιέρωναν τὴ γραφίδα τους, με δύο λόγια ἂν ἐκατορθώναμε νὰ χουμε μίαν ἡμέρα ἓνα θέατρο ἐθνικὸ, θὰ ἔχαμε τότε κ' ἐμεῖς ἓνα ἔθνος. Τί ἔδενε τόσο σφιχτὰ τὴν Ἑλλάδα; Τί ἐιραβοῦσε με τόσο ἀκαταμάχητη δύναμι τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ στὴ σκηνή του; Τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἐθνικὸ περιεχόμενον τῶν δραμάτων, τὸ πνεῦμα τὸ Ἑλληνικὸ, ὁ βαθὺς ζήλος τῆς πολιτείας και τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ποῦ μέσα ἐβασίλευε, ποῦ ἔπνεε σ' ἐκεῖνα τὰ ἔργα.

Ἡ σκηνὴ ἔχει και ἄλλην ἀξία, ποῦ τώρα τόσο θὰ τῆς δώσω περισσότερο βῆρος, ὅσο στοχάζομαι πῶς με ὅσο εἶπα ἢ δίκη με τοὺς κατηγοροῦντες εἶναι ἀποφασιστικὰ κερδεμένη. Ὅ,τι ὡς ἐδῶ ἐπροσπάθησα ν' ἀποδείξω, πῶς ἡ σκηνὴ ἔχει τὴν οὐσιαστικὴν δύναμι νὰ μορφώσῃ τὰ ἦθη και νὰ φωτίσῃ τὸ πνεῦμα, ἦταν ἀμφίβολο. Πῶς εἶναι ἀξία νὰ προτιμηθῇ ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐφεῦρεμα τῆς πολιτείας, ἀπὸ κάθε ἄλλο δημόσιο ξεφάντωμα, αὐτὸ κ' οἱ ἐχθροὶ τῆς τ' ὁμολογοῦν. Ὅ,τι ὅμως αὐτὴ προσφέρει σ' αὐτὸ εἶναι σημαντικώτερον ἢ ὅ,τι ἐσυνειθίσαμε νὰ πιστεύουμε.

Φυσικὰ ὁ ἀνθρώπος δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ παντοτινὰ κ' ἀδιάκοπα ἀποκάτου ἀπὸ τὸ βῆρος τῆς καθημερινῆς ἐργασίας του. Οἱ ἔργα τῶν αἰσθήσεων σβύνονται μόλις χορτάσουν. Παραφορτωμένοι ἀπὸ τές ζωικές του ἀπόλαυσεις, κουρασμένοι ἀπὸ τοὺς μύριους ἀγῶνες του, βασανισμένοι ἀπὸ τὴν ἀσίγητη ὀρμὴ του πρὸς τὴν ἐνέργεια, διψαίει κατὶ καθαρώτερον, κατὶ εὐγενικώτερον νὰ χαρῆ, ἢ ῥίχεται ἀκράτητος σ' ἀχαλίνωτα ξεφαντώματα, ποῦ τὸν σπρώχνουν νὰ

πέσῃ γληγορώτερα και ταραζοῦν τὴν ἡσυχία τῆς κοινωνίας. Τὰ βακχικά χαροκόπια, τ' ὀλέθριο παίγνιδι, χίλιες τρέλλες γεννήματα τῆς ὀργίας, εἶναι ἀναπόφευχτες, ἂν ὁ νομοθέτης δὲν ξέρει νὰ διευθύνῃ τὴν κλίσειν τοῦ λαοῦ του.

Ὁ πολιτικὸς τρέχει τὸς κίνδυνον νὰ ὠληρώσῃ μ' ἐλεεινὴν πλήξει τὴν ἀμαρτίαν μᾶς ζωῆς ποῦ ἐθυσίασε τόσο μεγαλόψυχα γιὰ τὸ Κράτος, ὁ σπουδασμένος νὰ καταστήσῃ ἓνας ἀνόητος σχολαστικός, ὁ ἀνθρώπος τοῦ λαοῦ ἓνα κτήνος.

Ἡ σκηνὴ εἶναι ὁ θεσμός, ὅπου ἡ εὐχαρίστησι ταιριάζεται με τὸ μῦθημα, ἡ ἀναψυχὴ με τὴν ἐνασχόλησι, ἡ διασκέδασι με τὴ μόρφωσι, ὅπου καμμία δύναμι τῆς ψυχῆς δὲν τανύζεται με βλάβη τῆς ἄλλης, ὅπου ποτὲ δὲν τυχαίνει ν' ἀναγαλλιασθῇ κανεὶς μερικὰ και ὁ ἀνθρώπος ὅλος νὰ πάθῃ. Ὅταν ἡ θλίψι κατατρώγει τὴν καρδιά μας, ὅταν μία ἄδεια διάθεσι φαρμακώνει τές ὥρες τῆς μοναξιάς μας, ὅταν ὁ κόσμος και οἱ κόποι τῆς ἡμέρας μᾶς ἐπληξάν, ὅταν χίλια βάρη πλακώνουν τὴν ψυχὴ μας και ἡ κοῦρασι μᾶς πνίγει τὸ αἶσθημα,

ἡ σκηνὴ τότε μᾶς καλεῖ και μᾶς δέχεται. Στὸν τεχνιτὸ τοῦτον κόσμον λησμονοῦμε τὸν πραγματικὸ, συνηρόμαστε π' ἑαυτὸν μας, τὸ αἶσθημά μας ξεπνᾶει, πάθη σωτήρια ξετινάξουν ἀπὸ τὸν ἦτονον τῆ φύσι μας και κάνουν με νέα ζωὴ ν' ἀναβράσῃ τὸ αἷμά μας. Ὁ δυστυχημένος ἐδῶ, κλαίωντας γιὰ τὴν ξένη λύπη, ξεχνᾷ τὴ δική του· ὁ εὐτυχημένος συνέχεται ἀπὸ τὴ μέθη του, ὁ θαρρετὸς ἀρχίζει νὰ εἶναι στοχαστικός, ὁ μαλθακὸς φιλήδονος νὰ δυναμώνῃ ἀνδρικὰ τὴν καρδιά του, ὁ ἄγριος και κακώτερος πρῶτη φορὰ νὰ αἰσθάνεται. Κ' ἔπειτα τέλος τί θοῖραμβος εἶναι γιὰ σέ, ὃ τόσες φορὲς ποδοπατημένη, τόσες φορὲς ἀναστημένη Φύσι, ὅταν ἀνθρώποι κάθε κίκλου και ζώνης και τάξεως, ξετινάξοντας ὅλα τὰ δεσμά τῆς ὑποκρισίας και τοῦ συρμοῦ, ἐλευθερωμένοι ἀπὸ κάθε τυραννία τῆς τύχης, ἀδελφωμένοι ἀπὸ μίαν συμπάθεια ποῦ δένει τὰ πάντα, ξεαναχυμένοι ὅλοι σ' ἓνα γένος, λησμονοῦν τὸν ἑαυτὸν τους και τὸν κόσμον και κοντοζυγώνουν τὴν οὐράνια καταγωγὴ τους! Ὁ καθένας δοκιμάζει τὴν ἔκστασι ὄλων, ποῦ δυναμωμένη και ὠραιότερη ἀντιχτυπᾶει ἀπάνου του ἀπὸ χίλια μάτια, κ' ἓνα αἶσθημα μοναχὸ δέχεται τώρα ἡ καρδιά του, τὸ αἶσθημα πῶς εἶναι κ' αὐτὸς ἓνας ἀνθρώπος.

Γ. ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ

JEAN MORÉAS

LES CANTILÈNES

ΚΗΔΕΙΕΣ

Κάτω ἀπὸ τὰ χαμόσερα μαλλιά σας, νεραϊδοῦλες, μ' ἐτραγουδήσατε γλυκὰ στὸν ἦτονον μου ἀπὸ πάνω· κάτω ἀπὸ τὰ χαμόσερα μαλλιά σας, νεραϊδοῦλες, στὸν μαγεμένο ἀνάμεσα, τὸν ζωτικὸν δρυμῶνα.

Στὸν ζωτικὸν δρυμὸν, με τές κρυφές τελετουργίες, νυφοῦλες τρισπονετικές, τὴν ὥρα ποῦ κοιμῶμουν, μοῦ παραδώσατε, σεμνές νυφοῦλες, μες στὸ χέρι, τὸ χρυσὸ σκῆπτρον, ἀλλοίμονο! τὴν ὥρα ποῦ κοιμῶμουν.

Τῶμαθα ἀπὸ τὰ τότες πιά πῶς εἶναι ψέμμα ἢ θάμμα τὰ σκῆπτρα τὰ χρυσὰ και τὰ τραγούδια στὸ δρυμῶνα, μά, σὰν τὸ εὐκολοπίστευτον παιδάκι, κλαίω γιὰ κείνα, και θᾶθελα νὰ κοιμηθῶ ξανά μες στὸ δρυμῶνα.

Κι ὡς τόσο τί, κ' ἂν τῶμαθα πῶς εἶναι ψέμμα ἢ θάμμα;

LES SYLVES

ΦΥΛΛΙΔΑ, ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ ΠΡΙΓΚΗΠΕΣΣΑ

Στὰ πόδια σου τὰ κύματα ξεπνέουν, ὃ πριγκηπέσσα, τοῦ Σίθενα δυστυχημένη θυγατέρα, ἅπαντα παγαινόρχονται τὰ κύματα, μὰ ἀκόμα πάντα τοὺς λείπουν, σὰν γυροῦνε πρὸς τὰ μέσα, τ' ἄσπρα παννιά σου, τοῦ ἀπιστοῦ, ποῦ ἐπιανε νύχτα-μέρα τοὺς πολυσέβαστους θεοὺς σ' ἀνόσιο σου τὸ στόμα. Γιὰ τὴν καρδιά σου ἡ Κύπριδα σαῖττα γλυκεῖα εἶχε στείλει, γιατί οἱ πληγές σου ἐδέονταν με τοῦ Ἑραστῆ τὰ χεῖλη. Μὰ τώρα, ἀλλοίμονο! οἱ πληγές μοιάζουν πηγές τῆς φλόγας, ποῦ ἀλλάζουν σὲ Φλεγέθοντα τὸν παγωμένον Ἑβρον. Κλάψε στὰ στέφανά σου με τοῦ ὀλέθρου τὰ σημάδια, παραίτα τὴν, τὸ βλέπεις πιά, κ' εἶναι ἡ ἐλπίδα σου ἄδεια: ἀφότου, πρίμον, φεύγοντας, τὸν ἀνεμο εἶχε πάρη, τέσσερις σφάλισε φορὲς τὸν δίσκο τὸ φεγγάρι.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΤΑ ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ

Ψηλά πρὸς τοῦ βουνοῦ τὸ παρεκκλησι,
 ποῦ μιὰ φορὰ βλογᾶ ὁ παπᾶς τὸ χρόνο
 ψυχές, πῶχουν ξοφλήσει κάθε πόνο,
 κλαίει μιὰ ἱτιά καὶ λέει στὸ κυπαρίσσι:

—Μὲ τὰ ματόκλαδα μισοκλεισμένα
 μιὰ λιγερὴ γυναῖκα ἠλιοκαμένη
 καλοῦσε τοὺς διαβάτες πικραμένη
 πρὸς τὰ δεντρά τὰ κεραυνοκαμένα.

Κι ἔκραζε, —τῆς ζωῆς τὰ πεπρωμένα,
 ὅσοι κρινάνθια τοῦ ἔρωτα τρυγάτε
 κι ὅσοι γελᾶτε, γιὰ πονάτε, ἐλάτε
 νὰ δῆτε τί σᾶς ἔχουνε γραμμένα.—

Κυρτό, ὠχροπράσινο γυαλί κρατοῦσε
 —κι ὅσοι στὰ στήθια θλίψη βύθια κλειοῦσαν
 κι ὅσοι ἔρμοι ἐξοῦσαν ἢ τρελλὰ ἀγαποῦσαν
 ὅλοι θωροῦσαν μ' ἀφαγτη-θωροῦσε

μέσαθε ἢ πίκρα κ' ἢ χαρά, «θρονάτες
 μοῖρες, μὲς στὸ εἶναι τοῦ γυαλιοῦ κλεισμένες»
 χαράζοντας τὸ δρόμο ἀδελφωμένες
 ποῦ θὰ διαβαίνουν στὴ ζωὴ οἱ διαβάτες.

Καὶ σμίγαν θρηνοὶ καὶ λυγμοὶ καὶ γέλια
 καὶ βογγητὰ κι ἐρωτικὰ τραγούδια
 χορτάρια ἀγκάθια κάμπιες καὶ λουλούδια
 καὶ τρυφεροὶ κλαμμοὶ καὶ περιγέλια.

Καὶ σὰν ἀπ' τὸ γυαλί ζωντανεμένο
 τὸ μάταιο τῆς ζωῆς γύρω πλανιέται
 ἀνθίζει ἢ πλάνη κι ἢ ὁμορφιὰ ἀγροικιέται
 ζητιάνα τοῦ ὄνειρου ποῦ πάει χαμένο.

Καὶ στοῦ μεσημεριοῦ τὴν ἄχλα ἀπάνω,
 μακρυάθε καβαλλάρης ξαγναντεύει
 τρανός κι ὁμορφονιός, ποῦ σαητεύει
 καρδιές, τί εἶχε τὸ μάτι ὑγρὸ καὶ πλάνο.

Πρὸς τὸ γυαλί τραβᾶ καὶ πάνω ἀπ' τὸ ἄτι
 λυγᾶ καὶ τρώει τὸ μέσα μὰ ὡς θωροῦσε,
 ὁ πόνος κι ὁ καημός, λές, τοῦ ἐτρογουῦσε
 Τὸ ἄρωμα τῆς ζωῆς· θολὸ τὸ μάτι

σηκώνει ἀπ' τὸ ἄτι χάμου σωριασμένο
 σπαράζει τὸ κορμί· θρηνοῦν οἱ ὠραῖες,
 λέν, «δίνουν ζωὴ στὶς ὄρες τὶς μοιραίες»,
 μὰ ἡ μάγα ζωὴ φυσᾶ στὸν ξέπνοο ξένο.

Κι ὅλοι ρωτοῦν λιμά, τὸ τί εἶχε γείνει
 κι ἡ μάλιστα μουρμουρίζει:—Ἦταν γραμμένο!
 Κι εἶδε τ' ὠραῖο κορμί του καρφωμένο
 στὴν κόλασι ὀλοζώντανο νὰ σβύνη!---

Κι ἀπ' τῆς θρηνητικᾶς ἱτιάς τὰ φύλλα,
 ὡς τὰ μικρόκλωνα ἀπ' τὸ κυπαρίσσι,
 ποῦ δὲ βλεῖ ἢ ματιὰ νὰ τὰ χωρίση,
 μιὰ κρύα θρόισεν ἀνατριχίλα!

Τώρα στὸ ρημαγμένο παρεκκλησι,
 ποῦ οὔτε ὁ παπᾶς, μὰ μήτε ἢ ἱτιά ἔχει μείνει,
 μονάχη, ὡς τὴν ὀδύνη, ὅπου τὴ σβύνει,
 κλαίει μιὰ ψυχὴ κι ἀκούει τὸ κυπαρίσσι.

Κι ἀπ' τὰ δεντρά τὰ κεραυνοκαμένα,
 κάποια φωνή, σὰ θρήνου ἀχὸς φερμένη,
 μοιρολογεῖ καὶ λέει στὴν πονεμένη:
 —μὴν κλαῖς!... Εἶναι κουφὰ τὰ πεπρωμένα!...

ΑΠ. ΜΑΜΜΕΛΗΣ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΕ ΔΥΟ ΘΕΟΥΣ

Είμαι παιδί ακόμη, αν και είμαι πολύ γέρος. Αιώνες τώρα που ζω και μου φαίνεται ωστόσο πως από το δικό σας τον καιρό, ήρωοι μας έσεϊς και ήμίθεοι και θεοί, μου φαίνεται σά να μην περπατώ με τὰ δυό μου τὰ πόδια, σά να μὴ στέκω.

Μου φαίνεται κάποτες μάλιστα σά να μὴν είμαι γεννημένος. Τώρα μόνο τώρα τελευταία σά να κατέβηκε από τὸν Ὀλυμπο ἄβρα μουσική που ζωὴ καινούργια μου ξαναδίνει. Χρόνια και χρόνια, χρόνια δυό τρεῖς χιλιάδες που δὲν είδα να με φωτίζη κανένας οὔτε φιλόσοφος οὔτε ποιητής, κανένας από τὰ σπλάχνα βγαλμένος τῆς μάννας μου τῆς Ἑλλάδας.

Λέτε τάχα ποτέ μας προγόνοι μαγεφτικοὶ λέτε να ξανίρθη τὸ κλέος τὸ χρυσὸ τῆς χρυσῆς σας τῆς ἐποχῆς; Τότες, ἄχ! τότες, μὴν παραιτᾶτε τὸ παιδί σας, ἀπ' ὅλους πιὸ πολὺ σὰς τὸ φωνάζω σὰς τοὺς δύο, ἐσένα, Πλάτωνά μου, ἐσένα μαζί του, Ἀριστοτέλη.

Βαστάτε με ἀπὸ τὸ χέρι ὁ καθένας. Μάθε μου, Ἀριστοτέλη ἐσύ, να μπῶ ἴσια με τὸ μεδοῦλη μέσα κάθε λέξης, να παραβαθύνω και τὸ μῦθο και τὸ λόγο.

Μάθε μου, Πλάτωνα θεῖε, να μεταχειρίζομαι λόγο, μῦθο και λέξη, ὅπως τῶκανες, Πατέρα μου Ἐσύ, με τὸ ὕφος ἐκεῖνο σου τὸ κουβεντιαστὸ γιατί ἐνῶ γράφουνε οἱ ἄλλοι, ὁ μόνος είσαι σὺ που μιλάς.

Τετάρτη Αὐγούστου 24, 1921.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΤΙΓΜΕΣ

Μιά μέρα, που τὸ γαλανὸ χνούδι τούρανοῦ τῆς, στ' ἀνάβλεμά μου, τὸ χιδόννοιωθα μέσα μου. Ἦταν ἀνάγκη ἀποκαμωμένα παράπονα πόθων με κούραζαν.—

Τὴ θυμᾶμαι τὴ μέρα γιατί δὲν ξεχνῶ τὴ γυναῖκα που ζύγωσα για πρώτη φορά μέσα στὸ μεσημέρι τῆς. Τοῦ χωριοῦ μιά μέρα, γιατί, αὐτὸ κανεῖς δὲν τἀρνιέται, ὅξω ἀπὸ τίς πολιτεῖες ξημερώνουνε μέρες ἄλλες.

Πρωτομίλησα τότε με τὴ γυναῖκα που τὴν είχα δεῖ περαστικά τότες φορές και κάθε φορά με φτονερὸ πείσμα μεγάλωνε ἢ κάπως ἀνεξήγητη μου ιδέα—στὴν ψυχὴ μου πειότερο παρὰ στὸ κεφάλι μου—πως σά να μὴν ἦταν ἄλλο καλό, πως γι' αὐτὸ ἔζησα—πως ἔπρεπε να φτάσω να τὴ σφίξω στὰ δυό μου χέρια μέσα αὐτὴ τὴ γυναῖκα, για δυό στιγμὲς ἄς εἶναι, και πως με κανέναν τρόπο, ποτές, δὲ θά τὸ μποροῦσα.

Δὲν ξέρω—ἴσως τὸ κύτταγμά τῆς τὸ ἐλκυστικά αὐστηρὸ σά μιά καινούρια ιδέα—ἴσως ἢ περηφάνεια στὸ πέρασμα τῆς να μου χαράξαν αὐτὴ τὴν ἄρρωστην ἐντύπωση—τόσο βαθειά.—

Εἶναι κάτι ιδέες ἀλλόκοτες πῶρχουνται παράξενά και καρφώνουνται μέσα

στὸν ἄνθρωπο ἀκόμη πιὸ παράξενα. Ἔτσι πίστεψα πως ἔπρεπε—ἀδύνατο χωρίς αὐτὸ—να τὴν κρατήσω, ἄς εἶναι λίγο, στὰ μπράτσα μου μέσα σφιχτὰ αὐτὴ τὴ γυναῖκα και πως οὔτε τὴ δύναμη δὲ θά είχα και ἀν' ἀκόμη θά τολμοῦσα να μὴ λογαριάσω, να μὴν κρατηθῶ, να καταφύγω τρελλὸς στὴ βία.—

Κ' ἦταν τόσο παράξενη ἢ ιδέα μου, τόσο βαθειοχάραχτα καθορισμένη μέσα στὸ εἶναι μου, που δὲν τολμοῦσα να ὑποψιασθῶ τὴν ἀγάπη.

Ἦ να τολμήσω να φαντασθῶ που θά τῆς τὸ πῶ πως τὴ θέλω, πως τὴ θέλω δικιά μου, γυναῖκα μου, και δὲ θά γελάσει για να με τρελλάνει τὸ γέλιο τῆς, ἴσως πιὸ ἐλκυστικά αὐστηρὸ και ἀπ' τὸ κύτταγμά τῆς!—δὲν τὸ δυήθηκα ποτέ.

Ἦ μέρα ἦταν ξεχειλισμένη ἀπὸ φῶς και τὸ βράδυσμα τῆς, μαντεμένο, τῶριχνε στὴ γῆς θαμπὲς νοστάλγιες κόμπο κόμπο.

Πῶς γνωριστήκαμε ἐγὼ κ' ἢ γυναῖκα κείνη σὲ μιὰν ὥρα τόσο που να φύγομε ἀπὸ τὸν κόσμο μακριὰ χωρίς ἀπὸ πρὶν να τὸ ποῦμε.—Ἔτσι, ἀμίλητα σὲ κάποιες στιγμὲς ἀπομεσήμερες· χωρίς οὔτε τὸ θάρρος μου ἐγὼ, ἐκείνη ξεκούφατη ἀσυλλόγιστα για τὴ δροσιά τῆς κατ' ἀπὸ τὴν πύρα τοῦ ἡλιοῦ—φύγαμε.

Τὴν ἀκολούθησα—μ' ἀκολούθησε; Δὲ θάξερα να τὸ πῶ· είχα τὴ σαστισμάρα τοῦ κακόβουλου και ἐννοιωθα τὴ ζαλισμένην ἀτολμιά τοῦ ἀνέλπιστα καλότυχου ἐρωτευμένου. Μου φάνηκε πως τὴν είχα πάρει συντροφιά αὐτὴ τὴν ἄγνωρη γυναῖκα να περάσω τὰ βουνὰ γύρω, μακρινὰ κάτι βουνὰ πῶβαζαν ὄρια στὴ διάφανη χαρὰ τῆς μέρας. Τόση ἦταν ἢ χαρὰ μου! Κι οὔτε τί λέγαμε μπορῶ να πῶ ἀφοῦ λέγαμε τὰ λιγοστά μας λόγια κ' εὐθύς δὲν ἔμενε στὸ νοῦ μου ξόν, ἀπὸ τὴν καρδιά μου φτασμένο, πως δὲ διχογνωμοῦσαμε.

Ἐλαχε και πήραμε ἓνα μονοπάτι ἀπὸ κείνα που σβύνουνε μέσα στὶς ἀπλάδες δταν ἢ κάψα ἔχει μαράνει τὸ πράσινο χορτάρι δῶθε-κειθε τους.

Και τῆς μιλοῦσα χωρίς να τὴ βλέπω, σκυφτὸς σάνα κάτι με βάραινε, σάνα σὲ λίγο θά φτάναμε, και δὲ μ' ἔμελλε για τὸ τώρα, στὸν τόπο που θά κυτταζόμασταν μοναδικά.

Πέρα, στὴν ἄλλην ἄκρη, τὸ ξεχωρίζω, τὸ μονοπάτι χάνεται σὲ μιὰν ἀπεραντοσύνη ἀπὸ μουντοπράσινα σάνα. Να βιασθῶ θέλω --- Γιατί; ἀφοῦ δὲν ἤξερα και ἀφοῦ να μούλεγαν δὲν θά πίστευα στὶς στιγμὲς τίς μόνες που χρόνια δὲν τίς ξεπερνοῦνε --- Ἔτσι μὴν ἢ κάποια στιγμή με προλάβει --- σά να φοβοῦμαι! ---

Και μῆκαμε στὰ σάνα, χαμένοι στὴν ἀσυλλογισιά μας, να πᾶμε ἀκόμη, χωρίς ναχομε πει ἀκόμη τὸ ποῦ.

Προδότρα ὁμως ἢ γῆς που πατοῦσαμε τώρα, χωρίς να μποροῦμε να τὴ δοῦμε, τώρα τὴν ὥρα τὴν πυρὴ τῶν φιδιῶν, ὕγρη, τριπλοστρωμένη με τὰ μαραμένα σάνα που πειὰ ἔχουν σωριαστῆ με τοὺς περασμένους καιροὺς τους μαζί, μᾶς ἔδωσε σύγκρια, μαλακὴ και ἄστατη καθὼς τὴ νοιώθαμε κατ' ἀπ' τὰ πόδια μας, τὸ φόβο τὸν ἀναμολόγητο τοῦ ξαφνικοῦ χαμοῦ.

Κ' ἦταν τὸ νυσταγμένο μας θάρρος που ζητούσαμε να ξεπνήσουμε οἱ μικροφονές μας με τὰ βέβαια χρώματα κ' ἢ παιδιάτικη ἀκατάστατη βίαση μας παραμερίζοντας τὰ σάνα με κάποια μέθη τῆς εὐκολῆς ἐπιτυχίας.

Κάτι σά να περιμένα· ὁ φόβος μου είχε τὸ τρεμόκαρδο τῶν ἀρρωστημένων φόβων για τὸ ἐφήμερο τῆς ὅποιος εὐτυχίας. Πειότερο, στὶς μεριές που ἢ χλορὴ θάλασσα, βαθειὰ πολὺ, μᾶς κουκούλωνε να μᾶς σκεπάσει ὡς και τὸν οὐρανό· Σήμερα, τώρα δὲ θάθελα να πεθάνω—

Και μοιάζαμε ξευγάρι ἄτρωτοι κυνηγοὶ μᾶς χαρᾶς βέβαιης που μᾶς τὴ χῶριζαν τὰ σάνα μονάχα. Πήγαῖνα πρῶτος· φορές που ἢ φοβισμένη μου ἀνυπομονησία θύμωνε τὰ νευρικά μου χέρια να χιλιτοσκίσεινε τὰ σάνα που δὲν τέλευαν—Που δὲ μᾶς κρατοῦσαν μόλα ταῦτα κάκια και στὸ πέρασμά μας ῥίχνουνταν να δροσίσεινε τὰ κατάξεστα μάγουλά μας τὰ νιά με τίς διπλὲς ζέστες

καὶ τὰ χέρια μας — —

Ὅπου σταθήκαμε. Δίπλα στὰ σκίνα περνοῦσε ὁ ποταμός. Στάθηκα καὶ γύρισα νὰ πῶ τῆς συντροφιάς μου πῶς πρέπει νὰ σταματήσουμε — Κ' εἶδα ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ μουντὰ σκίνα κομάτια ἀπὸ τῶν μπράτσων τῆς καὶ τοῦ λαιμοῦ τῆς τῆ σάρκινη γύμνια νάσπριζονε πειότερο —

Πειὰ τὰ σκίνα τέλεψαν! Εἶχα τὴ γλωμὴ χαρὰ τῶν δειλῶν ποῦ πειὰ δὲν τοὺς φοβερίζει ὁ κίντυνος — —

Ἄμιλητη ἐκείνη μ' ἔφτασε κι ἀπλά μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι· νὰ μοῦ δείξει παρὰ πέρα κάποιον δεινόκορο βαλμένο ἀντὶς γέφυρα γιὰ τοὺς ὄσους δὲ θάθε-
λαν νὰ καθυστερήσουν. — Τὸ γιοφύρι ἀπ' ὅπου περνᾷ ὁ κόσμος ὅλος εἶνε πα-
ρακάτω μοῦ εἶπε. Τᾶξερε τὰ κατατόπια.

Ὅμως τί τὸ θέλαμε τὸ γιοφύρι; Ἐμεῖς αὐτοῦθε θὰ περνούσαμε παίζοντας —
ἀντίκρου, στὶς ὁμορφιὰς ποῦ δὲν τίς εἶχαμε δεῖ ὡς τώρα καὶ ποῦ μᾶς φύλαγαν.

Καὶ κάθισα στὸν κορμὸ καὶ κάθισε κείνη δίπλα μου καὶ σιτηχτὰ στὰ χέρια
μας, καθιστά, πήραμε νὰ πλαγισηγαίνουμε. Πρωτόπειροι — Λίγο λίγο — —

Ξεθάρενα. Πήγαινε τώρα χωρὶς τὴν περιφάνια τῆς περπατησιᾶς τῆς ἡ ἀγνω-
ρη γυναῖκα — —

Τὰ σκίνα δῶθε κάτι τοῦ γνέφανε τοῦ ποταμοῦ ποῦ περνοῦσε καὶ κείθε δυὸ
δέντρα σκύβανε, σκύβανε πάνωθ' ἐξου τὴν περιφάνεια τους, νὰ κατρεφτιστοῦνε.
Ὅμως ἐκεῖνος μοιάζει νάτανε κοντὰ στὴ θάλασσα ποῦ θὰ τῆς δίνονταν καὶ πῆ-
γαινε συλλογισμένος.

Πότε πότε μόνο πανάσῃκανε τὰ θολὰ νερά του νάγκιζει δίβουλα τίς μύτες
τῶν ποδιῶν μας σὰ χορατὸ καὶ σὰ θυμὸς ποῦ δὲ πέρναμε, ἀντίκρου μας, τὸ δρό-
μο κεινοῦ τὸν εὐκόλο, τὸν παλιὸ — τὸν πολὺ παλιό. — —

Κ' ἡ στιγμή ἦρθε! Ἀπρόσμονη ἡ στιγμή ἀπὸ κείνες ποῦ χρόνια δὲν τίς ξε-
περνοῦνε: Στὸ πῆγαμά μας τάσυνήθιστο τὸ ροῦχο τῆς ἐκείνης τὴν εἶχε προ-
δώσει — Ἔτσι πνιχτὰ. Λίγο λίγο κι αὐτὸ τραβήχτηκε, ἀνέβηκε καὶ σὲ μιὰ
στιγμὴ κάτω ἀπὸ τὸν καταγάλανον οὐρανὸ ξεσκέπασε ἓνα κομάτι τῆς κρινα-
πάρθενης λευκότητος, πειότερο ἄσπρης ἀνάμεσα στὴ μαύρη κάλτσα καὶ στὸ
μαῦρο ροῦχο — λευκῆς πειότερο στὸ λογισμό μου τὸ βέβηλο μπροστά.

Σὰ νάπνιξα ἓνα ἀναγάλισμα σατανικὰ θρασσέμενο μέσα μου.

Δὲν εἶχα τὸ ἴδιο δικαίωμα ὅπως ὁ οὐρανός, ὅπως ὁ ἀέρας ποῦ ξαφνοφύσιξε
ἐπίτηδες ἐκείνη τὴ στιγμή: Δὲν ἔπρεπε νὰ δῶ. Καὶ μὲ μιὰ τρομαγμένη φωνὴ
σταναχωρεμένη μέσα στὴ στενὴ ντροπὴ τῆς ἄφισε τὸ χέρι ποῦ βάσταε τὸ δει-
νόκορο νὰ σύρει τὸ ροῦχο.

Τὴν ἴδια στιγμή ὅμως ὁ ποταμός ποῦ ἴσως φύλαγε κάτι νὰ πάει τῆς θάλασ-
σας ἀκριβὸ ἄπλωσε τὰ χέρια ἀόρατα νὰ τὴν πάρει. Ἐκαμε νὰ πέσει ἄφισε τὸ
χέρι. Κ' ἡ μικροφωνὴ τῆς ντροπῆς, ἡ ἴδια, μαυροπλάταινε, βαθειάνοιξε σὲ
φωνὴ τρόμου — Θάψευτε!

Ἄπλωσα τὸ χέρι, τὴν πῆρα ἀπὸ τὴ μέση — —

Ὅλ' αὐτὰ σὲ μιὰ μόνο στιγμή, μιὰ στιγμή ἀπὸ τίς στιγμὲς ποῦ χρόνια δὲν
τίς ξεπερνοῦνε — —

Καὶ γιὰ νὰ στηριχτοῦμε καλλίτερα, τὴν ἔσυρα τὴν ἀγνωρη γυναῖκα σιμά μου
πολύ, πολύ σιμά μου — δικιά μου! χωρὶς ἀντίσταση, χωρὶς μιλιὰ, χωρὶς δύναμη
νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι ποῦ τώρα, μὲ σβυσμένο τὸ κύτταγμα τὸ ἐλκυστικὰ αὐ-
στηρὸ ποῦ μοῦδινε τὴν ἐντύπωση τῆς ἀδυναμίας μου, τῶγειρε στὸν ὄμο μου νὰ
συνεφέρει — —

Φύγαμε — —

Ὁ ποταμός, τὸν εἶδα τώρα πίσω μας, πήγαινε πειὸ συλλογισμένος.

Πόλη, 1921

M. ΚΟΥΝΕΛΑΚΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΠΑΡΑΤΑΙΡΑ

Ὁραία, πῶς ἔσκαρφάλωσες ἀνάμεσα στὰ κλώνια;
Τὰ δέντρα ἀντιμιλήσανε τὴν ἄδολη ὁμορφιὰ
καὶ τὰ νερὰ ἀντιφέγγησαν τὰ δεκαπέντα χρόνια
ποῦ σοῦ χαϊδέψαν ἄφελα τὰ καστανὰ μαλλιά.

Καὶ γιὰ τὸ φέγγος τῆς ψυχῆς, τὰ μάτια σου ἐμιλήσαν
ἀμύγδαλα παθιάρικα, παιδίστικα, ἀνοιχτὰ
τόσο ἀνοιχτὰ, ποῦ τὰ κρυφὰ, ὅλα σου ἀντιφεγγήσαν
ὠραῖα καὶ νέα, ὡς πλάθεις τα, παρθενικά,

Γρηὰ Ζωὴ ποῦ χαίρεσαι τριαντάφυλλα νὰ κόβεις,
ὄνειρατα ὁμορφα μικρὰ, Ἀγάπες, ἀγαποῦλες
κόψε δυὸ ρόδα ποῦ ἀνθισαν τὴ θερινὴ βραδυνὰ
τὴν ὀλοφέγγαρη, ἀλλοίμονο, Καρδιές, καρδοῦλες.

Διάβαινε Ὁραία καὶ ἡ μοῖρα σου τούφα μεταξωτὴ
Χρυσὴ στριφογυρνᾷ στὸ ἀδράχτι τῆς καὶ κλώθει.
Εἶναι οἱ Χαρές, σταλαγματιές καὶ οἱ Πίκρες, ποταμοὶ
καὶ κάτι μυστικά γλυκὰ εἶναι οἱ πόθοι.

Ἡ ἀγάπη ἀγκάθια δὲν κρατεῖ γιὰ τὰ μαλλιά
μὲ δροσερὸ κισσὸ καὶ μὲ ἄνθια τὰ στολίζει
καὶ ἡ Γρηὰ Ζωὴ μὲ τὰ παθιάρικα φιλιὰ
μαραίνει τ' ἄνθια καὶ τ' ἀσπρίζει.

Καὶ οἱ γύροι τῶν καλῶν ὠρῶν
πάντα στὴ θύμηση σὰ ἐρθοῦνε,
μὲ ὁμορφα ὄνειρατα μικρὰ
μᾶς νανουρίζουν τὴν καρδιά.
— Ω!... τὸ φεγγάρι ὀλόγιμο
πῶς κοντυλοῦσε μέσα στὰ κλαδιά.
Ἄμοιρα Ρόδα... Ἄλλοίμονο
Καρδιές, .. καρδοῦλες.

Ἐγὼ ἄφησα τοὺς θησαυροὺς μου
κι ἔφυγα ἐπήγα μακρὰ
πέρασα διάπλατα πελάγη

καὶ ἦρθα σὲ ἐσένα Ξενητεῖα
πικρὴ καὶ ἐπήρα συντροφιά μου
τὴν κόρη σου τὴν Μοναξιά.

Ἐλα ἀκριβὴ νὰ μὸ θυμήσεις
πῶσε ἴχα κάποτε καὶ ποῦ;
μιὰ δλόθερμη ζεστὴ φωλίτσα
γλυκεῖα σὰν τοῦ χελιδονιοῦ
καὶ μιὰν ἀγάπη ὄνειροπλέχτρα
Ἀγάπη καστανομαλλοῦ.

Ψυχρὸ βορρῶνὰ ποῦ ξεκλωνίζεις
ὄλα τὰ νιόθρεφτα κλαδιὰ
ποῦ μανιασμένος κρονοπαγώνεις
τὰ χελιδόνια στὴ φωλιά,
ἔτσι ὡς βουχάσαι ἀνεμισμένος
ἀπ' τὴν ἀντάρα τὴ σκληρὴ
καὶ ὡς χύνεσαι συντροφιασμένος
στὴν πικρὴ θάλασσα τὴν ἀρμυρὴ,
μὲ τὶς βροντὲς καὶ φοβερίζεις
τὴν ἄγρια κι ἔρμη ἀκρογιαλιά
κύματα φέρτε μου τὴ θλίψη
καὶ σπάε τὴν ἔρμη μου καρδιά
ἔτσι ὡς χτυπᾶς μὲ τὸ θυμὸ σου
τὰ βράχια στὴν ἀκρογιαλιά.

Καὶ ὄλους τοὺς ἤχους ποῦ ἡ φωνὴ σου
ξέρει καὶ βούλεται νὰ πεῖ
μὲ τὴν μανία σου, τὴν ἀντάρα,
τὸν κεραυνό, τὴν ἀστραπή,
ἄρχισε εἰπέ μου τὸ τραγοῦδι
τὴν ἱστορία τὴ θλιβερὴ,
πῶς ἐκρυοπάγωσε ἡ φωλίτσα;
καὶ πῶς ἐπῆρε τὸ πουλί;
τὰ μάτια του καὶ τὴν ψυχὴ του
καὶ ἀπ' στὰ πλάτη τοῦ γιαιοῦ
Τελώνια διάβηκε καὶ Φλόγες
καὶ τὴ βουλή τοῦ χαλασμοῦ
μιὰ ποῦ εἶχε ἀγάπη ὄνειροπλέχτρα
Ἀγάπη καστανομαλλοῦ;...

ΝΙΚΟΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΣ

Scoglio dei Mille
Σκόλιό ντεη μίλλε
(Βράχος τῶν Χιλίων)
1917

EDGAR ALLAN POE

ΜΟΡΕΛΛΑ

«Αὐτὸ καθ' αὐτὸ μεθ' αὐτοῦ, μονοειδὲς ἀεὶ ὄν»

ΠΛΑΤΩΝ Συμπόσιον

Τὴ Μορέλλα—τὴ φίλη μου—τὴν ἐθωροῦσα ἐγὼ μ' ἓνα αἶσθημα βαθειᾶς, μὰ καὶ παραδοξότατης στοργῆς. Χρόνια τότε ἔλαχε νὰ τὴ γνωρίσω, καὶ ἡ ψυχὴ μου, ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ, θέρμανε—κ' ἐκαιγότανε σὲ φωτιὲς ποῦ ποτὲ τῆς δὲν τὶς εἴξαιρε πρὶν. Μὰ οἱ φωτιὲς δὲν εἶτανε τοῦ Ἐρωτα, καὶ ἐντὸς μου ἐνοιῶθα σὰ βίασано πικρότατο νὰ στεριώνεται βαθμηδιστὰ ἡ πεποίθησις—ὄτι δὲ θὰ μπόραγὰ ποτὲ νὰ ὀρίσω τὴν ἀσυνήθιστὴν τὸν σημασίαν, ἢ νὰ κανονίσω τὴν ἀόριστὴν τὸν ἐντασι. Ὅμως—ἐσιμῆκαμε. Κ' εἶτανε τῆς Μοίρας καὶ νὰ συδεθοῦμε ἀργότερα στὸ βωμό. Μὰ δὲν ἔκρινα ποτὲ μὸ ἐγὼ γιὰ πάθος—οὔτε σκέφτηκα γι' ἀγάπη. Ἐκείνη, ὡς τόσο, ξέφευγε τὸν κόσμον, καὶ, προσηλωμένη μοναχὰ σὲ Μένα μ' ἔκανε εὐτυχῆ. Εἶν' εὐτυχία ν' ἀπορῆς—εἶν' εὐτυχία νὰ ὄνειρευέσαι.

Τῆς Μορέλλας ἡ μάθησις εἶτανε μεγάλη. Μὰ τὴ ζωὴ μου, εἶχε ταλέντα ἀσυνήθιστα—καὶ νοῦ γιγάντιο. Αὐτὸ τὸ αἰσθανόμουν, καὶ, σὲ πολλὰ ζητήματα, μὲ δίδασκε ἡ Μορέλλα. Ὅσοσο γρήγορα κατάλαβα, ὄτι—ἴσως, ἐπειδὴ εἶχε σπουδάσει στὸ Πρεσβούργου—ἤθελε νὰ μ' ἀπασχολῆ μὲ πολλὰ ἀπὸ κείνα τὰ μισοιστικά γραφτὰ ποῦ τὰ φαρῶνε τὸν ἀφρὸ τῆς ἀρχινῆς Γερμανικῆς φιλολογίας. Αὐτὰ, γιὰ λόγους ποῦ δὲν ἔφταναν νὰ τοὺς φαντασθῶ, εἶτανε ἡ ἀγαπημένη καὶ ἀδιάκοπη μελέτη τῆς—καὶ ὄτι μὲ τὸν καιρὸ καταντήσανε κ' ἡ δική μου σπουδὴ, θάπρεπε, βέβαια, ν' ἀποδοθῆ στὴν ἀπλὴ μ' ἀποτελεσματικὴ ἐπιρροὴ τῆς συνήθειας καὶ τοῦ παραδείγματος.

Σ' ὄλα αὐτὰ—ἀν δὲ σφάλω—τὸ λογικὸ μου λίγο εἶχε νὰ κἀνη. Οἱ πεποίθησές μου—ἐκτὸς ἀν ξεχνῶ τὸν ἑαυτὸ μου—δὲν ἐμορφόνονταν καθόλου ἀπ' ἰδανικό, οὔτε φαίνονταν πουθενὰ μου—ἐκτὸς ἀν κάνω μεγάλο λάθος—καμμιά χροιά τοῦ μυστικισμοῦ ποῦ διάβαζα, στὰ ἔργα μου, ἢ στὶς σκέψεις μου. Ἐτσι πιστεύοντας, ἄφηκα τὸν ἑαυτὸ μου στὰ καθοδήγια τῆς γυναικὸς μου, καὶ ἐμπήκα μ' ἡσυχὴ καρδιά στ' ἀξεδιάλυτα τῶν σπουδῶν τῆς. Καὶ τότε—τότε—διανυθισμένος σὲ σελίδες καταραμένες ἔρμου ἓνα πνεῦμα ἐνοιῶθα ν' ἀνάφτη ἐντὸς μου, ἔθετε ἡ Μορέλλα τὸ κρῦο τῆς χέρι πάνω στὸ δικό μου, καὶ ξεσκάλιζε ἀπ' τὶς στάχτες μιᾶς νεκρῆς φιλοσοφίας κάτι σιγανὰ καὶ ἀλλόκοτα λόγια, ποῦ ἡ παράξενη τὸν ἐννοία κἀντὰ τᾶχυνε πάνω στὴ μνήμη μου. Καὶ τότες μὲ τὶς ὄρες περικοίταγα ἐγὼ πλάι τῆς, καὶ σιγοροφῶσα τῆς λαλιᾶς τῆς τὴ μουσικὴ—ὡς ποῦ στὰ στερνὰ ἡ μελωδία τῆς δυνάμωνε καὶ ἐγένονταν τρόμος—καὶ μιὰ σκιά σκέπαζε τὴν ψυχὴ μου—καὶ ἐχλώμαζα, καὶ ριγοῦσα, τότε, ἐντὸς μου, ἀκούγοντας τοὺς τόνους τῆς—τόσο πολὺ ὑπέργειους. Κι ἔτσι ἡ χαρὰ ἀπότομα μαραινόνταν καὶ φρίκη γίνονταν—τ' ὀρειότατο, ἀπαισιώτατο—ὅπως Γέεννα τοῦ Χινὸμ ἢ Κοιλὰδα γίνηκε.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγράψω τί λογῆς εἶταν ἀκριβέστερα οἱ ἔρρευες, οἱ ὁποῖες, βγαίνοντας ἀπ' τοὺς τόνους ποῦ εἶπα, στέκονταν, τόσο καιρὸ, ἢ μόνη σχεδὸν κουβέντα τῆς Μορέλλας καὶ ἐμένα. Οἱ μαθημένοι σ' ὄτι θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθῆ θεολογὴ ἠθικὴ θὰ τὶς νοιώσουν εὐκόλα, καὶ οἱ ἄμαθοι πάντα—πάντα λίγο θὰ τὴν καταλάβουν. Ὁ ἄγριος πανθεϊσμός τοῦ Φίχτε, καὶ ἡ ἀλλότροπη Παιγγενεσία τῶν Πυθαγορικῶν, καὶ ἀπ' ἀπ' ὄλα τὰ δόγματα τῆς Ταυτότητας

ὅπως τὰ προβάλλει ὁ Schelling—αὐτὰ εἴτανε ἡ ἀπόλαυση γιὰ τὴ φανταστικὴ Μορέλλα. Τὴν ταυτότητα, ποὺ τὴ λένε προσωπική, ὁ Locke θαρρῶ, ὀρθὰ τὴν ὀρίζει—ὅτι εἶναι ἡ ἰδιοσύνη ἑνὸς λογικοῦ ὄντος. Καὶ ἀφοῦ λέγοντας *πρόσωπο* ἐννοοῦμε μιὰ νοήμονη οὐσία μὲ λογικό, καὶ ἀφοῦ τὸ σκέπτεσθαι τὸ παρακολουθῆ πάντα μιὰ συνείδηση, αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς κάνει ὄλους μας νὰ εἶμαστε ἐκεῖνο ποὺ καλοῦμε *δ' ἑαυτοῦς μας*—διακρίνοντας, ἔτσι, τὸ εἶναι μας ἀπ' ἄλλα ὄντα ποὺ σκέπτονται, καὶ δίνοντάς μας τὴν προσωπικὴ μας ταυτότητα. Ἄλλὰ τὸ principium individuationis, τὴν ἰδέα ἐκείνη τῆς ταυτότητας, *ποὺ στὸ ἔδατο χάνεται ἢ δὲν χάνεται γιὰ πάντα*, εἴταν γιὰ μένα ζήτημα ποὺ τὸ καταπιανόμουν πάντα μ' ἔντονο ἐνδιαφέρον—ὄχι τόσο ἀπ' τὴ μπερδευτικὴ καὶ δραστηρικὴ φύση τῶν συνεπειῶν του, ὅσο ἀπ' τὸν ξεχωριστὸ καὶ ταραγμένον τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Μορέλλα τίς ξεχώριζε τίς συνέπειες.

Μὰ, ἀλήθεια, ἦρθε πιά καιρὸς ποὺ τὸ μυστήριον τοῦ τρόπου τῆς γυναίκας μου μὲ βράβαινε σὰ μάγια. Δὲ μπορούσα πιά νὰ ὑποφέρω τ' ἄγγισμα τῶν ὠχρῶν δαχτυλιῶν της, οὔτε τὸν ἀπόβαθον τῆς μουσικῆς τῆς λαλιᾶς της—κι οὔτε τὴ λαμπεράδα τῶν μελαχολικῶν ματιῶν της. Καὶ κείνη τᾶξαιρε αὐτὰ ὅλα, μὰ δὲ μοῦ τὰ νείδιζε. Ἐμοιαζε νᾶνοιωθε τὴν ἀδυναμία μου, ἢ τὴν τρέλλα μου, καὶ χαμογελῶντας Μοῖρα τὴν ἐκάλει. Φαίνονταν νᾶξαιρε, ἐπίσης, καὶ κάποιο λόγο, σὲ μένα ἄγνωστο, γιὰ τὸν ὁποῖον τὴν ἀπόφευγαν τὰ μάτια μου σιγά-σιγά, δὲ μοῦ τὸ ἀπόδειχνε, ὅμως οὔτε ποτὲ μοῦ φανέρωσε τίποτε. Μὰ εἴτανε κι αὐτὴ Γυναίκα, καὶ μαραινόταν μέρα μὲ τὴ μέρα. Ὄρες βυσσίνιζαν τὰ μάγουλά της κι ἐφούσκωναν στ' ὠχρὸ της πάνω μέτωπο οἱ φλέβες της οἱ γαλάζιες. Κ' εἴτανε στιγμὴς ποὺ νὰ τὴ λυπηθῶ πῆγαινα, μὰ μονομιάς ὕστερα ἀντίκρυζα τὴ ματιὰ της τὴ σημαντικὴ, καὶ ταράζονταν τότες ἡ ψυχὴ μου, καὶ ζαλιζόνταν—ὅπως ὅταν κοιτᾶς σὲ τρομερὴν κι ἀπάτητη ἄβυσσον, βαθεῖα.

Νὰ εἰπῶ—λοιπὸν—ὅτι ἐπιθυμοῦσα μ' ἕναν πόθο ἀληθινὸ, ποὺ μ' ἔλυωνε—ἐπιθυμοῦσα νὰ πέθνησκε ἡ Μορέλλα; Ναι. Μὰ τὸ εὐθραστο πνεῦμα ἔμενε κολλημένο στὴ χωματένια του φωλιά πολλές μέρες, πολλές βδομάδες, μακρόσυρτους μῆνες, ὡς ποὺ τὰ δαρμένα μου νεῦρα κυριάρχησαν στὸ νοῦ μου, κι ἐσκύλιαζα πιά γιὰ τὴν ἀρροπορία, καὶ μὲ Διαβόλου πιά καρδιά κατάρως σώριαζα στὶς Μέρεις καὶ στὶς Ὄρες, καὶ στὶς πικρὲς στιγμὲς—ποὺ ἔμακραίναν σὰ στὸ ξεψύχισμα τῆς Μέρεις οἱ σκιές, καθὼς τέλειωνε ἡ ἀνάλαφρη ζωὴ της.

Καὶ μιὰ φθινοπωριάτικη βραδιά, ποὺ οἱ ἄνεμοι ἠρμουῦσαν στὰ Οὐράνια, μὲ κάλεσε ἡ Μορέλλα στὸ κρεββάτι της πλάι. Μαβριδερὴ καταχνιά ἀπλώνονταν σ' ὅλη τὴ Γῆ, μιὰ κατάφλεξη ζεστὴ στὶς θάλασσες, κι ἐπλούμιζε τὰ ὀχτωβριάτικα τοῦ Δάσους φύλλα πολὺχρομο τόξο ἀπ' τὸ Στερέωμα.

«Ἡμέρα Ἡμερῶν εἶναι,» μοῦπε ὡς τὴν πλησίαζα «ἡμέρα τρισένδοξη γιὰ θάνατο ἢ γιὰ ζωὴ, Ἡμέρα ὠραία γιὰ τοὺς γιούς τῆς Γῆς καὶ τῆς Ζωῆς—ἂ κι ὠραιότερη γιὰ τ' Οὐρανοῦ καὶ τοῦ Θανάτου τίς κόρες!»

Τῆς φίλησα τὸ μέτωπο, κι ἔλεγε κείνη:

«Πεθαίνω—ὅμως θὰ ζῶ.»

«Μορέλλα!»

«Δὲν εἴταν βολετὸ ποτὲ νὰ μ' ἀγαπήσης. Μὰ ἐκείνη ποὺ ζωντανὴ τὴ μίσησες, θὰ τὴ λατρέψης πε-θα-μέ-νη.»

«Μορέλλα!»

«Τὸ ξαναλέγω—πεθαίνω. Ἄλλ' ἐντὸς μου ὑπάρχει μιὰ ὑποθήκη τῆς στοργῆς—ἂ, πόσο λίγης!—ποὺ αἰσθάνθηκες, γιὰ μένα, τὴ Μορέλλα. Κι ὅταν ἡ ψυχὴ μου φύγη, θάρθῃ τὸ παιδί στὴ ζωὴ—τὸ παιδί τὸ δικό σου—τὸ παιδί τὸ δικό μου—τῆς Μορέλλας. Μὰ ἡ ζωὴ σου θᾶνε θλίψη γεμάτη. Θλίψη, ἀπ' ἐκείνη ποῦνα ἀπ' τίς πιὸ διαρκεῖς ἐντυπώσεις, ὅπως τὸ κυριόσει τὸ πιὸ ἀντοχικό

ἀπ' τὰ δενδρά εἶναι. Γιατί τελέψανε οἱ ὄρες τῆς εὐτυχίας σου πιά. Κι ἡ χαρὰ δὲν τρυγιέται δυὸ βολές στὴ ζωὴ σὰν τὰ ρόδα τοῦ Παίστου. Καὶ μὴ νοώντας τὴ μυρτιά καὶ τὸ κλῆμα θάσαι ντυμένος ζωντανὸς τὸ σάβανό σου ὅπως οἱ Μουσουλμάνοι τῆς Μέκας.»

«Μορέλλα!» τῆς φώναξα, «Μορέλλα! πῶς τὸ ξαίρεις ἐσὺ αὐτὸ;», μὰ κείνη γύρισε τὸ πρόσωπό της στὸ μαξηλάρι, μιὰν ἀνάλαφρη τρεμοῦλα διάτρεξε τὰ μέλη της πέρα καὶ πέθανε ἔτσι, χωρὶς νὰ ξανακούσω τὴ λαλιά της.

Ὡστόσο, ὅπως τὸ πρόειπε, τὸ παιδί της—ποὺ γεννήθηκε στὸ θάνατό της—καὶ ποὺ δὲν ἀνάσανε πρὶν σβῆση ἢ τελευταία τῆς Μάννας πνοῆ—τὸ παιδί της—μιὰ κορασιά—ζοῦσε. Καὶ μεγάλωνε παράξενα σ' ἀνάστημα καὶ νοῦ, κι εἴτανε τελειότατα πανόμοια μὲ τὴ νεκρὴ, καὶ τὴν ἐλάτρευα ἐγὼ μ' ἀγάπη πιὸ θερμότερη παρὰ ποὺ πιστεύα πῶς θὰ μπορούσα νὰ αἰσθανθῶ γιὰ ὅποια ἔπαρξη στὴ Γῆ.

Μὰ δὲν πέρασε καιρὸς ὡς ποὺ σκοτίνιασεν ὁ Οὐρανὸς τῆς ἀδολῆς μου ἀγάπης, κ' ἡ θλίψη, κ' ὁ τρόμος, κ' ἡ ἀγωνία καταποδιστὰ ὀλόμαυρα σωριάστηκαν ἀπᾶνουθὲ της σύννεφα. Μεγάλωνε—εἶπα—παράξενα σ' ἀνάστημα καὶ νοῦ. Παράξενα, ἀλήθεια, μεγάλωνε. Μὰ φοβερὲς, ὦ! τρομερὲς εἴτανε οἱ ταραχώδεις σκέψεις ποὺ κουβαριάζονταν ἐντὸς μου στὸ φαινόμενο μπροστὰ τοῦ ξετυλίγματος τῆς νοητικῆς τῆς ὑποστάσεως. Μποροῦσε νᾶτανε ἄλλοιως, ὅταν ὀλημερὶς εὐρίσκα στὸ νοῦ τοῦ παιδιοῦ τίς γεμάτες ἀντίληψεις τῆς μεστωμένης γυναικός; Ὅταν τῆς Πείρας τὰ μαθήματα λέγονταν ἀπ' τὸ στόμα ἑνὸς παιδιοῦ; Κι ὅταν στὰ γιομάτα καὶ νοητικὰ μάτια του ἐβλεπα τὴ σοφία ἢ τὰ πάθη τοῦ ἠλικιωμένου; Ὅταν, λέγω, στὶς τρομαγμένες μου αἰσθήσεις ὅλα αὐτὰ γίνανε ὀλοφάνερα—ὅταν δὲ μπορούσα πιά νὰ τὸ κρύψω ἀπ' τὴν ψυχὴ μου, οὔτε νὰ τ' ἀλαργέψω ἀπ' τὴν Αἴσθησή μου, ποὺ τρεμάμενη τὸ δέχονταν τὸ γεγονός—χωρεῖ ἀπορία ποὺ ὑποψίες τρομερὲς καὶ φρικιαστικὲς ταράζανε τὸ πνεῦμα μου, καὶ ποὺ ὁ νοῦς μου γύριζε τρομαχτικὰ πρὸς τ' ἀλλόκοτα παραμύθια καὶ τίς συνταραχτικὲς θεωρίες τῆς πεθαμένης Μορέλλας; Ἀρπαχτὰ ἀποτραβοῦσα ἀπ' τὴν περιέργεια τοῦ κόσμου μιὰν ἔπαρξη, ποὺ ἡ Μοῖρα τῶθελε νὰ τὴ λατρέψω, καὶ στὴν τραχιά μοναξιά μου ἀγρυπνοῦσα μ' ἀγωνία θανατικὴ νὰ βλέπω καὶ νὰ ξαίρω κάθε τι ἀπ' τὴ ζωὴ τοῦ ἀγαπημένου πλάσματος;

Κι ὡς ἐκυλούσανε τὰ χρόνια, καὶ θαροῦσα μέρα μὲ τὴ μέρα τ' ἀγνόητες, τ' ἀπαλὸ καὶ τὸ εὐγλωττο τῆς πρόσωπο καὶ λόγιαζα τὴν ὀριμάζουσα μορφὴ τῆς—ὀλοένα ἀνακάλυπτα καινούριες ὁμοιότητες τοῦ παιδιοῦ μὲ τὴ μάννα του, τὴ θλιμμένη καὶ πεθαμένη. Κι ὀλοένα σκοτεινιάζανε περισσότερο οἱ σκιές τῆς ὁμοιότητος, καὶ πιὸ γιομάτες, καὶ πιὸ ὀριστικές, καὶ πιὸ καταπληχτικές, καὶ πιὸ ἀπαίσια τρομαχτικὲς γινότανε. Γιατί τὸ χαμογέλιο τῆς ὀλόιδιο μὲ τῆς Μάννας τῆς τὸ ὑπόφερα. Μὰ ἀνατριχίαζα μὲ τὴν τελειότατη ταυτότητά του. Τὰ μάτια της, ὀλόidia μὲ τῆς Μάννας τῆς, τ' ἀνεχόμουν—μὰ κι αὐτὰ συχνότατα κιντοῦσανε κατὰβαθα μὲς στὴν ψυχὴ μου μ' ὀλόidia τῆς νόηση, τὴν ἔντονη κ' ἀλλόκοτη τῆς Μορέλλας. Καὶ στὸ γύρο τοῦ ἀψηλοῦ μετώπου της, καὶ στὶς μπουκλίτσες τῶν μεταξένιων μαλλιῶν της, καὶ στὰ ὠχρὰ δάχτυλα ποὺ πάντα τὰ βίθιζε σ' αὐτὰ, καὶ στοὺς θλιβεροὺς μουσικοὺς τόνους τῆς λαλιᾶς της καὶ πάνω ἀπ' ὅλα—ὦ, πάνω ἀπ' ὅλα—στὶς φράσεις κι ἐκφράσεις τῆς πεθαμένης λεγόμενες ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴ καὶ τὴ ζωντανὴ—εὐρίσκα θροφή γιὰ μιὰ φριχτὴ ποὺ μ' ἔτρωγε σκέψη—γιὰ ἕνα σκουλήκι, ποὺ δὲν πέθνησκε.

Ἔτσι διαβήκανε δυὸ πεντάχρονα τῆς ζωῆς της, κι ἀκόμη τὴν κόρη μου τὴν εἶχα χωρὶς ὄνομα στὴ Γῆ. «Παιδί μου», καὶ «ἀγάπη μου» τὴν καλοῦσα μὲ πατρικὴ στοργή, καὶ ἡ αὐστηρὴ μοναξιά τῆς ζωῆς της δὲν ἐταράσσονταν μὲ καμιὰν ἄλλη ἀπ' τὴ δικὴ μου σχέση. Τόνομα τῆς Μορέλλας πέθανε κι αὐτὸ μα-

ζή της. Για τὴ Μάννα της ποτὲ μου δὲν ἔκανα λόγο στὴν κόρη. Εἴτανε ἀδύνατο νὰ τῆς μιλήσω. Ἀλήθεια, στὰ λίγα χρόνια τῆς ζωῆς της, δὲν πρόφθασε νὰ νοιώσῃ τίποτε ἀπ' τὸν ἔξω κόσμο. Στὰ στερνά, ὅμως, μούρθε στὸ νοῦ, ξεγευρισμένος καὶ ταραγμένος ὡς εἴμουν—τὸ μυστήριό τοῦ βαφτίσματος σὰν ἓνα μεσοσωτηρίας ἀπ' τοὺς τρόμους τῆς Μοίρας μας. Μὰ στὴν κολυβήθρα μπροστὰ σάστισα γιὰ τὸ νόμα ποὺ θὰ τῆς ἔδιδα. Πολλοὶ τίτλοι τῶν σοφῶν καὶ ὠραίων, παλαιῶν καὶ νεώτατων χρόνων, τῆς δικιάς μου καὶ ἄλλων πατριδῶν, τρέξανε σωριαστοὶ στὰ χεῖλή μου, πολλὰ, πολλὰ ὀνόματα εὐγενικά, εὐδαίμονα καλά. Τί μ' ἔσπρωξε, λοιπόν νὰ ταραξῶ τὴ μνήμη τῆς Νεκρῆς; Ποιὸς Δαίμονας μ' ἔστρεψε νὰ εἰπῶ τὸν ἦχο, ποὺ ἡ ἀνάμνηση του μόνο ἀνέβασε ὄρμηξο τὸ αἷμα στὴν καρδιά; Ποιὸς Διάβολος ἀπ' τὴς σπηλιές τῆς ψυχῆς μου, ἀπ' τὰ κατάβηθρά τους, μίλησε μέσα στοὺς σκοτεινοὺς θόλους, καὶ στὴ σιγαλιά τῆς νύχτας νὰ εἰπῶ ψιθυριστὰ στ' αὐτὸ τοῦ Ἱερῆ τὴς συλλαβῆς—Μο-ρέλ-λα; Τί ἄλλο ἀπὸ Δαίμονας κακὸς σύσπασε τὰ μυσεῖδια τοῦ παιδιοῦ μου, καὶ τὰ σκέπασε μὲ χρώματα θανάτου, καθὼς τινάχτηκε στ' ἄκουσμα τοῦ ἦχου, ὅσο ψιθυριστὰ, ἔτσι, καὶ ἂν τὸ εἶπα, καὶ ἔστρεψε τὰ γυαλῆνιά του τὰ μάτια ἀπὸ τὴ Γῆ στὸν Οὐρανὸ, καὶ πέφτοντας κατὰμουτρα στὴ μαῦρες πλάκες τοῦ προγονικοῦ μου ταφειοῦ ἀπάντησε «ἔδῳ εἶμαι!»

Ξεχωριστοὶ, κρύοι, ἤρεμα ξεκάθαροι, πέσαν οἱ λίγοι κείνοι καὶ ἄπλοιοὶ ἦχοι στὴν ἀκοή μου, καὶ ἀπὸ κεῖ, σὰ μολύβι λυγμένο σφυριχτὰ κυλήσανε στὸ νοῦ μου. Χρόνια, χρόνια μπορεῖ νὰ περάσουν, μὰ ἡ ἀνάμνηση τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲ θὰ σβῆσῃ ποτέ. Οὔτε μούταν ἄγνωστα τὰ λουλούδια καὶ τὸ κλήμα—μὰ τὸ Ἀκόνιτο καὶ τὰ Κυπαρίσσια μ' ἐσκίαζαν νύχτα καὶ μέρα. Κι ἔκανα κάθε αἰσθημα χρόνου καὶ τόπου, καὶ τῆς Μοίρας μου σβήσανε τῆστρα καὶ σκοτεινίαζε ἡ Γῆ, καὶ σὰν ἦσκειο περνοῦσαν οἱ ζωές της ἐμπρὸς μου, μὰ μέσα σ' ὅλες ξεχώριζα τὴ Μορέλλα—μονάχα. Οἱ ἀνέμοι λαλοῦσαν ἓνα μόνο στ' αὐτιά μου τραγοῦδι θλιμμένο—Μο-ρέλ-λα. Καὶ τ' ἀνάλαφρο φίλημα τῆς γαλήνιας θάλασσας μὲ τὸν ἄνεμο ἓνα πάντα ψιθύριζε ὄνομα—Μο-ρέλ-λα, Μὰ πέθανε κείνη. Καὶ στὸν τάφο τὴν ἔφερα στὴς ἀγκάλες μου μέσα.

Κι ἐγένετο ἓνα γέλοιο πικρὸ καὶ σικρὸ, ὅταν στὸ χῶμα ὅπου τὴ δεύτερη ἔθεσα ἴχνος τῆς πρώτης Μορέλλας δὲν βρῆκα.

Σ. Ν. ΣΤΑΘΗΣ

Πόλη, 10.11.921

EDGAR ALLAN POE

ΟΝΕΙΡΟΧΩΡΑ

Ἀπὸ μιὰ στράτα ἐρημικὴ καὶ σκοτεινὴ, ποὺ μόνο οἱ μαῦροι ἀγγέλοι κατοικοῦν, καὶ ὅπου σὲ μαῦρο θρόνο ὀλόρθο κάποιον εἶδωλο στὴ ΝΥΧΤΑ βασιλεύει.
Ἀπὸ μιὰ Θούλη σκοτεινὴ, μιὰ μακρυσμένη χώρα, καὶ μαγεμένη, καὶ ἄγρια, ποὺ πέρα ἀπὸ τὸ ΧΡΟΝΟ καὶ πέρα ἀπ' τὸ ΔΙΑΣΤΗΜΑ κείται ὑψηλὴ πανόρα, φτασμένος εἶμαι τώρα δὲ στὰ χῶματα ἐτοῦτα.

Κύματα χωρὶς ὄρια, καὶ τρισβαθεὶς κοιλάδες, δάση Τιτάνων, καὶ σπηλιές, καὶ σκοτεινὲς κουφάλες, ποὺ ἀνθρώπου μάτι δὲ μπορεῖ τὸ σχῆμά τους νὰ ὀρίσῃ γιὰ τὴν ἀνάμνηση τῆς καταχνιάς μεσ' στὴν ὄρη ἀγκαλιά της. Βουνὰ μέσα στῆς θάλασσας τὴν ἄβυσσο χωμένα, θάλασσες ὅπου λαχταροῦν αἰώνια ν' ἀνεβοῦνε ψηλά ὡς τὸν πύρινο οὐρανὸ. Καὶ λίμνες ποὺ ξεπλώνουν αἰώνια τὰ ἐρημικά, τὰ ἤρεμα νερά τους, τὰ πεθαμένα, τὰ ἤμερα τὰ κρύα ἀπὸ τὸ χιόνι τῶν κρινῶν, ὅπου ὀλόλευχοι ἐπάνωθι τους γέρνουν.

Στὴς λίμνες ποὺ ξεπλώνουσι τὰ ἐρημικά νερά τους, τὰ πεθαμένα, τὰ ἤρεμα, τὰ κρύα ἀπὸ τὸ χιόνι τῶν κρινῶν, ὅπου ὀλόλευχοι ἐπάνωθι τους γέρνουν. Στὸν ποταμὸ ποὺ σιγαλά καὶ αἰώνια μουρμουρίζει, πὰ στὰ βουνά, μεσ' στὰ σταχτιά τὰ δάση, μεσ' στοὺς βάλτους ποὺ οἱ σαῦρες λημεριάζουσι καὶ οἱ βάτραχοι. Στοὺς λάκκους ποὺ παντοῦν ἀπλανιοῦνται οἱ βροχολάκοι. Σ' ὅλα τὰ μέρη πέρα ἐκεῖ τὰ πικρὰ καταραμένα, σὲ κάθε ἐκεῖ κρυφὴ γωνιά ποὺ εἶναι ἡ πικρὴ θλιμμένη ὁ πλανεμένος τις σκιῆς τῶν περασίων χρόνων ντυτὲς σὲ πέπλους κάτασπρους μὲ τρόμον ἀνταμώνει. Βλέπει φίλων φαντάσματα λευκοσαβανομένα ποὺ μ' ἀγωνία φύγανε στὴ Γῆ καὶ στὰ Οὐράνια.

Ἐκεῖ, ἡ βαρυσκόπιη καρδιά καὶ ἡ πολυπικραμένη παρηγοριὰ καὶ ἀνάπαψη θὲ νάβρῃ. Γιὰ τὸ Πνεῦμα ποὺ περπατάει μεσ' στὴ σκιά, εἶναι μιὰ χρυσοφόρα Χώρα, γλυκεῖα καὶ ἡδονικὴ. Μ' ἀνίσως πλανεμένος διαβαίνει ἐκεῖθε, δὲν τολμάει μήτε ματιὰ νὰ ρίξῃ. Καὶ τὰ μυστήρια της ποτέ δὲν τάειδε θνητοῦ μάτι. Ἔτσι τὸ θέλει ὁ Βασιλιάς ποὺ πρόσταξε τὸν πέπλο τὸν χρυσοῦ ποὺ σκέπει τὴν ποτὲ νὰ μὴ σηκώνουν. Γι' αὐτὸ ἡ θλιμμένη ἡ ψυχὴ ἐκεῖθε σὰ διαβαίνει ἀνάμεσα ἀπὸ σκοτεινὰ θαμπὰ γυαλιὰ θωρεῖ τὴν.

Ἀπὸ μιὰ στράτα ἐρημικὴ καὶ σκοτεινὴ ποὺ μόνο οἱ μαῦροι ἀγγέλοι κατοικοῦν, καὶ ὅπου σὲ μαῦρο θρόνο ὀλόρθο κάποιον εἶδωλο στὴ ΝΥΧΤΑ βασιλεύει φτασμένος εἶμαι τώρα δὲ στὰ χῶματα ἐτοῦτα γυρνώντας ἀπ' τὴ σκοτεινὴ καὶ μαγεμένη Θούλη.

ΔΗΜΗΤΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΑ

I

Σημαίνει ἡ Ὁρα τῶν Ὁρῶν !
 Κι ὡς τις κορφὸς ἀγιάζει ἡ Δύση
 σπερνιαίνουν τὰ ἡχερὰ νερά
 στὸ σφύρηγο ξωκλήσι :
 — Χαῖρε Νύμφη, ἀνύμφευτε !

Στὸ εἰκόνημα τὸ ἀπόβαθο
 κρεμιέται ἀχνὸ καντήλι.
 Μιά δέηση ἄλικη θλίβεται,
 τὸ ἄρρωστο, ἐμπρὸς σου δαίλι,
 — Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε !

Περνοῦν τὰ κλώνια τ' ἀνθίνα
 τ' ἀραχνιασμένα τζάμια.
 Ἐντὸς μου ἡ Ἄνανθη θρηγεῖ
 σ' ἀνέγγιχτα καλάμια :
 — Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε !

Στ' ἄγια νερά ποῦ νοσταλγοῦν
 μιὰ χλόη παραδείσια,
 τὸ πέρασμά σου ἐθρόσησε,
 τὸ ἄχραντο, ὦ Νεραϊδίσι,
 — Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε !

Ὁρα γιὰ λήθη. Φθείρουνται
 οἱ ἀνέγνωρες μου οἱ ὄρες.
 Μάταια κ' ἡ θλίψη ποῦ ἔσυραν
 στὸ φῶς οἱ ὄνειροκόρες.

Ἀσκήτεψαν οἱ ἀγάπες μου
 στοῦ ἀβόλετου τῆ θύρα
 κ' ἦρθες ἀργὰ τὰ ἐντάφια
 νὰ τίς ἀλείψεις μίρα.
 — Χαῖρε Νύμφη ἀνύμφευτε !

II

— Μνήμη μυροβλήτισσα,
 μυστηριακὰ τρισάγια,
 ποῦ ἀπὸ τῆς Στριγλας μόνη ἐσὺ
 λυτρῶθηκες τὰ μάγια,

ἄχου, παλιὸς προσκυνητῆς
 τρισάγιο δίνει στήν ἀπέθαντη ζωὴ του
 — αἰωνία ἡ μνήμη. — Πότε θε νὰ σβύσει
 κ' ἡ παροιμιακὴ του ζήση.

— Ἦρθα πρὸς τὴν Πόλη τὴν Ἁγία !
 Στὴν ἀνείδωτη Μορφῇ
 μιὰ ψυχούλα τάζω
 βαλσαμουργικὴ.

Γιὰ νὰ ζήσει ὡς σήμερα
 σέρνονταν στὴ Χίμαιρα.

Θρύλους ἀδιαλάλητους
 κάπου ἀπομερίμνα
 ἡ ζωὴ μου, ἀμνημόνευτη,
 σ' ἀστόχαστη μιὰ ρίμνα.

Μοῦ ἐχίμαιριασαν τὰ νιάτα
 ἐμβληματικὰ ρηγάτα.

Τριώδιζα κι ἀστρολογοσκοπούσα
 μὲ τὴν ἁγία Ψυχὴ, τὴ νοσταλγούσα.
 Ἄμποτες ν' ἀγιάσει
 τῶν Νυμφῶν τὰ δάση.

Μάθεινα, ξεμάθεινα,
 πάπυρους, βιβλία.
 Μακαριά ἡ ζωούλα μου
 στὴν ἀρχαία σοφία.

Γράφω κι ἀναγνάνω
 τὸν παμπάλαιο πόνο.

Μνήμη μυροβλήτισσα,
 μυστηριακὰ τρισάγια,
 ἀπὸ τῆς Στριγλας μόνη ἐσὺ
 λυτρῶθηκες τὰ μάγια.

III

Πάλι βρέχει!
 Στά παράμερα τριόδια,
 οί ψαλμοί θρηνοῦν πού ἐδιάβαζες στὸν ὄρθρο.
 Μυροβόλησε ἡ ψυχούλα σου ἡ εὐώδια
 τὸ κορμί σου, σὲ μιὰ δέησην ὀλόρθο.

Πάλι βρέχει!
 Στοῦ κελλιού τ' ἄραχνα τζάμια,
 κλαῖνε μυστικὲς ἀγιογραφίες,
 πού "Ἡλιοι μὲ τὸ αἷμα τους ζουγράφιζαν
 στὶς λιβανιστές σου ψαλμουδίες.

Πάλι βρέχει!
 Τί σὲ θέλουν οἱ καημοὶ πού λέν θ υ μ ἦ σ ο υ ;
 Οἱ ψαλμοὶ τους βρόχινοι
 μούσκεψαν τὴν ἄσπιλη ψυχὴ σου
 καὶ στά δάκρυα δὲν ἀντέχει.

Πάλι βρέχει!

IV

"Ὡρα γιὰ νὰ βασιλέψει
 ἡ μυριστικὴ σου ἡ κόμη.
 Στὸ νερόκοσμό μου γῦρε.
 Ἀρμενίζει ἡ Μοῖρα μας
 στὸ χαμό πού πήρε.

Μιὰ ἔκσταση πλανήθηκε
 σὲ δάσος χυνοπώρου,
 τῶν μαλλιῶν σου ἡ δέηση.—
 Λαγαρό κρουστάλι,
 ἡ πηγὴ, ἀντιφέγγισε τῶνειρό μας πάλι.

"Ἐλα νὰ σὲ πάρω στὸ ταξίδι.
 Ἐόρκισε τὸ πράσινο στοιχειό
 πού σὲ φαρμακώνει.
 Στ' ἄχαρα τὰ γόνατά μου, κοίμου,
 θενὰ σίρουμε ξανά πρὸς τὴ ζωὴ μου.

Πῆρε τὴ ψυχὴ σου ὁ πόνος κ' ἔφυγε
 πρὸς τοὺς μενεξέδες.
 Διαλαλήσαν οἱ κιθάρες
 τοὺς σεραφικούς λαλέδες.

Κλείσε τὰ σμαράγδια σου γιὰ πάντα,
 ξόρκισέ το, ξόρκισέ το τῶνειρό μου.
 Μέσα σου γυρεύω
 τὸ χαμό μου.

V

Στὸ θρό τοῦ ἀπόσπερνου ὄνειρου
 μιὰ ἐλεγεία ἐθρύλει.
 Κάποιοι ἀσυνήθιστοι ρυθμοὶ
 ἐτάραξαν τὸ δαίλι.

"Ορχιούνταν λάγνα οἱ Σάτυροι
 σ' ἀρχαία χλόη πλούσια,
 ἐνὼ αὖλει ὁ Πᾶν ὁ ρεμβαστῆς
 σὲ κρήνην ἀρεθοῦσια.

Ρόδα τρυγώντας δυσμικά,
 Νύφες ἀναμαλλιάρες,
 θρηνοῦσαν τὸν Ὑάκινθο
 σὲ νηραντὲς κιθάρες.

"Ἐρίγει ὁ ἄλσινος ρυθμός,
 στὸ θρό τῆς ἀρχαίας χλόης.
 Στὰ ναρκισσιακὰ νερά
 βασίλεβεν ὁ Γόης.

Τὴ λίτανεία τῶν ἀνθῶν,
 ἔρμη ψυχὴ, παράτα.
 Πῆρες τὰ μάτια κι ἔφυγες
 πρὸς τὴν ἀβέβαια στράτα.

Καὶ στῶν θλιμένων τὴν Κερᾶν
 ἀνάβεις τὸ καντήλι.
 Στὸ θρό τοῦ ἀπόσπερνου ὄνειρου
 μιὰ ἐλεγεία ἐθρύλει.

VI

"Ελα ὕπνε καὶ πάρε με!
"Επιούσιε τῆς ζωῆς ἀλχιμιστή.

Πλέει ἡ ψυχὴ μου ἀλιμάνιστη
στῶν θλίψεων τὸν πόντο, νεραϊδούσα,
καὶ μέσα στ' ἀπογάριασμά του,
ἀλαφροκρούει τὶς κόρδες τοῦ Θανάτου.

"Αγγέλοι ἀπόσπερνοι ἔρχονται,
γιὰ ἰδέσ_τους! νὰ τρυγήσουν
κάποιο συμουργικὸ λυγμό,
ποῦ ἀπὸ τὸ στόμα κρέμεται
τῆς μέρας ὡσάν κρίνο.

Τρύγα μου ἐσὺ τῆ μνήμη ἐνῶ σὲ πίνω.

Βασίλειψέ μόν τῶνειρο τοῦ κόσμου,
μὲς τὴν ἀλησμονιά του,
καὶ ξελιβάνισέ μου το
ἀπ' τὸ χιμαίριασμά του.

"Ελα ὕπνε καὶ πάρε με!

ΠΡΟΦΑΣΗ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑΣ

I

Σὲ ἀνθοψυχῶν συμπόσιο νοσταλγικὸς ἐσύρθη.
Κ' οἱ Νύφες παραμόνεβαν τὸ χαῖρε του στὴ Δύση,
τὴν ἀνεξομολόγητη ψυχὴ νὰ ξεδιαλύσουν.
(Γιὰ ἀρμονικὸ ξελόγιασμα τὰ δέντρα τοῦ εἶχαν στήσει).

Σὰ γύρισμα παλαιῶν σκοπῶν, στὸ μισεμό σου, ἐρχόσουν.
Κι ὁ "Ἡλιος στὸ διάβα ποῦ ἔσερνε τὰ ἐρωτεμένα μύρα,
σὲ ἤσκιους μαβιοὺς παράτησε τὴ νοσταλγία ποῦ πήρα.

Κ' ἡ ἀσπράδα ἢ σπαραχτικὴ τῶν μαντηλιῶν τοῦ χαῖρε.
τὰ κρίνα ἀνέγγιχτων χειρῶν μαραίνοντας, μ' ἐλίχνει
στὸ θρήνησιμα τὸ ὑπέρλευκο ποῦ θὰ ὕψωναν οἱ κύκνοι.

II

Σ' ἕναν καθρέφτη ὀπάλινο τὸν πόθο ἔχει πλανέψει
ἢ νοσταλγούσα μου ψυχὴ δεμένη στῶνειρό σου.
Πῆρε σε ὁ πόνος. Μυστικοὶ κι εὐλογημένοι οἱ δρόμοι.
"Απ' τὴν καθημερινὴ ζωὴ ποῦ ἀδρά σὲ φθείρει, σώσου!

Τὰ ρόδα ξενιτέβονται σὲ μνημικὴ ἐξορία
στὸ κάλεσμα τοῦ δύσατος, ποῦ ὑπέρχουσο παλιόνει
καὶ μίτρια χαιρετίσματα σὲ κρύφτους κόσμους πάλλει.
Σὲ ἄρωμα ἀβρότατων ρυθμῶν σεμνά διαβαίνεις μόνη.

Καλῶς τὴν! Κόσμοι ἀράχτινοι μὲ ἄγνωρα ὑμέναιων τούλια,
μελωδικὰ σὲ στόλισαν γιὰ ὑπόσχεσην ὑπέργεια.
Μὰ στὴν πικρὴν ἀπαντοχὴ τὸ ἐπαύριο ποῦ θὰ κλαίει,
μὲς τῶνειρό μας θὰ διαβείς σὰν τὰ συρμένα ἀστέρια.

III

"Απόψε ποῦ ἔρημη νοιώθω τὴν καρδιά
στὸν κήπο μου ἔχω πάει νὰ σὲ συντύχω.
"Εχω ἀφανίσει τὴ ζωὴ γιὰ νάρθει
σὲ ἄρωμα ἀνθιῶν ἢ σὲ ἀρμονίας ἤχο.

Τῶν ταφλανιῶν τὰ φύλλα ἐμούσκεψε
μὰ μνημοσυρικὴ ψιχάλα.
Σιμοτινὸ τὸ φέρνει ἀποχαιρέτιμα
ὁ σπαραγμὸς ποῦ ἐκρέμασεν ἢ στάλα.

Γυρίζω ἐδῶ ποῦ τόσο σὲ ὄνειρευτήκα,
νὰ βρῶ κάτι δικό σου.
Σωριάζει θλίψη κάθε φούντωμα.
"Ὡς ἤσκιος στῶνειρό μου ἀπλώσου.

Τὰ μάτια σου ἀπ' τὰ ὄνειρα βαρῆσκιωτα
μὲς τὴν ψυχὴ μου κλαῖνε. Λυόνα.
Τὸ δειλινὸ τοὺς ἤσκιους ὡς παράτεινε
πίνει τοῦ ξενιτέματος τὸν πόνο.

Γιὰ νὰ χυνοπωριάσω τὰ δεντρά
σκορπίζω τὴ ψυχὴ μου γιὰ ὄνειρά των,
τώρα βαρῆσκω ἢ ἐνθύμηση ποῦ ἐπίκρανε,
σὰ φάντασμα, παλαιῶν ἡλιογεματών.

IV

Φαίνει τοὺς ἤχους τῆς βροχῆς μὲ τρίχες τῆς Σελήνης,
ἀπ' τὰ μαλλιά της ποῦ ἔπεσαν σ' ἕνα πανέρμο δάσο,
κάποια Νεράϊδα μνημικὴ, — πέπλους γιὰ ἐρώτων θρούλους,
ποῦ, ἐπιθαλάμιο στόλισμα, τὸ ἰδεῖ σου θὰ σκεπάσω —.

Νοσταλγικὰ ξενίτεψε χειλιῶν ἀδελφοσύνη
μὲ μύρου ἐξομολόγηση τὰ καστανὰ πλεξούδια,
κι ἔφεραν χάρισμα ὕμνικὸ πρὸς τὴν ἀπαντοχὴ μου,
ποῦ τὴ ζωὴ της πέρασε μὲς τὰ παλιὰ τραγούδια.

Κ' ἡ ζήση μου ἡ ἀλαργινὴ ποῦ ἀπάντεχη μονάζει
 μὲ ἤχους παλιῶν συμφωνιῶν σκόρπιους σὲ φύλλα δάσου,
 κλείνει τὰ βασιλέματα, σὲ θύμησης ὑφάδι,
 στὴ φούχτα ποῦ ἐσαλάγισε μιὰ τούφα ἀπ' τὰ μαλλιὰ σου.

Δένω κορδέλες οὐρανεῖς σὲ φιόγγιους μελωδίας
 στῆς κόμης σου τὸ ἐνθύμημα, τοῦ χωρισμοῦ μας κλήρα,
 κ' ἤπια τ' ἀτρύγητα φιλιὰ, ποῦ μυστικά μου δίνουν
 τὰ μαντεμένα χεῖλη σου ἀχνὰ σὰ ξέπνοα μύρα.

V

Μὲ μύθους ἀνιστόρητους παρθένεψαν τὸ χαῖρε
 οἱ Νύφες, ὅπου ἐσκόρπισαν τὴν ἀχραντὴ φθορὰ τους,
 καὶ στίς ζωές μας πέρασαν σὲ μεταφόρφωση ἤχων,
 τ' ἀρώματα βαριῶν ψυχῶν, μὲ θρυλικούς θανάτους.

Χύνουν τ' ἀδρὰ δασόμαλλα τῆς ἀρμονίας τὰ μάγια
 καὶ τῶν ματιῶν τὰ ὁράματα λυόνουν. — Πετράδια τάειδες! —
 Τὰ πήρα ἀπ' τὰ δαχτύλια τους ποῦ ἐστάλαξαν τὰ χρόνια
 καὶ σὲ βραχιόλια ἱστορία, ποῦ φέραν σε οἱ Νεραίδες.

Μὰ ἰδές! Τὴ σκέψη ὡς κρέμασες στὸν λυρισμὸν τοῦ Ἥλιου,
 ποῦ οἱ Ὁρεσ τὸν ἐκάλεσαν στὰ βάρη τῶν ἀνδρῶν,
 ἀγγίσε ἡ ἀρχαία του ψυχὴ τ' ἀλλοχρισμένα φύλλα
 κ' ἐρύθμισαν ὡς κρόταλα τοὺς ἡσκιους τῶν Σατύρων.

VI

Λύονει τῶν κρίνων ἡ ψυχὴ
 σὲ κάποιους ὕμνους μυστικούς πρὸς τὴ Σελήνη.
 Τᾶνθια τὰ ἐτοιμοθάνατα
 μυστήριον τὰ μετάλαβε ἡ Σελήνη.

Κ' ἐσὺ μυστικοπάθητη, ποῦ ἀνάτειλες
 σὲ παραμύθια παλαιῶν καιρῶν,
 νὰ ξεδιαλύσεις θέλεις, μέσα σὲ ὄνειρον,
 τί λέν στ' ἀνθολαλήματα οἱ θρηνοὶ τῶν νερῶν.

*
* *

Λύνω νὰ μάγια ποῦ ἔριχνε τὸ ἐχτὲς στὴν ἔρημ στράτα.
 Μάτια γλυκὰ ποῦ ἐξέχασα, μαλλιὰ, χερᾶκια, χεῖλη,
 μιὰν ἀρμονία μου πήρατε· μιὰ συμφωνία ἔχει μείνει
 στὴ λίμνη, στὰ ροδόκριννα, σὲ ἀλλοτινὸ ἕνα δεῖλι.

*
* *

Ὁραία λογάκια, ἀφρόντιστα χ' μένα κάποιο βράδυ
 ἀπ' τὸ ἀψηλὸ παράθυρο, θυμοῦμαι πὼς μεθούσα.
 Δὲν εἶστε ἐσεῖς, χαρίσματα, ὠραίων χειρῶν ὑφάδι,
 πλανέματα ναρκισσιακὰ σὰς τρύγησεν ἡ Μοῦσα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Τέλος τῶν προλόγων τῶν λεγομένων πρὸ τῶν μυστικῶν».

Cod. Reg. post liturgiam Gregorij Dialogi.

I

Κρίνων σιωπὴ κι ἀνάσα ρόδων
 στὴ νύμφια ἀπαντοχὴ μονάζει.
 Ἦσκιος ψυχῆς ξενιτεμένης
 μὲς σ' ὄνειρον ψυχῆς, πεταλουδιάζει.

Στῆς Λήθης τὴν ποδιά κεντῶ
 τοὺς ἔρωτες πῶχῳ διαβάσει.
 Πίνω τὸν πόνο ποῦ πονοῦν
 μὲς σὲ ἀσημένιο τάσι.

Καὶ στέλνω σὰ Νυμφίον στὸ πάλαί μου
 τὸνειρο τῆς παλιᾶς μου μνήμης,
 γιατί εἶναι ὦρα ἡμέναιων μυστικῶν,
 τῆς βροχῆς, τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τῆς μνήμης.

II

Κάθε ἄρωμα ποῦ ξεψυχᾷ μὲς τ' ἀνθογαλὶ
 ξεμυστηρεῖται ἕναν ἤχο ξεχασμένο.
 Ἄπ' τοὺς παλιούς τοὺς μύθους ποῦ ἔζησα
 τὸ γυρισμὸ τοῦ ἑαυτοῦ μου περιμένο.

Παλιές ψυχὲς καιρῶν ποῦ πέρασαν
 στοὺς θάνατους περνοῦν τῶν μύρων,
 ὡσὰν ψυχὴ σπερνοῦ ἡ ἐνθύμηση
 κρούει τὸ σημαντήρι τῶν ὀνειρῶν.

Καὶ μιᾶς Νεραίδας τὸ ἤχινον φάντασμα
 γύρισε ἀπὸ τοὺς ἔρμους λόγγους,
 δένοντας στὰ γαλάζια τῆς μαλλιὰ
 τοὺς κρουσταλένιους τῆς ἀνάβρας φιόγγους.

III

Πλέκει ἡ σιωπὴ τῶν ξωτικῶν τὰ ἤχιννα δῶρα,
 ποῦ τὰ φορεῖ στολίδια παλιὰ μνήμη.
 Σὲ ἀνείδωτο καθρέφτη πέρασαν
 ψυχῶν ἀλαργισμένων μίμοι.

Μιά ήσκινη άγωνία, πού αντίλαμπισαν
τῆς λίμνης τὰ νερά, μυστικοφόρα.
Χοροὶ άνθῶν λιγόζων
σέρνουν τὴν εφτάσώπαστη ὥρα.

Μὲ ξήγησαν τῶν δειλινῶν οἱ άγγέλοι
τὶς ραψωδίες τῆς σιωπῆς πού λέν οἱ κρίνοι
καὶ στὸ μενεξένιο μου ὄνειρο
μιὰ σιωπὴ τραγουδιστὴ τὸ ἄρωμα χύνει.

IV

Ὅλο καὶ βρέχει άπαρηγόρητα.
Τὸ παρελθὸν τί θλίψη πῶχει!
Τῶν χυνοπωρισμάτων τὸ στοιχιὸ
σκορπάει τὴ μοναξιά σὲ κάθε κώχη.

Γιόμοσε ἔρμιά ἢ αὐλή μου πού χορτάρισε,
θλίβονται τὰ νερά μ' ἄμοιρες μνήμες.
Στοὺς δρόμους σέρνεται ἡ παράμερη ζωὴ
πού ἀράχνιαζε σὲ ἔρημες ρίμες.

Τραβιούμαι στὰ ὄνειρά μου τ' ἀπαράμοιαστα
κ' ἔφαδαπλόνω τὴ ψυχὴ μου στὰ ὄνειρά της,
στὴν άγκαλιὰ τῆς μοναξιάς μου γέροντας,
σὰ μὲ χαϊδέβουν τὰ γυναίκια τὰ μαλλιά της.

V

Τὸ συναξάρι τῆς σιωπῆς μαθαίνω
σὲ ὁμοίωμα ρόδων σὲ νερά ξηνητεμένων.
Ἡ συμφωνία τῶν λουλουδιῶν
ἀντιφεγγίζει θρήνους ξεχασμένων.

Ὡρα τὴν ὥρα κι άπαντέχω κάτι άνεύρετο
στὰ μυστικά τῶν ξέπνοων μύρων.
Τὸν ἔρμο θάλαμό μου ἔστοίχισε
μιὰ ἥχνη ματαιότητα ὀνειρών.

Ἄθῆνα Μάρτη 1907.

ΑΠ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

Σ Η Μ.—Οἱ «Παραλλαγές» τυπώθηκαν τὸ Μάρτη τοῦ 1907 στὴν Ἄθῆνα στὸ τυπογραφεῖο τῆς «Νομικῆς» μὲ τὸνομα Κλήμης Πορφυρογέννητος. Ἐπειδὴ τὸ βιβλίον αὐτὸ τυπώθηκε σὲ λίγα αντίτυπα πού κυκλοφόρησαν σὲ μερικοὺς λόγιους κ' ἔχει ὀλίγετα ἔξαντληθεῖ, τὸ ξαναδημοσιεύουμε. Μαζὶ μὲ τοὺς στίχους αὐτοὺς δημοσιεύουμε καὶ λίγα ἀποσπάσματα ἀπὸ γράμματα διαλεχτῶν φίλων πού μᾶς ἔστειλαν αὐθόρμητα. Δημοσιεύοντας τὶς γραμμὲς αὐτές, ὕστερα ἀπὸ 15 χρόνια, τὸ κάνουμε μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν μᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι δεμένες μὲ τὸ νεανικὸ μᾶς αὐτὸ ἔργο καὶ δείχνουν τὴν ἐντύπωση πού ἔκαμε ἐκεῖνο τὸν καιρὸ. Ἐπειτα, ἔξω πού προέρχονται ἀπὸ διαλεχτοὺς λογοτέχνες, μπαίνουν καὶ τέλεια στὸ νόημα τῆς αισθητικῆς του, ἂν καὶ βρισκόμεθα μὲς τὶς γραμμὲς αὐτὲς μιὰν ὑπερβολὴ πού δικαιολογεῖται μονάχα ἀπ' τὸν ἐνθουσιασμὸ πού γεννᾷ ἡ δίψα τῆς άγνης ποίησης. Μ.

Τὸ μουσικότατο τραγοῦδι σου, πού μοῦ χάρισες τὴν ἀπόλαψη νὰ γροικῆσω πιότερο παρὰ νὰ διαβάσω, μοῦ ἔδωκε τὸν παρατεινόμενον ἦχὸ τῆς suite ἐκείνης πού ἀρχινᾷ τὸ ἔργο σου, ἀπὸ τὸ «Ὁ Δρόμος Φέρνει» καὶ πού θὰ τελειώσει, ποῖος ξέρει σὲ τί δυσκολόπλεχτα ἁρμονίσματα ὀρχηστρικά τοῦ στίχου σου.

2 τοῦ Φλεβάρη 1906.

Τὰ lieds σου πού τὰ λόγια τους ἀχτινοβολοῦν σὰν βυζαντινὰ πετράδια πού στόλισαν ἄλλοτε τὶς παράξενες ὁμορφιές, τοὺς θρυλικούς ρηγάδες καὶ πού εἶχαν τὴν καλωσύνη νὰ μοῦ στείλεις, μοῦ ἄρεσαν πολὺ.

10 τοῦ Φλεβάρη 1907

Ὅτι εἶσαι ἓνας décorateur μὲ τὴν πλατύτερη ἀντίληψη τῆς μεγάλης αὐτῆς τέχνης, ὅτι μοῦ θυμίζει τὸν Dorian Gray τοῦ Wilde, ὅταν προσπαθῆ νὰ βρῆ τὶς συμφωνικὲς ἀναλογίες τῶν πετραδιῶν, τὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἔξωτερικὲς, πῶς μοῦ εἶναι. Οἱ βυζαντινοὶ θρύλοι, πλοῖσι οἱ σ' ἀλλόκοτα χρώματα καὶ σὲ τραγικὲς κινήσεις, τὸ σαρκικὸ μεθύσι, πού ὅταν φτάνει στὴν ἀποσταμάρα τῆς ἔντασης του, ὀδηγᾷ στὸν ράθυμον ἰδανισμὸ τῆς νεκαντέντας τῶν θρησκείων, πρῶτα πού τρανὰ φανερώνεται στὸν βυζαντινὸ ἄσκητισμὸ καὶ στὴ θρησκοληψία του, ἡ γύρα ἀνατολικῆ Φύση γιομάτη ρεύματα ἡδονικά, πού κάνουν τὸ κορμὶ νὰ πάλεται σὰν κάποιο ὄργανο πού τὶς χορδὲς του ἀγγίζουν αἰσθητὰ ἀρωμάτων, ἡ βυζαντινὴ τέχνη, ὅλα αὐτὰ ἐμόρφωσαν τὴν τέχνη σου ἔτσι ἡδονικὴ καὶ ἀντάμα μυστικὴ.

Μεσολόγγι 28 Ἀπρίλη 1906

Ὁ στίχος σου μελωδικὸς εἶναι, μὰ σὲ στιγμὲς, τὸν διαπεροῦν τσιγγάνικες δοξαριές, πού λένε τὴν ἀπελπισίαν ἢ τὸ μεθύσι τοῦ Πάθους. Σὲ διακρίνει ὅπως ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Τόνου, πού ἄφησαν τὴ θλιβερὴν ἱστορία τῆς ζωῆς τους ἰσοδύναμη πλάι μὲ τὸ ἔργο τους, ἡ προσπάθεια τῆς κατάκτησης τῶν ἀλαργινῶν ὀριζόντων, τῶν ὑπερπέραν, ὅπου τὸ φῶς εἶναι σεληνικόν, καὶ πού μόνον ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ πυρώνουν τὰ πάντα μὲ τὴ λάμψη τους μοναχικοὶ ταξειδιάρικαι ἥλιοι. Ἡ μελετούμενη χώνευση τῶν τεχνῶν, — πού ἐσωτερικὰ ὑφίσταται, — μέσα στὴν πανίσχυρη δύναμη τοῦ Τόνου, καὶ πού τόσον ἀπασχόλησε ὅλους τοὺς τεχνίτες καὶ θὰ τοὺς ἀπασχολεῖ ἀπ' τὸν καιρὸ πού ὁ μέγας γόης ὁ Wagner, μᾶς ἐφάνερωσε τὸ μέγα ὄνειρόν του, καὶ ἀκόμα παλιότερα, πολὺ παλαιὰ, ἴσα μὲ τοὺς ἔλληνας τραγικοὺς καὶ φιλοσόφους, καὶ ἀκόμα

ἕστερα ἀπ' τὸ Wagner ὡς τὸν παθητικώτατο Verlaine, καὶ ὡς τὸ ἔργο τῶν νεωτέρων συμφωνιστῶν, καὶ ἐσὲ ἀπασχολεῖ, γιατί κατ' ἐξοχὴν μουσικὸς εἶσαι, καὶ τὸ χρῶμα τῆς σκέψης σου ἀρμονικώτατα ἀκολουθεῖ καὶ συμπληρῶνει ἡ μουσικὴ τοῦ στίχου σου. — Ἐδῶ πού δὲν ἀντηχοῦν στ' αὐτιά μας, παρὰ πρόσκαιροι θόρυβοι, με τοὺς ὁποίους ἡ δημοσιογραφικὴ καὶ περιοδικὴ ἀγeloμάζα προσπαθεῖ νὰ ἐπιβάλλει θνησιγέννητα ταλέντα, στὸ δυστυχημένο ἑλληνικὸ λαό, ὅπου οἱ εὐνοούμενοι (σ' ὅλη τὴν ἱεραρχία τοῦ ἔθνους αὐτοῦ), οἱ ἀμαθεῖς, οἱ χυδαῖα, εὐφυολογοῦντες, οἱ μορφωμένοι με ἀρπαχτῆς γνώσεις, οἱ κριτικοὶ τῶν πάντων τιμῶνται καὶ ἐπευφημοῦνται, παρουσιάζεσαι ἀπὸ καιροῦ σὲ καιρὸ με μιὰ εἰλικρινῆ ἐργασία, με ἐπίγνωση τοῦ καλλιτεχνικοῦ σου ἔργου, καὶ ἂν ὁ ὄχλος τῶν σοφῶν βοήθησέ, τί πρὸς σέ; Τὸ δρόμο σου, τὸ δρόμο αὐτὸ στὸν ὅποιον τόσον ἀλάθευτα σὲ ὀδηγεῖ ἡ αἰσθαντικὴ καὶ ἀβρότατη ψυχὴ σου. —

Σφίγγοντας σου ἀδελφικὰ τὸ χέρι, σὲ φιλῶ

Μεσολόγγι, 15 τοῦ Ὀχτώβρη 1906

ΜΙΜΗΣ ΔΙΜΠΕΡΑΚΗΣ

Ἀπὸ τὸ 1907 πού ἐξέδωκες τὶς «Παραλλαγές» μου γεννήθηκε βαθιὰ ἡ πεποίθησις πὼς σ' ἐσένα σωματώνεται ὅλη ἡ Ἀνατολὴ τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Λυρισμοῦ.

Μὲ τὸ πρόγραμμά σου τὸ ἀληθινὰ ἠρωικὸ πού τόσο στερεὰ καὶ με τέλεια ὑπεράνθρωπο θάρρος τηρεῖς, με τὸ σκοπὸ σου πού τέλεια ἐπιτυχαίνεις: νὰ ὑψώσεις τὶς αἰώνια στενὲς λέξεις με τὶς κοινὲς συντάξεις τους τὶς δασκαλικὲς καὶ περιορισμένες — ὄργανα μόνο τοῦ νοῦ καὶ τῆς σκέψης — στὴν περιωπὴ νὰ ἐκφράζουν καὶ τόσο αὔλα, θεέ μου, ὅλες τὶς μυστικοπαθεῖς καὶ θαμπές κυμάνσεις, σὰ μιὰ βαθιὰ μουσικὴ, ὅλα τὰ ἀρωματικά καὶ καπνώδη, τὰ τρεμουλιάρικα αἰσθήματα τῆς νεώτερης ψυχῆς τῆς ἀκανόνιστης καὶ περίπλοκης πού τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ μουσικὴ καὶ μιὰ τέτλια ποίηση μπορεῖ νὰ τὴν ἱκανοποιήσει.

Ἡράκλειο Κρήτης, 23) 6) 909

Λ. ΑΔΕΣΙΟΥ

Χάρηκα πού αἰσθάνθηκα, μέσα στὶς «Παραλλαγές» σου κάτι μυστικόπαθο καὶ κάτι ἐκλεχτό. Ἰδιαίτερα μ' ἀγγίζει ἡ ποίησί σου, γιατί ἡ ἰδιοσυγκρασία μου εἶναι τέτοια πού μαντεύεις. Δῶσε μας καὶ ἄλλα. Μ' ἀρέσανε καὶ τὰ τραγούδια σου στὴ «Ζωή».

Ἀθήνα 19)9 1909.

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

— Ὁ Κλήμης Πορφυρογέννητος πὼς σὰς φαίνεται;
— Ἡ πλέον ἀβροτέρη καὶ ἀφθαστὴ τεχνοτροπία τῆς ὑποβλητικῆς ποιήσεως τῆς Ἑλλάδος.

— Τὸν θεωρεῖτε ξενότροπον;
— Ἐξ ἐναντίας, ἐὰν ἦτον ἔτσι δὲν θὰ ὀμιλοῦσα δι' αὐτόν, θὰ σὰς ἔλεγα μάλιστα ὅτι οἱ ποιηταὶ τῆς γενεᾶς μου θὰ ἔδιναν ὅλα τὰ μυρολόγια των καὶ τὰ θρηνηλογήματά των διὰ τὸ « Πάλι βρέχει » μοναδικὸν ἀριστούργημα τοῦ ποιητοῦ τῶν « Παραλλαγῶν ».

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

(Συνέντευξι στὸ « Νεολόγο » τοῦ 20 Ἰουνίου 1911, παρμένη ἀπὸ τὸν Τὼνη Χρηστίδη.)

ΣΑΙΕΠΗΡ

ΑΔΩΝΙΣ ΚΑΙ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τὰ τρία Σονέτα

I

Μόλις τὴν Αὐγινὴ δροσιὰ εἶχε στεγνώσει ὁ ἥλιος
Καὶ τὸ κοπάδι ἀνάμεσα στοὺς κάμπους μόλις πήγε
Νὰ σκιαστῇ,
Ἡ Ἀφροδίτη μοναχὴ καὶ ἀπ' τὴν ἀγάπη πονεμένη
Τὸν Ἄδωνιν ἐπήγε νὰ προσμένῃ
Κάτω ἀπ' τὶς λυγαριὲς τοῦ ποταμοῦ.
Ἦταν ζεστὴ ἡ μέρα, καὶ ἐκείνη πιδ θερμὴ
Ἄπ' ὅσον ἐφαινότου, προσμένοντας ἐκεῖ
Μὰ νάτος! Ἐρχεται, τὸ ντύμα του πετάει
Καὶ στέκεται δλόγγυμος στοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη.
Τὸν κόσμον ὁ ἥλιος κοιτάει
Μὲ θριαμβικὸ ἕνα μάτι,
Ἄλλ' ὅμως ὄχι τόσο ποθερὰ
Ὅσον ἐκοίταζε ἡ βασίλισσα ἐκεῖνον
Ποῦ ἐπήδησε μεσ' στὰ νερά
Ὡς εἶδε τὴν ἑσμά του.
Κ' εἶπ' ἐκείνη: « ὦ Δία,
Γιατί νὰ μὴν εἶμαι ποτάμι καὶ ἐγώ! »

II

Κι ἀπὸ τὰ γαλατόλευκά της περιστέρια
Πιδ γλωμῆ,
Ἡ ὠραία ἡ βασίλισσα τοῦ ἔρωτα,
Ἐνα ξανθὸ πρῶι
Σὲ κάποιον βουναλάκι ἐστάθηκε
Τὸν Ἄδωνιν προσμένοντας,
Τὸ ἄγριο καὶ ὑπερήφανο παιδί.
Μὰ νάτος ἔρχεται! Μὲ τὸν αὐλὸ στὸ στόμα
Καὶ γύρο του σκυλιά...

Κ' ἐκείνη ἢ βασίλισσα
 Μὲ καλωσύνη στήν καρδιά
 Κι ἀπὸ τὸν ἔρωτά της πιδὸ μεγάλη ἀκόμα.
 Τοὺς τόπους τ' ἀπαγόρευεν ἐκείνους νὰ διαβῆ
 Καὶ τοῦπε: «Μιά φορά»
 Σ' αὐτοὺς τοὺς δρόμους εἶδα
 Ἐνα ξανθὸ γλυκὸ παιδί
 — Ἡ ὄψη ἦταν φριχτή —
 Κ' ἦτανε πληγωμένο πολὺ — πολὺ βαθεῖα.
 Νά, κάπου ἐδῶ »... Καὶ τοῦδειξε
 Τ' ὠραῖο της μερί.
 Κ' ἐκείνος εἶδε ποιότερες πληγές,
 Κι ὄχι μιὰ μόνη
 Κ' ἐπέταξε δλοκκόκκινος
 Κ' ἔμειν' ἐκείνη μόνη.

III

Στοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθη ἢ Ἀφροδίτη
 Τὸν Ἄδωνι δροσάτο, ἐράσμιο, νέο
 Ἐρωτικά γλυκοκοιτοῦσε.
 Καὶ τοῦφριχνε τέτοιες ματιές,
 Ποῦ μόνο ἢ ὠμορφιά της
 Νὰ χαρίση μποροῦσε.
 Νὰ τὸν μαγέψη τοῦλεγε ἱστορίες
 Νὰ τὸν κερδίση τοῦδειχνε τὶς χάρες της,
 Καὶ τὸ κορμί του τ' ἄγγιζε.
 Ἀγγίγματα τόσο ἀπαλά νικάνε τὴν ἀγνότη.
 Μ' ἀπὸ νεανικὴν ἐκείνος περιφάνεια
 Ἀρνῆθηκε τὸ δόλωμα ν' ἀγγέξη,
 Ἀρνῆθηκε ὅ,τι τοῦδινεν ἐκείνη,
 Καὶ μόνο ἐπαιζογέλαγε σὸ κάθε χαρισμά της
 Κι ὅταν ξαπλώθη χάμω
 Ἡ βασίλισσα ἢ ξανθὴ
 Πήδησ' αὐτὸς ἀπάνω
 Κ' ἔφυγε — τί τρελλός! —
 Πολὺ μακρὰ ἀπὸ κεῖ.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΓΚΑΚΗΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΜΗΔΕΙΑ

(Συνέχεια)

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Β'.

(Στροφή α'.)

ΧΟΡΟΣ. Ὅταν ὁ Ἔρωτας βαριά
 ριχτῆ στάνθρωπου τὴν καρδιά.
 καλὸ δὲ φέρνει, οὐδὲ τιμῆ,
 μὰ ἢ Κύπρη ἀν' ἔρθη πραϊκή, 630
 σὰν αὐτὴ χαριτωμένη
 θεὰ καμιά δὲν παραβγαίνει.
 Ποτέ, κυρά μου, ἀπ' τὰ χρυσὰ δοξάρια σου μὴ ρίξης
 σ' ἐμὲ σαίττα ἀλάθευτη, σὶνὸν πόθο ὡς τὴ βουτίξης.

('Αντιστροφή α'.)

Ἡ φρονιμάδα ἄς μ' ἀγαπᾶ, 635
 ποῦναι τῶν θεῶν δῶρο λαμπρό·
 κῆ Κύπρη, ἢ τρομερὴ θεά,
 νὰ μὴ μοῦ σπρώξῃ τὸ μυαλὸ
 σ' ἀντρός ξένου τὴν ἀγκάλη
 καὶ ποτὲ νὰ μὴ με βάλῃ 640
 σ' ἀτέλειωτα μαλώματα, μὰ εἶθε τιμῆ νὰ δίνῃ
 στὰ ταιριασμένα ἀντρούγυνα κειρηνεμένη κλίνῃ.

(Στροφή β'.)

Πατρίδα, σπίτι μου γλυκό,
 στήν ξενιτεῖα νὰ μὴ βρεθῶ
 κακοπερνώντας μιὰ πικρὴ 645
 δυσκολοδιάβατη ζωή·
 τέτοια συμφορὰ μεγάλῃ
 σὰν αὐτὴ δὲν εἶναι κι ἄλλῃ.
 Θάνατος κάλλια θάνατος νὰ μῶρθῃ σὸ κεφάλι·
 καὶ βίσανο ἄλλο πλιὸ βαρὺ ποτὲ δὲ θὰ βρεθῆ 650
 σὰν ποῦναι τὴν πατρίδα του κανεῖς νὰ στερηθῆ.

('Αντιστροφή β'.)

Τό εἶδαν τὰ μάτια μας αὐτό,
 δὲν τῶχω ἀπ' ἄλλους ἀκουστό·
 ποὺ στὴ φριχτῆ σου συμφορὰ
 φίλος κανεῖς, χώρα καμιά 655
 δὲ σ' ἔχει συμπονέσει.

Σὲ χαλασμὸ νὰ πέση
τοὺς φίλους του ὅποιος ἄδικα θὰ τοὺς καταφρονέση,
καὶ δὲν ἀνοίγει τῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα καθαρά· 660
τέτοιον δὲν κάνω φίλο ἐγὼ ποτέ, καμιά φορά.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Γ'.

ΑΙΓΕΥΣ. Χαῖρε, Μήδεια· χαιρετισμὸν καλύτερο
κάνεις δὲν ξέρει γιὰ νὰ πῆ στοὺς φίλους του.
ΜΗΔΕΙΑ. Χαῖρε κέσ' ἰ, γιὰ τοῦ σοφοῦ Πανδίονα, 665
Αἰγέα. Ποῦθε γυρνᾶς σ' αὐτὰ τὰ χῶματα;
ΑΙΓΕΥΣ. Ἐπὶ τὰρχαῖο μαντεῖο τοῦ Φοῖβου Ἄπολλωνα.
ΜΗΔΕΙΑ. Πῶς πῆγες στὸν προφητικὸ ὄφθαλμὸ τῆς γῆς;
ΑΙΓΕΥΣ. Νὰ μάθω πῶς μπορῶ νὰ ἰδῶ κέγ' ἄλλο παιδιά.
ΜΗΔΕΙΑ. Γιὰ τοὺς θεοὺς· κι ὡς τώρα δίχως τέκνα ζῆς; 670
ΑΙΓΕΥΣ. Κάποιος θεὸς τὸ θέλησε κέμ' ἄτεκνος.
ΜΗΔΕΙΑ. Ἐχεις γυναῖκα, γιὰ εἶσαι ἀκόμ' ἀνύπαντρος;
ΑΙΓΕΥΣ. Ἐχω γυναῖκα καὶ δὲν εἶμ' ἀνύπαντρος.
ΜΗΔΕΙΑ. Καὶ τί λοιπὸν ὁ Φοῖβος σοῦ εἶπε γιὰ παιδιά;
ΑΙΓΕΥΣ. Λόγια ποὺ καθεὶς εὐκόλα δὲν τὰ ξηγαῖ. 675
ΜΗΔΕΙΑ. Μπορῶ κέγ' ἰ τοῦ θεοῦ νὰ μάθω τὸ χρησμὸ;
ΑΙΓΕΥΣ. Μπορεῖς, ἀφοῦ καὶ χρῆζει ἐξηγητῆ σοφῶ.
ΜΗΔΕΙΑ. Τί μάντεψε λοιπὸν; ἂν πρέπει, λέγε το.
ΑΙΓΕΥΣ. Τὸ πόδι νὰ μὴ λύσω ποῦναι ἐμπρὸς σ' ἄσκι.
ΜΗΔΕΙΑ. Πρὶν· τί νὰ κάνεις, ἢ σὲ ποιὸν τόπο πρὶν πᾶς; 680
ΑΙΓΕΥΣ. Στὸ πατρικὸ μου σπίτι πρὶν φτάσω ξανά.
ΜΗΔΕΙΑ. Καὶ τί ζητώντας ἀραξες στὸν τόπο αὐτό;
ΑΙΓΕΥΣ. Κάποιον Πιθῆα τῆς Τροϊζήνας βασιλιά.
ΜΗΔΕΙΑ. Τοῦ Πέλοπα, ὡς λέν, γιὸ θεοφοβούμενο.
ΑΙΓΕΥΣ. Σ' αὐτὸν θέλω νὰ πῶ τοῦ θεοῦ τὸ μάντεμα. 685
ΜΗΔΕΙΑ. Εἶν' ἀνθρώπος σοφὸς καὶ τὰ γνωρίζει αὐτά.
ΑΙΓΕΥΣ. Κι ἀπ' ὅλους τοὺς συμμάχους μου ὁ πλιὸ ἀγαπητός.
ΜΗΔΕΙΑ. Νὰ εἶσαι καλὰ καὶ ναῦρης ὅσα ἐπιθυμεῖς.—
ΑΙΓΕΥΣ. Μὰ τί μαράθη ἢ ὄψη καὶ τὸ μάτι σου; 690
ΜΗΔΕΙΑ. Αἰγέα, εἶναι παγκάκιστος ὁ ἄντρας μου.
ΑΙΓΕΥΣ. Τί λές; γιὰ πές μου καθαρά τὸν πόνο σου.
ΜΗΔΕΙΑ. Χωρὶς νὰ φταίξω μ' ἄδικεῖ ὁ Ἰάσωνας.
ΑΙΓΕΥΣ. Τί σόκανε; γιὰ πές μου καθαρώτερα.
ΜΗΔΕΙΑ. Ἄλλη τώρα ἔχει ἐπάνω στὸ κεφάλι μου.
ΑΙΓΕΥΣ. Κετόλμησεν ἀλήθεια αὐτὴν τὴν ἀτιμιά; 695
ΜΗΔΕΙΑ. Ναί, καὶ με διώχνει τώρα, ἐνῶ μ' ἀγάπαις πρὶν.
ΑΙΓΕΥΣ. Μὴν ἐρωτεύθηκ' ἄλλην ἢ σὲ μίσησε;

ΜΗΔΕΙΑ. Κέρωτα μέγαν· φάνηκ' ἄπιστος σ' ἐμέ.
ΑΙΓΕΥΣ. Στάνθεμα δὰ ἄς πᾶν, σὰν εἶναι ὡς λές κακός. 700
ΜΗΔΕΙΑ. Γάμο βασιλικὸ νὰ κάνη ἐπόθησε.
ΑΙΓΕΥΣ. Καὶ ποιὸς τοῦ δίνει νύφη; γιὰ τελείωνε.
ΜΗΔΕΙΑ. Ὁ Κρέοντας, τῆς Κόρινθος ὁ βασιλιάς.
ΑΙΓΕΥΣ. Δίκαιο λοιπὸν, γυναῖκα, ἔχης νὰ θλίβεσαι.
ΜΗΔΕΙΑ. Χάθηκα· καὶ με διώχνουν κιόλας ἀπ' ἐδῶ.
ΑΙΓΕΥΣ. Ποιὸς; ἄλλο πάλι αὐτὸ κακὸ καινούργιο λές. 705
ΜΗΔΕΙΑ. Ὁ Κρέοντας με διώχνει ἀπὸ τὴν Κόρινθο.
ΑΙΓΕΥΣ. Καὶ τὸν ἀφήνει ὁ Ἰάσωνας; κι αὐτὸ κακό.
ΜΗΔΕΙΑ. Μὲ λόγον ὄχι, ἀλλὰ τὸ θέλει ἐγκαρδιακά.—
Μὰ σὲ παρακαλῶ, τὴ ζωὴ σου νὰ χαρῆς,
στοὺς θεοὺς σ' ὀρκίζω, πέφτω στὰ ποδάρια σου, 710
σπλαχνίσου με, σπλαχνίσου τὴν κακὴν τύχη,
κι ἀποδιωγμένην κι ἐρημὴν νὰ μὴ με ἰδῆς,
μὸν δέξου με στὴ χώρα καὶ στὸ σπίτι σου.
Ἔτσι οἱ θεοὶ τὰ τέκνα ποὺ ποθεῖς νὰ ἰδῆς
νὰ σοῦ τὰ δώσουν, καὶ γιὰ πάντα νὰ εὐτυχῆς. 715
Δὲν ξέρεις τί καλὸ σ' ἐμένα πῶχεις βοή·
ξέρω βοτάνια τέτοια, ποὺ θὰ κάνω σε
νὰ σπείρης τέκνα, καὶ νὰ μὴν εἶσ' ἄκληρος.
ΑΙΓΕΥΣ. Πρόθυμος εἶμαι γιὰ πολλὰ τὴ χάρη αὐτή,
γυναῖκα, νὰ σοῦ κάνω, πρῶτα γιὰ τῶν θεῶν 720
τὸ σέβας, καὶ κατόπι γιὰ τὴν ὑπόσχεσιν
νὰ κάνω τέκνα, ποὺ γι' αὐτὸ ξενογυρνῶ.
Λοιπὸν νὰκούσης· ἂν ἐρθῆς στὸν τόπο μου
θὰ προσπαθῆσω νὰ σε προστατέψω ἐγὼ
κατὰ τὸ δίκαιο· τόσο μόνον λέγω σου· 725
δὲ θὰ θελήσω νὰ σε πάρω ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ·
σὰν ὅμως ἔρθῆς μόνη σου στὸ σπίτι μου
δὲ θὰ σε δώσω σὲ κανένα, κῆσυχη
θὰ μένης. Λοιπὸν φύγε μόνη σου ἀπ' ἐδῶ·
θέλω νὰ μὴ μοῦ βροῦν κοῖ ξένοι φταίξιμο. 730
ΜΗΔΕΙΑ. Θὰ γένη καθὼς λές· ἀλλ' ἂν μ' ὀρκίζουσιν
γι' αὐτά, σ' ὅλα ἀπὸ μέρους σου θὰ ἡσύχαζα.
ΑΙΓΕΥΣ. Πῶς δὲν πιστεύεις; καὶ τί βρίσκεις δύσκολο;
ΜΗΔΕΙΑ. Πιστεύω· ἀλλ' ἔχω ἐχτροὺς ἐγὼ τὸν Κρέοντα
καὶ τοῦ Πελῖα τὸ σπίτι. Κι ἂν μ' ὀρκους δεθῆς 735
δὲ θὰ μ' ἀφήσης σὰν ἐρθοῦν στὸν τόπο σου
νὰ πάρουν με, μὰ ἂν λόγο μόνον δώσης μου
κι ὄχι ὄρκο, δὲ μπορεῖς νὰ γένης φίλος των
καὶ νὰ δεχτῆς τοὺς λόγους τῶν; δύναμη ἐγὼ

- ΑΙΓΕΥΣ. δὲν ἔχω, αὐτοὶ ὅμως ἔχουν πλοῦτη κι ἀφεντιά. 740
Μὲ πρόβλεψη πολλή, γυναῖκα, ὠμίλησες·
μὰ δὲν ἀρνοιῦμαι νὰ τὸ κάνω, ἂν τὸ ζητᾶς.
Γιατὶ κὲγὼ σ' αὐτὸ θὰ μείνω ἀσάλευτος,
δείχνοντας στοὺς ἐχθροὺς σου κάποια πρόφαση,
κὲσὺ εἶσαι πλιὸ σ' ἀσφάλεια· λέγε τοὺς θεοὺς. 745
- ΜΗΔΕΙΑ. Στῆς Γῆς τὸ χῶμα, στοῦ πατρός μου τὸ γονιὸ
τὸν Ἥλιο, ὀρκίσου, και σ' ὄλους τοὺς θεοὺς μαζί.
- ΑΙΓΕΥΣ. Σὰν τί νὰ κάνω ἢ νὰ μὴν κάνω; λέγε το.
ΜΗΔΕΙΑ. Πὼς μὴτ' ἐσὺ ἀπ' τὴ χώρα σου θὰ διώξεις με,
μὴτε θἀφήσης θέλοντας ἐνόσω ζῆς 750
ἀπ' τοὺς ἐχθροὺς μου νὰ με πάρη κὰν κανεῖς.
- ΑΙΓΕΥΣ. Ὅμνῶ στὴ Γῆ και στὸ λαμπρὸ τὸ φῶς τοῦ Ἥλιοῦ
καὶ σ' ὄλους τοὺς θεοὺς νὰ κάνω αὐτὰ ποὺ λές.
- ΜΗΔΕΙΑ. Φτάνει· στὸν ὄρκο ἂν δὲ σταθῆς νὰ πάθης τί;
ΑΙΓΕΥΣ. Ὅσα παθαῖνουν ἄνθρωποι ἀθεόφοβοι. 755
ΜΗΔΕΙΑ. Πήγαινε μὲ χαρά· γιατί' ὅλα πᾶν καλά.
Κὲγὼ θὰ φτάσω γλήγορα στὴν πόλη σου,
σὰν πράξω ὅσα σκοπεύω, κεῦρω ὅσα ζητῶ.
- ΧΟΡΟΣ. Ἄμποτ' ὁ γιὸς τῆς Μαίας Ἑρμῆς, ὁ ὀδηγός,
στά παλάτια σου μὲ τὸ καλὸ νὰ σε πάγη, 760
κι ὅσα ἐσὺ μελετᾶς μὲ τὸ νοῦ σου και θέλεις
νὰ ἐπιτύχης, Αἰγέα, γιατί' ἐγὼ σὲ θαρρῶ
μεγαλόκαρδον ἄντρα.
- ΜΗΔΕΙΑ. Δία, τοῦ Δία Δικαιοσύνη, φῶς τοῦ Ἥλιοῦ·
τώρα λαμπρά, καλές μου, τοὺς ἐχθροὺς μου ἐγὼ 765
θὰ τοὺς νικήσω, και στὸ δρόμο μπήκαμε·
τώρα δὲ ἐλπίζω πλιὸ νὰ τοὺς ἐκδικηθῶ.
Κὲνῶ ἤμουν σ' ἀγωνία αὐτὸς ἄνθρωπος
στὰ σχέδιά μου ἀραξοβόλι φάνηκε·
σ' αὐτὸν τῆς πρύμνης τὰ σχοινιά θὰ δέσωμε, 770
σὰν πᾶμε στῆς Παλλάδας τὴν ἀκρόπολη.
Τώρα θὰ πῶ σ' ἐσένα ὅλες τὲς σκέψεις μου.
και νὰ μὴ περιμένης λόγια εὐχάριστα.
Θὰ στείλω ἓνα ἄνθρωπό μου στὸν Ἰάσονα
νὰ τὸν ζητήσω νᾶρθῆ για νὰ τὸν ἰδῶ· 775
και θὰ τοῦ πῶ σὰν φτάση λόγια μαλακά,
πὼς τάχ' αὐτὰ τὰ στρέγω κι ἄς παντρεύτηκε
τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη, ἐμέν' ἀφήνοντας,
πὼς τάχ' αὐτὰ συμφέρουν κὲκανε καλά·
μὰ θὰ τοῦ πῶ νὰ μείνουν τὰ παιδιὰ μου ἐδῶ,
κι ὄχι πὼς θὰ τἀφήσω τῶν ἐχθρῶν μου ἐγὼ 780

- περίπαιγμα σὲ τέτοιον τόπο μισητόν,
ἀλλὰ για νὰ σκοτώσω μὲ δολώματα
τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη. Θὰ τὰ στείλω ἐγὼ 785
σ' αὐτὴν μὲ δῶρα, μὲ στεφάνι ὀλόχρυσο
και μὲ ψιλὸ μαγνάδι, ἀπὸ τὴν Κόρινθο
νὰ μὴν τὰ διώξουν· κι ἂν τὸ στολισμὸ δεχτῆ
κι ἀπάνω της τὸν βάλῃ, θὰ χαθῆ φριχτὰ
κι αὐτὴ κι ὅποιος τὴ ἄγγιξη· τὰ δωρήματα
θἀλείψω μὲ φαρμάκια τέτοια. Ἐδῶ σιωπῶ· 790
μὰ φρίττω γι' αὐτὸ ποὺ θὰ κάνω ἐγὼ ἔπειτα·
θὰ σφάζω τὰ παιδιὰ μου· και δὲ θὰ μπορῆ
κανεῖς νὰ τὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια μου·
κι ἀφοῦ χαλάσω τὸ σπίτι τοῦ Ἰάσονα
θὰ φύγω, ἀπ' τῶν ἀγαπημένων μου παιδιῶν 795
τὸ φρόνο νὰ εἶμαι πλιὸ μακριά, ἢ κακούργα ἐγὼ·
δὲν τὸ βαστῶ οἱ ἐχθροὶ μου νὰ μ' ἀναγελοῦν.
Ἐμπρός· τί μ' ὠφελεῖ νὰ ζῶ; πατρίδα ἐγὼ
δὲν ἔχω, μὴτε σπίτι μὴτε στήριγμα
στὲς συμφορές· Τότ' ἔσφαλα ὅταν ἄφησα 800
τὸ πατρικὸ μου σπίτι, σὰ βασίστηκα
στοὺς λόγους ἐνὸς Ἑλλῆνα, ποὺ ἂν θέλῃ ὁ θεὸς
θὰ τὸν ἐκδικηθῶ· και δὲ θὰ ἰδῆ ποτὲ
μὴτε τὰ τέκνα ποὺ τοῦ γέννησα νὰ ζοῦν,
μὴτε παιδι ἀπ' τὴ νιόνυφη· και θὰ χαθῆ 805
κακὴν κακῶς αὐτῆ· μὲ τὰ φαρμάκια μου.
Κανεῖς νὰ μὴ με πῆ δειλὴ κι ἀδύναμη
μηδ' ἡμερην, ἀλλὰ τὸ ἐνάντιο, τρομερῆ
για τοὺς ἐχθροὺς μου και καλὴ στοὺς φίλους μου·
γιατὶ τῶν τέτοιων ἡ ζωὴ δοξάζεται. 810
- ΧΟΡΟΣ. Ἄφοῦ σ' ἐμᾶς τὰ λόγια αὐτὰ ἐμπιστεύτηκες,
σοῦ λέω για τὸ καλὸ σου κι ἀπὸ σεβασμὸ
τῶν νόμων, νὰ μὴ κάνης τέτοια πράματα.
- ΜΗΔΕΙΑ. Ἄλλιῶς δὲ γένηται· ἔχεις δίκαιο ἐσὺ νὰ λές
αὐτὰ, γιατί' δὲ δυστυχεῖς καθὼς ἐγὼ. 815
- ΧΟΡΟΣ. Καὶ θἀχης τόλμη νὰ σφάξης τὰ τέκνα σου;
ΜΗΔΕΙΑ. Ἐτσι θὰ κάψω ἐγὼ τὰντρός μου τὴν καρδιά.
- ΧΟΡΟΣ. Ἄλλὰ κὲσὺ θὰ γένης δυστυχεύστατη.
- ΜΗΔΕΙΑ. Περίσσια εἶναι τὰ λόγια τἀναμεταξύ.
Ἐμπρός σύρε και φέρε τὸν Ἰάσονα· 820
ποὺ σ' ἔχω σ' ὅλα τὰ πιστά· λέξη μὴν πῆς
ἀπ' ὅσα ἔχω στὸ νοῦ νὰ κάνω, ἂν ἀγαπᾶς
τἀφεντικά σου, κι ἂν γυναῖκα ἐπλάστηκες.

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Γ'.

(Στροφή α'.)

ΧΟΡΟΣ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ παλιὸν καιρὸ εἶναι εὐτυχισμένοι
καὶ τῶν καλότυχων θεῶν παιδιὰ· ζοῦν ἐκεῖ πέρα 825
σὲ γῆ ἱερὴ καὶ ἀπόρθητη μὲ μυριοφημισμένη
σοφία καὶ τὲ λαμπρότατον ἀβροπατοῦν αἰθέρα, 830
ποῦ τὲς Πιερίδες τὲς ἀγνὲς ἐννιά Μοῦσες ἐκεῖ
ἢ Ἀρμονία ἕναν καιρὸ, λέν, γέννησε, ἢ ξανθὴ.

('Αντιστροφή α'.)

Κι ἀπ' τὰ νερὰ τοῦ Κηφισοῦ τοῦ ὁμορφορρεματάρη 835
δροσιζεῖ ἢ Κύπρη ἀνάλαφρα τὴ χώρα, ὡς λέν, σὰν πάρη
αὔρες ψιλὲς μυρόπνοες· καὶ πάντα, ὡς τῶρ' ἀκόμη,
φορῶντας ροδοστέφανο πανεύσομο στήν κόμη 840
στέλνει τοὺς Ἑρωτες ἐκεῖ νὰ κάθωνται καὶ αὐτοὶ
πλάϊ στή σοφία, συμβοηθοὶ στήν καθεμιά ἀρετῆ. 845

(Στροφή β'.)

Καὶ πῶς λοιπὸν τῶν ἱερῶν τῶν ποταμῶν ἢ χώρα
καὶ ὁ τόπος ὁ φιλόξενος σὲ τὴν κακούργα τώρα,
τὴ φόνισσα τῶν τέκνων σου, μπορεῖ γιὰ νὰ δεχτῆ; 850
Τί χτύπημα στὰ τέκνα σου θὰ δώσης; γιὰ στοχάσου,
στοχάσου τί φόνος τολμᾷς. Ὅλοι γονατιστοὶ
θερμὰ παρακαλοῦμε σε, μὴ σφάζεις τὰ παιδιὰ σου.

('Αντιστροφή β'.)

Ποῦθε θὰ πάρης τόλμη ἐσὺ στὸ νοῦ σου καὶ στὸ χέρι 855
μὲς στῶν παιδιῶ σου τὴν καρδιὰ νὰ μπήξης τὸ μαχαίρι;
καὶ ὅταν ἐπάνω στὰ φτωχὰ τὰ μάτια σου θὰ ρίξης
πῶς θὰ τὰ ἰδῆς ἀδάκρυτη τὰ τέκνα σου σφαγμένα; 860
δὲ θὰ βαστάξης στὸ αἷμα των τὸ χέρι νὰ βουτίξης,
ὅταν θὰ σε παρακαλοῦν τὰ θῶα γονατισμένα. 865

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Δ'.

ΙΑΣΩΝ. Ἦρθα σά με προσκάλεσες· ἀν' κείσαι ἔχτρος
δὲ σ' ἀποφεύγω, ἀλλὰ νάκούσω δέχομαι

ΜΗΔΕΙΑ.

σὰν τί καινούργιο πράμα θέλεις ἀπὸ ἐμέ.

Παρακαλῶ σε, Ἰάσωνα, συμπάθα με
γι' αὐτὰ ποῦ σοῦ εἶπα· τοὺς θυμούς μου τώρα ἐσὺ 870
παράβλεπε, γιὰ τὴν ἀγάπη ποῦ εἶχαμε.

Μονάχη μου ἐγὼ σκέφτηκα, κέμάλωσα
τὸν ἑαυτό μου· ἢ ἄθλια, τί τρελλάθηκα
καὶ ὀργίζομαι μὲ τοὺς φρονίμους, κεῖμαι ἔχτρος
στῆς χώρας τὸν ἀφέντη καὶ στὸν ἄντρα μου, 875
ποῦ γιὰ καλὸ δικό μου αὐτὸς παντρεύτηκε

τοῦ βασιλιᾶ τὴν κόρη καὶ στὰ τέκνα μου
νὰ δώση ἀδέρφια; δὲ θάφῃσω τὸ θυμό;
τί ἔπαθα, ἀφοῦ οἱ θεοὶ τὰ φέρουν δεξιά;
παιδιὰ δὲν ἔχω; καὶ δὲν ξέρω ποῦ εἶμαι ἐγὼ 880
χωρὶς φίλους κέξόριστη ἀπ' τὸν τόπο μου;

Αὐτὰ σὰ σκέφτηκα εἶδα πὼς εἶχα πολλὴν
ἀνεγνωμιὰ καὶ πὼς ἐθύμωνα ἄδικα.

Τώρα λοιπὸν τὰ ἐγκρίνω, καὶ θαρρῶ μὲ νοῦν
παντρεύτηκες γιὰ ἐμᾶς, κέγῳ ἤμουν ἄμναλη, 885
πῶς νὰ εἶμαι μέτοχη στὲς σκέψεις σου,
νὰ σε βοηθῶ, στὸ γάμο νὰ παραστατῶ,
καὶ νὰ χαρῶ, τὴ νύφη συγγενεύοντας.

Ἄλλ' εἴμεστ' ὅπως εἴμεστε, δὲ λέω κακό,
γυναῖκες· καὶ δὲν πρέπει μὲ κακόγνωμους 890
νὰ γένης ὅμοιος, μήτε στὲς μωρὲς μωρὰ
νάντιπροβάλης· δέχομαι πὼς σκέπτομουν
τότε κακά, μὰ τώρα φρονιμώτερα.—

Παιδάκια μου, παιδάκια μου, γιὰ ἐλατ' ἐδῶ,
βγατ' ἔξω καὶ φιλήστε τὸν πατέρα σας, 895
μιλήστε τον κέσεῖς καὶ λησμονήστε πλιὸ
τὴν ἔχτρα ποῦ εἶχε πρῶτα μὲ τὴ μάνα σας·
ἔχομε τῶρ' ἀγάπες δίχως κἀκίωμα.

Γιὰ πιάστε τὸ δεξιὸ χέρι· ἀλίμονο,
πῶς μῶρχει' ἕνα ἀπόκρυφο κακὸ στὸ νοῦ. 900
Θὰ ζῆτε τάχα, τέκνα μου, πολὺν καιρὸ
νάπλώνετ' ἔτσι τὸ χεράκι σας; Ὅϊμέ,
πῶς εἴμ' εὐκολοδάκρυτη καὶ ὀλόφοβη·
κένῳ τὴν ἔχτρα τοῦ πατρός σας λησμονῶ
τὴν τρυφερή σας ὄψη δάκρυα γέμισα. 905

ΧΟΡΟΣ.

Κεῖμας χύνουν τὰ μάτια μας δάκρυ πικρό·
καὶ πλειότερο ἄς μὴ προχωρήσῃ τὸ κακό.

ΙΑΣΩΝ.

Αὐτὰ, γυναῖκα, τὰ ἐπαινῶ, οὐδέ σ' ἀδικῶ
γιὰ κείνα· φυσικὰ ἢ γυναῖκα θὰ ὀργιστῆ,

- ὅταν καινούργιο γάμο κάνη ὁ ἄντρας της. 910
 Μὰ ἡ γνώμη σου ἔχει ἀλλάξει στὸ καλύτερο,
 κ'ἐννοιώσες τὸ συμφέρο σου μὲ τὸν καιρό·
 ἔτσι θὰ κάνη μιὰ γυναῖκα φρόνιμη.
- Γιὰ ἐσᾶς, παιδιά μου, φρόντισε ὁ πατέρα σας
 καὶ μὲ τῶν θεῶν τῆ χάρη πρόβλεψε πολὺ· 915
 γιατί, θαρρῶ, ποὺ ἐσεῖς ἐδῶ στήν Κόρινθο
 θὰ εἰστε τὰ πρῶτα μὲ τὰδέρφια σας μαζί.
 Ζήστε καὶ μεγαλώστε· κι ὁ πατέρας σας
 γνοιάζεται τᾶλλα, κι ὅποιος θεὸς εἶναι βοηθός· 920
 εἶθε νὰ σᾶς ἰδῶ στῆς νιότης τὴν ἀκμὴν
 ἀντρειωμένα, ἀπ' τοὺς ἐχθρούς μου ἀνώτερα. —
 Μὰ ἐσὺ τί ἔχεις τὰ μάτια δακρυοπότιστα
 κ'ἐστρεψες πίσω τὸ λευκό σου μάγουλο,
 καὶ δὲν ἀκοῦς τὰ λόγια μου χαρούμενη; 925
 Τίποτε· συλλογίζομουν τὰ τέκνα μου.
 Νὰ μὴ σε μέλει· θᾶχω ἐγὼ τὴν ἔγνοια τους.
 Ἔτσι θὰ κάνω· θὰ πιστέψω σ' ὅσα λές·
 μὰ εἶναι δειλὴ ἡ γυναῖκα καὶ κλαίει εὐκόλα.
- Γιὰτί δὲ ἀναστενάζεις γιὰ τὰ τέκνα σου;
 Τὰ γέννησα· κι ὅταν νὰ ζήσουν εὐχοσούν 930
 φοβήθηκα νὰ μὴ δὲ γένουν ὅσα λές. —
 Γι' αὐτὰ ὅμως ποῦρθες νὰ μιλήσωμε μαζί,
 κάμποσα σοῦ εἶπα κι ἄλλα τώρα θὰ σοῦ πῶ.
 Σὰ θέλει πλιὸ νὰ μ' ἀποδιώξη ὁ βασιλιάς,
 κ'ἐμένα μὲ συμφέρει αὐτό, ξέρω καλά, 935
 γιὰ νὰ μὴ μένω ἐμπόδιο ἐδῶ μήτε σ' ἐσὲ
 μήτε στῆς χώρας τοὺς κυρίους, ποὺ μὲ θαρροῦν
 στὸ σπίτι τους ἐχτρον, ἐγὼ φεύγω ἀπ' ἐδῶ,
 μὰ γιὰ νὰναθρεφτοῦν κοντὰ σου, τὰ παιδιά,
 ἐδῶ νὰ μένουν ζήτα ἀπὸ τὸν Κρέοντα. 940
 Θὰ προσπαθῆσω, ἀλλὰ δὲν ξέρω ἂν θὰ δεχτῆ.
 Μὰ εἶπε τῆς γυναικός σου ἀπ' τὸν πατέρα της
 νὰ τὸ ζητήση, ἐδῶ νὰ μένουν τὰ παιδιά.
- Ναί, καὶ θαρρῶ ποὺ θὰ τὴν καταπαίσω ἐγὼ,
 ἀφοῦ κι αὐτὴ εἶναι μιὰ γυναῖκα βέβαια. 945
 Θὰ σε βοηθῆσω δὲ κ'ἐγὼ στὸν κόπο αὐτόν·
 γιατί μὲ τὰ παιδιά δῶρα θὰ στείλω της
 πανώρια, ποὺ στὸν κόσμῳ ὅμοια δὲ βρίσκονται,
 πέπλο ψιλὸ κ'ἐνα στεφάνι ὀλόχρυσο.
 Μὰ πρέπει τὰ στολίδια ἐδῶ νὰ φέρη εὐθὺς 950
 κάποια ὑπηρέτρια. Καὶ μυριοκαλότυχη

- θᾶναι ποὺ πῆρε ἐσένα, ἄντρα λαμπρότατον,
 ὀμόκλινό της, κ'ἐχει τὰ στολίδια αὐτῆ
 ποὺ ἕναν καιρὸ σταγγόνια του τὰ χάρισεν 955
 ὁ Ἥλιος, ὁ πατέρας τοῦ πατέρα μου.
- Πάρτε, παιδιά, τὰ δῶρα τὰ νυφιάτικα
 καὶ δόστε τα στῆ νύφη τὴν καλότυχη·
 ποὺ θὰ δεχτῆ λαμπρότατα χαρίσματα.
- ἸΑΣΩΝ. Ἄνόητη, τί τὰ βγάζεις ἀπ' τὰ χέρια σου;
 θαρρεῖς δὲν ἔχουν πέπλους μὲς στ'ἀνάκτορα, 960
 θαρρεῖς χρυσάφι; μὴν τὰ δίνεις, ἔχε τα.
 Καὶ λίγο ἀκόμα ἂν ἡ γυναῖκα μ' ἀγαπᾶ,
 θὰ προτιμήση ἐμένα ἀπ' τὰ δωρίσματα.
- ΜΗΔΕΙΑ. Μὴ τέτοια· λὲν τὰ δῶρα πείθουν καὶ θεούς·
 καὶ τὸ χρυσάφι μύρια λόγια τὰ νικᾶ· 965
 αὐτὴ ἔχει τύχη, αὐτὴν ὑψώνει τώρα ὁ θεός·
 νέα βασιλεύει· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴ μου ἐγὼ,
 κι ὄχι χρυσάφι μόνον, γιὰ τὰ τέκνα μου
 δίνω νὰ μὴ διωχοῦν. Παιδιά μου, ὡς μπῆτ' εὐθὺς 970
 στὰ πλούσια σπίτια τὰ στολίδια δίνοντας
 στῆ νύφη τοῦ πατρός σας καὶ κυρία μου,
 νὰ μὴ σᾶς διώξουν πλιὰ παρακαλέστε τὴν·
 μὰ ἀνάγκη πᾶσα αὐτὴ στὸ χέρι νὰ δεχτῆ
 τὰ δῶρα. Τρέξτε τώρα καὶ στῆ μάνα σας
 νὰ ῥθῆτε μὲ καλὰ μαντᾶτα, ὅπως ποθεῖ. 975

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Δ'.

(Στροφή α'.)

- ΧΟΡΟΣ. Δὲν ἔχω ἐλπίδες τώρα πλιὸ νὰ ζήσουν τὰ παιδιά της,
 δὲν ἔχω ἐλπίδες· καὶ γοργὰ βαδίζουν στῆ σφαγή.
 Μὲ τοὺς χρυσοὺς ἀνάδεσμούς ἡ νύφη θὰ δεχτῆ
 ναὶ θὰ δεχτῆ ἡ βαρυόμοιρη τὴ μαύρη συμφορὰ της· 980
 καὶ γύρω στὰ χρυσὰ μαλλιά θὰ βάλῃ μὲ τὰ ἴδια
 τὰ χέρια της τοῦ Χάροντα τὰ νεκρικὰ στολίδια.

('Αντιστροφή α'.)

- Ἡ λάμψη τους ἡ ἀθάνατη κ'ἡ χάρη θὰ τὴν κάνη
 τὸν πέπλο νὰ φορέση αὐτὴ καὶ τὸ χρυσὸ στεφάνι· 985
 κ'ἔτσι πλιὸ στοὺς νεκροὺς κοντὰ θὰ νυφοστολιστῆ.
 Σὲ τέτοιο βρόχι ἡ δύστυχη θὰ πέση νὰ πιαστῆ,

κῆ Μοῖρα τέτοιο θάνατο σ' ἐκείνην ἔχει δώσει·
κι ἀδύνατο τῆ συμφορὰ νὰ τὴν ἀπογλυτώσῃ.

(Στροφὴ β'.)

Κἔσὺ πάλι, ταλαίπωρε, μὲ τὴν κακὴ παντρεία σου, 990
γαμπρὲ τῶν βασιλιάδων μας, ἀνήξερως προσφέρεις
χαμὸ στὴ ζωὴ τῶν τέκνων σου, καὶ στὴ συντροφισσά σου
τρομαχτικὸ ἓνα θάνατο. Δόλιε, καὶ ποῦ νὰ ξέρῃς
τῆ μαύρη συμφορὰ σου. 995

(Ἀντιστροφὴ β'.)

Στοχάζομαι τὸν πόνο σου κι ἀναστενάζω πάλι,
δύστυχη μάνα τῶν παιδιῶν, ποῦ θὰ δικοσκοτώσῃς
τὰ τέκνα σου, τὴν ἀπιστιὰ τὰντρός σου νὰ πληρώσῃς,
ὁποῦ σ' ἐσένα τάφησε κέκλεινος πέφτει σ' ἄλλη 1000
παράνομη ἀγκάλῃ.

ΕΞΟΔΟΣ

- ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Κυρά, δὲ θά σου διώξουν τὰ παιδάκια σου,
κεδέχτηκε στὰ χέρια ἡ βασιλόφυη
χαρούμενη τὰ δῶρα καλωσύνη πλιὸ
στὰ τέκνα σου ἀπ' ἐκεῖ. Μπά, τί ζαλίστηκες 1005
ἐνῶ εὐτυχεῖς; τί γύρισες τὸ πρόσωπο
καὶ δὲν ἀκοῖς τὸ λόγο μου χαρούμενη;
- ΜΗΔΕΙΑ. Ἄλιμονον.
ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Αὐτὰ δὲ συμφωνοῦν μὲ τὰ μαντᾶτα μου.
ΜΗΔΕΙΑ. Καὶ πάλι ἀλίμονον.
ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Μήπως κακὴ εἶδησιν
ἀντὶ καλῆς σοῦ φέρνω, καὶ γελάστηκα; 1010
- ΜΗΔΕΙΑ. Εἶπες ὅ τι εἶπες· δέ σου βρίσκω φταιζίμο.
ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Τί ἔχεις θολὸ τὸ μάτι καὶ δακρύβροχτο;
ΜΗΔΕΙΑ. Μὲ σφίγγει ἡ ἀνάγκη, γέροντα· αὐτὰ τάφεραν
οἱ θεοὶ κὲγὼ μὲ τὴν κακὴ μου ἀνεγνωμιά.
- ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Θάρρος· κὲσένα θά σε φέρουν τὰ παιδιά. 1015
ΜΗΔΕΙΑ. Ἄλλους θὰ στείλω ἢ δόλια ἐγὼ προτύτερα.
ΠΑΙΔΑΓΩΓ. Δὲν ἐχωρίστης μόνη ἐσὺ τὰ τέκνα σου·
τὲς συμφορὲς ὑπόμενε σὰν ἄνθρωπος.
- ΜΗΔΕΙΑ. Ἔτσι θὰ κάνω· ἀλλὰ στὸ σπίτι πῆγαινε
κέτοίμασε τὸ ταχτικὸ τους στὰ παιδιά.— 1020
Παιδάκια μου, παιδάκια μου, ἔσεῖς ἔχετε

χώρα καὶ σπίτι, ποῦ πάντα θὰ κάθεστε
χωρὶς μάνα, μακριὰ ἀπὸ ἐμὲ τῆ δύστυχη·
κὲγὼ διωγμένη σ' ἄλλον τόπο φεύγω πλιά,
πρὶν σᾶς χαρῶ κευτυχισμένα σᾶς ἰδῶ, 1025
πρὶν σᾶς γαμπροστολίσω μὲ τὲς νύφες σας,
τὴν κλίνη σας πρὶν στρώσω, πρὶν τοῦ γάμου σας
κρατήσω τὲς λαμπάδες. Ὡ ἡ ταλαίπωρη
μὲ τὴν ὀργή μου. Μάταια σᾶς ἀνάθρεψα,
μάταια μοχθοῦσα καὶ ταλαιπωρήθηκα 1030
μὲ πόνους τρομερώτατους στὴ γέννα σας.
Κεῖχα σ' ἐσᾶς πολλὲς ἐλπίδες, ἡ πικρὴ,
νὰ μὲ γεροκομήσετε κι ὁ θάνατος
σὰ μ' εὔρη ἔσεῖς νὰ μὲ νεκροστολίσετε,
ποῦ τὸ ζηλεύουν ὅλοι· τώρα ἐχάθηκε 1035
κάθε γλυκεῖα φροντίδα μου. Δίχως ἐσᾶς
πικρὴ καὶ θλιβερὴ ζωὴ πλιά θὰ περνῶ.
Κὲσεῖς μανούλα πλιὸ μὲ τὰ ματάκια σας,
σὰν πᾶτε σ' ἄλλη ζωὴ, δὲν ξαναβλέπετε.
Ὅϊμέ· παιδιά μου, τί μὲ βλέπετε γλυκά; 1040
Τί μοῦ γελᾶτε τὸ ὕστερον τὸ γέλιο σας;
Ἄχ· τί νὰ κάνω; μοῦ ραγίστηκε ἡ καρδιά,
γυναῖκες, καθὼς κύταξα τῶν τέκνων μου
τὴν πρόσχαρη ὄψη. Δὲ βαστῶ, ἀλλαξα βουλή·
θὰ πάρω τὰ παιδιά μου ἀπὸ τὴ χώρα αὐτή. 1045
Καὶ ποιά μου ἡ ἀνάγκη νᾶχω συμφορὲς διπλὲς
θέλοντας νὰ πικράνω τὸν πατέρα τους
μὲ τὸ χαμὸ τους; Ὅχι· κι ἀλλαξα βουλή.
Ἄλλὰ τί μοῦρθε; θέλω ἐγὼ ἀτιμώρητους
νᾶφήσω τοὺς ἐχτροὺς μου νὰ μ' ἀναγελοῦν; 1050
Τόλμη κὲμπρός. Μὰ φταίγω ἐγὼ ἢ δειλόκαρδη
καὶ ποῦ εἶπα ἀκόμα λόγια μαλακόσπλαγα.
Παιδιά μου, μπᾶτε μᾶσα· κι ὅποιος δὲ βαστᾶ
νὰ ἰδῇ τὰ θύματά μου, αὐτὸς ἄς τὸ σκεφτῇ·
τὸ χέρι μου δὲ θὰ δειλιάσῃ. Ὅϊμέ· ποτὲ 1055
ποτέ, καρδιά, μὴν κάνῃς τέτοιο ἓνα κακό·
δόλια, λυπήσου τὰ παιδιά σου κι ἄφησ' τα.
Ἐκεῖ σὰ ζοῦν μαζί μου θὰ τὰ χαιρέσαι·
μὰ τ' Ἄδη τοὺς ἀντίδικους κάτω θεοὺς,
αὐτὸ ποτὲ δὲ γένηται, νᾶφήσω ἐγὼ 1060
σ' ἐχτροὺς· νὰ μοῦ καταφρονέσουν τὰ παιδιά.
[Ἀνάγκη νὰ πεθάνουν· κι ἀφοῦ εἶν' ἀφευχτο,
ἐγὼ θὰ τὰ σκοτίσω ποῦ τὰ γέννησα.]

Τῆς μοίρας εἶν' αὐτά, καὶ δὲ γλυτώνουν πλιό.
 Τώρα ἔχει τὸ στεφάνι στὸ κεφάλι της 1065
 καὶ μὲς στοὺς πέπλους καίεται ἡ βασιλόφυη,
 καλὰ τὸ ξέρω. Ἄλλὰ θέλω τὰ τέκνα μου
 νὰ τ'ἀποχαιρέτισω, παίρνω δρόμο πλιὰ
 φοιχτόν, κι αὐτὰ τὰ στέλνω σὲ φοιχτότερο.
 Δόστε τὸ δεξι χέρι σας, δόστε, παιδιά, 1070
 νὰ τὸ φιλήσῃ ἡ μάνα σας. Χεράκι μου,
 καὶ κεφαλῆκι καὶ θωριά καὶ πρόσωπον
 εὐγενικὸ τῶν τέκνων μου, νὰ εἰστε καλά,
 μὰ ἐκεῖ· ἀπ' ἐδῶ σᾶς χάλασε ὁ πατέρας σας.
 Ὡ ἀγκάλιασμα γλυκό, καὶ σῶμα τρυφερὸ 1075
 κι ἀναπνοὴ τῶν τέκνων μου γλυκύτατη.
 Ἐμπᾶτε μέσα· δὲ βαστῶ νὰ σᾶς θωρῶ.
 Καὶ ξέρω τί κακὸ νὰ πράξω μελετῶ·
 ἀλλὰ ὁ θυμὸς τὲς σκέψεις μου κυρίεψε,
 ποὺ εἶν' αἴτιος στὸν κόσμον τρομερῶν κακῶν. 1080

ΣΤΑΣΙΜΟΝ Ε΄.

ΧΟΡΟΣ.

Ὡς τὰ τώρα πολλῆς δὰ φορὲς ἔχω φτάσει
 σὲ ψιλότερες σκέψεις καὶ σὲ στοχασμοὺς
 πλιὸ βαθειοὺς ἔχω ἐρθῆ, ποὺ ὁ γυναικίος ὁ νοῦς
 εἶναι δύσκολο νὰποξετάσῃ.
 Κεῖναι ἡ Μοῦσα, θαρρῶ, καὶ μ' ἐμᾶς σχετισμένη, 1085
 κῆμπορεῖ δὰ κἔμᾶς νὰ μᾶς κάνῃ σοφές·
 ὅλες ὄχι· ἴσως ὅμως θὰ βοῆς μερικὲς
 πῶχουν στόχασση μουσοθρεμμένη.
 Λέω λοιπόν, ὅσοι πάντα ἔχουν ζήσει
 δίχως τέκνα, καὶ δὲν ἔχουν γένει γονεῖς 1090
 πλιὸ πολὺ εἶν' εὐτυχεῖς
 ἀπ' ἐκείνους ὁπῶχουν γενιήσει.
 Κοί μὲν ἄτεκνοι ἀφοῦ δὲν τῶχουν δοκιμάσει
 ποιό ἀπ' τὰ δυό, τὰ παιδιὰ
 φέρνουν λύπη ἢ χαρά ; 1095
 δίχως κόπους πολλοὺς τῆ ζωῆ ἔχουν περάσει.
 Κι αὐτοὶ πῶχουν στὰ σπίτια τους πάλι
 γεννημένα βλαστάρια γλυκά,
 τοὺς κυτάζω πῶς πάντα βαριά
 βασανίζονται μ' ἔγνοια μεγάλη· 1100
 πρῶτα πῶς τὰ παιδιὰ τους καλὰ ἀναθρέψουν
 καὶ βιὸ ποῦθε νὰφήσουν σ' αὐτά·

μὰ ἂν κοπιᾶζουν γιὰ τέκνα κακὰ εἴτε καλὰ,
 δὲ μποροῦν νὰ μαντέψουν.
 Κεῖνα ποῦναι σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους 1105
 τὸ πλιὸ μέγα κακὸ, θέλω ἀκόμα νὰ πῶ·
 γιὰτ' ἄς ποῦμε πῶς ἤσαν καὶ βιὸ περισσὸ
 καὶ κατόπι ἀπ' ἀγῶνες καὶ κόπους
 ζηλευτὰ παλληκάρια ἔχουν γένει·
 κι ἂν θὰ τύχουν αὐτὰ τὰγαθὰ
 ξαφνικὰ φτάνει ὁ Θάνατος καὶ τὰ παιδιὰ 1110
 μὲς στὸν Ἄδη γοργὰ τὰ πηγαίνει.
 Τί λοιπὸν ὠφελεῖ τοὺς ἀνθρώπους
 καὶ μιὰ τέτοια πικρότατη λύπη οἱ θεοί,
 τῶν παιδιῶν ἐξ αἰτίας, νὰ στέλνουν μαζί
 μὲ τὰ τόσα δεινὰ καὶ τοὺς κόπους ; 1115

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ Ζ΄.

ΜΗΔΕΙΑ. Καλές μου, ἀπὸ καιρὸ προσμένοντας νὰ ἰδῶ
 τί θ'ἀπογένῃ, καρτερῶ ἀνυπόμονη
 νὰ μάθω τὰπεκεῖθε· Νά, τοῦ Ἰάσονα
 βλέπω ἕναν δοῦλο πῶρχεται· κῆ βιαστικῆ
 πνοῆ του δείχνει πῶς θὰ πῆ νέο κακὸ. 1120
 ΑΓΓΕΛΟΣ. Μήδεια, πῶχανες πρᾶμα τ'τρομερὰ φοιχτό,
 φεῦγα φεῦγα μ' ὅ τι μπορέσης κι ὅ τι βοῆς,
 ἀμάξι τῆς στεριάς ἢ πλοῖο θαλασσινό.
 ΜΗΔΕΙΑ. Καὶ τί εἶν' αὐτὸ ποὺ πρέπει ἔτσι νὰ φύγω ἐγώ ;
 ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἀπέθανε ἡ βασιλοπούλα τώρα δὰ 1125
 κι ὁ βασιλιάς μαζί, ἀπὸ τὰ φαρμάκια σου.
 ΜΗΔΕΙΑ. Μοῦ εἶπες λόγον εὐχάριστο· ἀπ' ἐδῶ κἔμπροσ
 θὰ σε νομίζω φίλον κευεργέτη μου.
 ΑΓΓΕΛΟΣ. Τί λές γυναικα ; ἔχεις μυαλὰ ἢ τρελλάθηκες,
 ποὺ χαίρεσαι ἐγὼ ἀκοῦς ὅτι ξολόθρεψες 1130
 τοῦ βασιλιᾶ τὸ σπίτι ; δὲ φοβᾶσαι πλιὸ ;
 ΜΗΔΕΙΑ. Ἐχω κάτι κἔγῳ νὰ σ'ἀντιλογηθῶ·
 μά, φίλε μου, μὴ βιάζεσαι καὶ λέγε μου
 πῶς χάθηκαν· γιὰτι θὰ εὐφράνης με διπλά,
 μὲ θάνατον παγκάκιστο ἂν ἀπέθαναν. 1135
 ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἀφοῦ τὰ δυὸ παιδιὰ σου κι ὁ πατέρας τους
 ἤσαν καὶ μπῆκαν στῆς νύφης τὲς κάμαρες,
 οἱ δοῦλοι σας χαρήκαμε ποὺ σκάσαμε
 γιὰ τὰ κακὰ σας· κι ἔγινε λόγος πολλὸς
 μὲς στὸ παλάτι πῶς τὴν ἔχτρα ἀφήσατε 1140

πού είχατε πρὶν τὰντρόγυνο· καὶ τῶν παιδιῶν
 ὁ ἓνας φιλεῖ τὸ χέρι κιᾶλλος τὸ Ξανθὸ
 κεφάλι τους· κὲγὼ καταχαρούμενη
 τὰκολουθοῦσα ὡς τὲς γυναῖκειες κάμαρες.
 Ἄλλ' ἢ κυρὰ πού ἀντίς· γιὰ σὲ τιμούσαμε 1145
 πρὶν ἴδῃ τὰ δυὸ παιδιὰ σου γλυκοκύταζε
 τὸν Ἰάσονα· μὰ εὐθύς τὰ μάτια σκέπασε
 καὶ τᾶσπρο πρόσωπό της πίσω γύρισε,
 γιὰτὶ ἐσιχάθη τῶν παιδιῶν τὸ μπάσιμο·
 μὰ τοὺς θυμοὺς τῆς κόρης καὶ τὸ χόλιασμα 1150
 τοὺς πράυνεν ὁ ἄντρας σου, ἔτσι λέγοντας·
 Πικρὴ μὴν εἶσαι στοὺς δικούς μου, τὴν ὀργὴ
 πᾶψε, καὶ στρέψε πάλι τὸ κεφάλι σου,
 καὶ ἀγάπησε τὰντρός σου τοὺς ἀγαπητούς·
 δέξου τὰ δῶρα, καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα σου 1155
 ζήτα νὰ μείνουν τὰ παιδιὰ πρὸς χάρη μου.
 Κι ὡς εἶδε τὰ στολίδια αὐτῆ, δὲ βάσταξε,
 καὶ ὅλα στὸν ἄντρα τᾶστρεξε· καὶ ὅτ' ἔφυγαν
 τὰ τέκνα σου μὲ τὸν πατέρα τους, φορεῖ
 τὰ πλουμισμένα πέπλα, βάζει τὸ χρυσὸ 1160
 στὴν κόμη της στεφάνι, φκιάνει τὰ μαλλιά
 μπρὸς σὲ λαμπρὸ καθρέφτη, καὶ χαμογελαῖ
 στὴν ἀνυχνὴν εἰκόνα της. Κι ἀπ' τὸ θρονὶ
 σὰν ἐσηκώθη εὐθύς μὲ χάρη περπατεῖ
 στὰ δώματα μὲ τὸ κάτασπρο πόδι της, 1165
 κὺπέρχαρη ἀπ' τὰ δῶρα, συχνοκύταζεν
 ἀπ' τὴ κορφή ὡς τὰκρόνυχα τὸ σῶμα της.
 Ἄλλ' ἀπ' ἐδῶ κὲμπρὸς φριχτὸ ἦταν θέαμα·
 σὰν ἄλλαξε θωριὰ πισοδρομεῖ λοξῆ
 τρέμοντας σύσσωμη, καὶ μόλις πρόφτασε 1170
 νὰ πέση στὸ θρονὶ μὴ χάμω σωριαστῆ.
 Καὶ μιὰ γριὰ δοῦλα ἐφώνησε, νομίζοντας
 πὼς τοῦ Πανὸς ἢ κάποιου θεοῦ τῆς ἦρθε ὀργή·
 σὰν εἶδε ὅμως ἀφρὸ λευκὸ ἀπ' τὸ στόμα της
 νὰ βγάξῃ ἢ νύφη, καὶ νὰ στρέφῃ τῶν ματιῶν 1175
 τὲς κόρες, καὶ νὰ χάνεται τὸ αἷμα της,
 ἀναθρηνεῖ καὶ σκούζει τῶρ' ἀντίστροφα.
 Ἡ κόρη στοῦ πατέρα ὄρμᾶ τὲς κάμαρες,
 κὴ γριὰ τρέχει στὸ νιογαμπρὸ, τὴ συμφορὰ
 τῆς νύφης νὰ τοῦ πῆ· ἀπὸ τὰ τρεχάματα 1180
 βρόντας τὸ σπιτί. Κι ὅσο βαδιστὴς γοργὸς
 τρέχοντας τοῦ σταδίου τὸ γῦρο θάκανε,

τόσο, σὰν ἔμειν' ἄφωνη καὶ μὲ κλειστὰ
 τὰ μάτια ἢ δόλια, ἀναστενάζοντας φριχτὰ
 πετιέται· καὶ τὴν πολεμοῦσαν δυὸ κακά. 1185
 Τὸ χρυσὸ πλέγμα γύρω στὸ κεφάλι της
 τρομερὲς φλόγες βγάζει ἀχόρταγης φωτιάς·
 κοῖ ψιλοὶ πέπλοι, τὰ δῶρα τῶν τέκνων σου,
 τὴν ἄσπρη σάρκα ξέσχιζαν τῆς δύστηνης.
 Καὶ φεύγει ἀφοῦ σηκώθηκε ἀπὸ τὸ θρονὶ 1190
 περιφλογη, τινάζοντας ἐδῶ κὲκεῖ
 κεφάλι καὶ μαλλιά, νὰ ρίξῃ θέλοντας
 τὸ στέφανο· μὰ τὸ χρυσάφι ἐκόλλησε
 στὰ σύμπλεχτα μαλλιά, καὶ ὅσο τὰ τίνανε
 τόσο διπλὰ ἀναφλόγιζαν. Ὡς πῶπεσε 1195
 χάμω σὰν ἐνικήθη ἀπὸ τὴ συμφορὰ,
 πού καὶ ὁ γονιὸς της δύσκολα τὴ γνώριζε·
 γιὰτὶ οὔτε μάτια, οὔδὲ τῶμορφο πρόσωπο
 ἐξχώριζαν, μὲν ἔσταζε αἷμα καὶ φωτιά
 ἀπὸ τὸ κορφοκέφαλό της, κὲρρευαν 1200
 οἱ σάρκες ἀπ' τὰ κόκκαλα, σὰν πεύκινο
 ρετινί, ἀπὸ τὰθώρητα δαγκάματα
 τῶν φαρμακιῶν, φριχτὸ ἓνα προᾶμα· δὲν τολμᾷ
 κανεὶς νὰ ἴγξι τὴ νεκρή· γιὰτ' εἴχαμε
 τὸ πάθημά της μάθημα· Ἄλλ' ἀνήξερος 1205
 ὁ δόλιος της γονιὸς σὰν ἔφτασ' ἔξαφνα
 πέφτει στὴ δόλια· σκούζει καὶ ἀγκαλιάζει εὐθύς
 τὸ σῶμα της καὶ τὸ φιλοῦσε λέγοντας·
 Δύστυχη κόρη, ποιὸς θεὸς σὲ χάλασεν
 ἔτσι φριχτὰ ; ποιὸς τὸν κακόγερο ἀπὸ σὲ 1210
 μ' ὠρφάνεψεν ; οἰμέ, κὲγὼ ἄς χαθῶ μὲ σέ.
 Κι ἀφοῦ ἔπαψε τοὺς θρήνους καὶ τοὺς στεναγμούς,
 ἐνῶ προσπάθει τὸ γεροντικὸ κορμὶ
 νάνασηκώσῃ, στοὺς ψιλοὺς πέπλους κολνᾶ,
 σὰν ὁ κισὸς σὲ δάφνης κλώνους, καὶ φριχτῆ 1215
 γένονταν πάλι· αὐτὸς θέλει νὰ σηκωθῆ
 καὶ ἐκεῖνη τὸν κρατεῖ· καὶ ἂν πᾶσιζε μὲ βιά
 τοῦ ξέσχιζ' ἀπ' τὰ κόκκαλα τὲς γέρικες
 τὲς σάρκες· ὡς πού ὁ δύστηνος ἀπόκανε
 καὶ ἀπέθανε, σὰν ἐνικήθη ἀπ' τὸ κακό. 1220
 Κεῖναι νεκροὶ κόρη καὶ γέροντας γονιὸς
 μαζί, κακὸ δακρυοθρήνητο. Γιὰ σὲ
 δὲν κάνω λόγο· μόνη σου τῆς συμφορᾶς
 θὰ νοιώσῃς τὸν ἀντίτυπο. Πρῶτη φορὰ

- δὲν εἶναι πού ἤσκιον τὰ θαρρῶ τάνθρώπινα, 1225
 κι ἄφοβα λέω, πῶς ὅσοι γιὰ σοφοὶ πέρνουν
 καὶ ψιλογνέθουν λόγια εἶναι πολὺ μῶροί.
 Καλότυχος δὲν εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος·
 κιὰν ἔρθῃ πλοῦτος, ὁ ἕνας πλιὸ εὐτυχῆς μπορεῖ
 :ὰ γένη ἀπ' ἄλλον, ὅχι ὁμῶς καλότυχος. 1230
 Φαίνεται ὁ θεὸς πῶς σήμερα πολλὰ κακὰ
 θὰ ξεφορτώσῃ δίκαια στὸν Ἰάσονα.
 Δόλια κόρη τοῦ Κρέοντα, πῶς κλαίγομε
 τὲς συμφορὲς σου, πού στὲς πύλες τ' Ἄδη πᾶς,
 γιατί μὲ τὸν Ἰάσονα παντρεύτηκες. 1235
 Καλὲς μου, ἀπὸ τῆ χώρα' αὐτῆ ἀποφάσισα
 νὰ φύγω σὰ σκοτώσω εὐθύς τὰ τέκνα μου
 καὶ μὴν τάφήσω σ' ἄλλο χέρι ἀστόχαστα
 σκληρότερα νὰ τὰ σκοτώσῃ ἑξάπαντος
 ἀνάγκη νὰ πεθάνουν· κι ἀφοῦ εἶναι γραφτό,
 ἐγὼ θὰ τὰ σκοτώσω, πού τὰ γέννησα. 1240
 Ἐμπρὸς καρδιά μου, ὀπλίσου. Γιατί στέκομαι;
 τῆς μοίρας νὰ μὴν κάνω τὸ φοριχτὸ κακό;
 Ἐμπρὸς μαῦρο μου χέρι, πάρε τὸ σπαθί,
 πᾶρ' τὸ, κι ἄρχισε νέα θλιβερὴ ζωή· 1245
 νὰ μὴ δειλιάσῃς, μήτε νὰ τὸ θυμηθῆς
 πῶς γέννησες τὰ τέκνα σου, πῶς τὰγαπᾶς·
 λησμόνα λίγο τὰ παιδιὰ σου σήμερα,
 κέπειτα θρήνει· πάντοτε θὰ τὰγαπᾶς
 κι ἂν τὰ σκοτώσῃς τώρα ὦ δυστυχία μου. 1250

(Στροφή.)

- ΧΟΡΟΣ. ὦ Γῆ κι ἀχτίνα ὀλόφωτη τοῦ Ἡλιοῦ, γιὰ ἰδέτε ἰδέτε 1255
 τὴ μάνα πού νάχε χαθῆ, πρὶν χέρι φονικὸ
 νὰ βάλῃ στὰ παιδάκια της καὶ σφάξῃ τα· κρατιέται
 ἀπ' τὴ χροσὴ σου, Ἥλιε, γενιά· καὶ τὸ αἷμα τὸ θεϊκὸ
 φόβος μὴν τὸρθῇ ἡ ὥρα
 κι ἄνθρωποι γι' ἀντεκδίκηση τὸ χύσουν κατὰ γῆς.
 Ἄλλὰ, ὦ φῶς θεογέννητο, γιὰ κράτησέ την τώρα,
 σταμάτησέ την, βγάλε την ἀπὸ τὸ σπίτι εὐθύς,
 πού οἱ δαίμονες τοῦ χαλασμοῦ τὴν ἔχουν κάνει μία
 θανάσιμη Ἐρινύα. 1260

(Ἀντιστροφή.)

Χαμένα γιὰ τέκνα σου περισσὰ εἶχες μοχθήσει,
 χαμένα γέννησες λοιπὸν παιδάκια ποθεινά,

ὦ ἐσὺ πού τὰφιλόξενο μπασίδι εἶχες ἀφήσει
 τῶν Συμπληγάδων, τῶν πετρῶν τῶν μαύρων τὰ στενά.
 Γιατί δυστυχισμένη, 1265

σέπιασε ὀργῇ βαρύκαρδη κι ὁ φόνος ὁ ἐχθρικός
 νὰ φέρῃ κι ἄλλο φονικό; ὦ εἶναι καταραμένοι
 τῶν συγγενῶν οἱ σκοτωμοί· καὶ πέφτει ὁ χαλασμός
 ἀπ' τοὺς θεοὺς μὲς στοῦ φονιά τὸ σπίτι καὶ τὸν τόπον,
 γιὰ φρίξη τῶν ἀνθρώπων. 1270

ΠΑΙΔ. α'. Ἄχ, πῶς νὰ φύγω ἀπ' τὰ χέρια τῆς μάνας μας;
 ΠΑΙΔ. β'. Ἐξέρω κέγῳ ἀδερφάκι μου; χαθήκαμε.
 ΧΟΡΟΣ. Ἄκους ταραχὴν ἀκούς τὰ παιδιὰ;
 οἴμῃ, ἔλεεινή, τρισάθλια γυναῖκα.

Λέω μέσα νὰ μπῶ, νὰ γλύσω ἀπ' τὸ φόνο
 τὰ δόλια παιδιὰ. 1275

ΠΑΙΔΙΑ. Γιὰ τὸ θεό, βοηθήστε μας, γλυτώστε μας,
 γιατί στὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ κοντεύομε.

ΧΟΡΟΣ. Πέτρα ἢ σίδηρον ἦσουν λοιπὸν νὰ βαστάξῃς,
 τὰ βλαστάρια τὰ δύο σου πού γέννησες σὺ
 μὲ τὰ χέρια σου, δόλια, σκληρὰ νὰ τὰ σφάξῃς. 1280

Μιὰ γυναῖκα ἔχω ἀκούσει ὡς αὐτὴν τῆ στιγμῇ,
 μόνο μιὰ, πῶς στὰ τέκνα της χέρι εἶχε βάλει,
 τὴν Ἰνώ, πού τῆς πῆραν οἱ θεοὶ τὰ μυαλά
 κι ἀπ' τὸ σπίτι της ἔξω τρελλὴν εἶχε βγάλει 1285

τοῦ Διὸς ἢ γυναῖκα. Κι αὐτὴ στάριμυρὰ
 τὰ νερὰ πέφτ' ἢ δόλια νὰ πνίξῃ τὰ δύο της
 τὰ παιδάκια ἄνομα· στὸ γιαλὸ σὰν πηδᾶ
 μὲ τὰ τέκνα της βρίσκει κι αὐτὴ τὸν πνιγμὸ της.
 Γένετ' ἄλλη ἀπ' αὐτὴ πλιὸ φοριχτὴ συμφορὰ; 1290

Πόσα ὡς τώρα κακὰ στοὺς θνητοὺς ἔχουν γίνει
 ἀπὸ σένα, ὦ γυναῖκα πολὺπονη κλίνη.

ΙΑΣΩΝ. Γυναῖκες, πού σ' αὐτὸ τὸ σπίτι στέκεστε,
 μέσα εἶν' ἀκόμα ἡ Μήδεια, πού τὰ τρομερὰ
 κακὰ ἔχει πράξει, ἢ μήπως ἔφυγε ἀπ' ἐδῶ; 1295

Γιατὶ αὐτὴ πρέπει ἢ νὰ κρυφτῇ κάτω στὴ γῆς,
 ἢ νὰ πετάξῃ μὲς στὰ βάρη τοῦρανοῦ,
 ἂν θάρρεψε πῶς δὲ θὰ τὴν ἐκδικηθῇ
 τοῦ βασιλιά τὸ σπίτι, κι ἀφοῦ σκότωσε
 τοὺς βασιλιάδες πῶς αὐτὴ ἀτιμώρητη 1300

θὰ φύγῃ. Ἄλλὰ γι' αὐτὴν ἐγὼ δὲ γνοιάζομαι,
 γιατί κακὸ θὰ λάβῃ ἀπ' ὅσους χάλασεν·
 ἦρθα νὰ σώσω τῶν παιδιῶν μου τὴ ζωή,
 μήπως οἱ συγγενεῖς μοῦ κάνουν τίποτε,

- γιὰ τιμωρία τῆς κακοῦργος μάνας των. 1305
 ΧΟΡΟΣ. Δὲν ξέρεις, μαῦρ' Ἰάσωνα, σὲ τί κακὰ
 βρίσκεσαι, ἀλλιῶς δὲ θάλλεγες τὰ λόγια αὐτά.
 ΙΑΣΩΝ. Μὰ τί; κέμένα θέλει νὰ σκοτώσῃ αὐτή;
 ΧΟΡΟΣ. Σκότωσε τὰ παιδιά σου μὲ τὸ χέρι της.
 ΙΑΣΩΝ. Ὅϊμὲ τί λές, γυναῖκα; μὲ θανάτωσες. 1310
 ΧΟΡΟΣ. Λογάριαζε πὸς πλιὸ δὲ ζοῦν τὰ τέκνα σου.
 ΙΑΣΩΝ. Στὸ σπίτι μέσα ἢ ἔξω; ποῦ τὰ σκότωσε;
 ΧΟΡΟΣ. Τὲς θύρες σὰν ἀνοίξῃς θὰ τὰ ἰδῆς νεκρά.
 ΙΑΣΩΝ. Ξεμανταλώστε μου τὲς θύρες γλήγορα,
 βγάλτε τοὺς σύρτες, τὸ διπλὸ κακὸ νὰ ἰδῶ,
 τὰ σκοτωμένα καὶ τὴν τρισκατάρατη. 1315
 ΜΗΔΕΙΑ. Τὲς θύρες τί σκουντᾶς κι ἀναμοχλεύεις τες,
 ζητώντας τοὺς νεκροὺς κέμὲ τὴ φόνισσα;
 μὴν κάνῃς κόπο· κι ἂν ἐμένα χρειάζεσαι,
 λέγε τί θέλεις, μὲ τὸ χέρι ὅμως ποτὲ 1320
 δὲ θὰ με ἄγγιξῃς. Τέτοιο ἀμάξι μῶδωκεν
 ὁ πάππος μου Ἥλιος, φυλαχτὸ ἀπὸ τοὺς ἐχτροὺς.
 ΙΑΣΩΝ. ὦ σίχαμα, ὦ γυναῖκα μισητότατη
 στοὺς θεοὺς, σ' ἐμέ, καὶ σ' ὄλους τοὺς ἀνθρώπους πλιό,
 ποῦ βάσταξες στὰ τέκνα σου ποῦ γέννησες 1325
 νὰ μπήξῃς τὸ σπαθὶ κέμένα ρήμαξες·
 κῆλιο καὶ γῆ ἀντικρύζεις, ἐνῶ τόλμησες
 κακούργημα φριχτότατο· ὦ ποῦ νὰ χαθῆς.
 Τώρα ἔχω γνώση ἐγὼ, τότε ἤμουν ἀμυαλος,
 ὅταν ἀπὸ γενιὰ καὶ χώρα βάρβαρη 1330
 σ' ἔφερα σ' Ἰλληνόσπιτο, μέγα κακό,
 ποῦ ἀρνήθῃς τόπο καὶ γονιὸ ποῦ σ' ἔθρεψαν·
 καὶ τὸν ἀντίδικό σου δαίμονα οἱ θεοὶ
 σ' ἐμὲ ἔστειλαν· ποῦ ἀφοῦ στὸ σπίτι σκότωσες
 τὰ δέροφια σου στὸ σκάφος μπῆκες τῆς Ἀργῶς 1335
 τῶριόπλωρο· ἔτσι ἀρχίνησες, κι ἀφοῦ ἄντρα σου
 πῆρες ἐμένα καὶ παιδιά μου γέννησες,
 γιὰ μιὰ γυναῖκα κένα γάμο τάσφαξες.
 Καμιὰ Ἑλληνίδα αὐτὸ δὲ θάκανε ποτέ,
 ποῦ ἐγὼ ἂπ' αὐτὲς προτίμησα νὰ πάρω ἐσέ, 1340
 ἐχτροὺν κι ὀλέθριο σύντροφό μου, λιόντισσα
 κι ὄχι γυναῖκα, πῶχῃς φυσικὰ πλαστῆ
 κι ἀπὸ τὴν Τυρρηνίδα Σκύλλα ἀγριώτερη.
 Μὰ δέ σε κόφτει καὶ μὲ μύριες ὑβρισιές·
 τέτοια ξεδιαντροπιά ἔχεις· ὦ ποῦ νὰ χαθῆς,
 κακούργα, καὶ τῶν τέκνων σου ἄγρια φόνισσα. 1345

- Κεγὼ ἔχω τώρα νὰ θρηνώ τὴν τύχη μου,
 ποῦ μήτε πλιὸ τὴ νιόνυφή μου θὰ χαρῶ,
 μήτε τὰ τέκνα πῶσπειρα κι ἀνάθρεψα
 θὰ τὰ συντύχω ζωντανά, μὸν τάχασα. 1350
 ΜΗΔΕΙΑ. Πολλὰ σ' αὐτὰ τὰ λόγια ἐνάντια εἶχα νὰ πῶ,
 ἂν ὁ πατέρας Δίας δὲν τὸ γνώριζε
 τὸ τί εἶδες ἀπὸ μένα καὶ τί μῶκανες·
 μελλούμενο δὲ σοῦ ἦταν σὰ μαρνήθηκες
 χαρούμενα νὰ ζῆς περιγελώντας με, 1355
 μήτ' ἢ βασιλοπούλα μήτ' ὁ Κρέοντας
 ποῦ σὲ δευτεροπάντρεψε, ἀτιμώρητα
 νὰ διώξῃ με ἂπ' ἐδῶ· τώρα καὶ λιόντισσα
 σὰν θέλῃς πές με καὶ Σκύλλα Τυρρηνική·
 γιὰτ' ὅπως πρέπει τὴν καρδιά σου ἀντίκαψα. 1360
 Κεσύ εἶσαι μὲς στὴ λύπη καὶ στὴ συμφορὰ.
 Μοῦ φεύγ' ἢ λύπη, φτάνει ἐσὺ νὰ μὴ γελᾷς,
 Παιδιά μου, τί κακούργα μάνα ἐλάχετε.
 ΙΑΣΩΝ. Παιδιά μου, τί κακὸς γονιὸς σὰς ἔφαγε. 1365
 ΜΗΔΕΙΑ. Βέβαια δὲν τὰ σκότωσε τὸ χέρι μου.
 Μὰ ἢ ἀτιμιά σου κοί καινοῦργοι γάμοι σου.
 Ναι γιὰ ἐνα γάμο νὰ τὰ σφάζεις τόλμησες;
 Μικρὸ κακὸ γιὰ μιὰ γυναῖκα αὐτὸ θαρρεῖς;
 ΙΑΣΩΝ. Ἄν ἔχη νοῦν· σ' ἐσὲ ὅμως εἶν' ὅλα κακὰ.
 ΜΗΔΕΙΑ. Αὐτὰ πλιὸ δὲν ὑπάρχουν· θὰ σε κάψῃ αὐτό. 1370
 ΙΑΣΩΝ. Αὐτοὶ εἶν' ἀντίδικοί μου στὸ κεφάλι σου.
 ΜΗΔΕΙΑ. Ξέρουν οἱ θεοὶ ποιὸς τὸ κακὸ προτάραχσε.
 ΙΑΣΩΝ. Ξέρουν τὴ βρωμοσιχαμένη σου ψυχὴ.
 ΜΗΔΕΙΑ. Μίσα· κέγὼ σου τὴν πικρὴ φωνὴ μισῶ.
 ΙΑΣΩΝ. Κέγὼ ἄλλο τόσο· εἶν' εὐκόλος ὁ χωρισμός. 1375
 ΜΗΔΕΙΑ. Λοιπὸν πῶς; τί νὰ κάνω; αὐτὸ θέλω κέγὼ.
 ΙΑΣΩΝ. Δός μου νὰ θάψω καὶ νὰ κλάψω τοὺς νεκροὺς.
 ΜΗΔΕΙΑ. Ὅχι μ' αὐτὸ τὸ χέρι θὰ τὰ θάψω ἐγὼ
 στῆς θεᾶς Ἀκραιᾶς Ἥρας τὴν περιοχὴ,
 νὰ μὴν ἀνοίξῃ ἐχτροὺς κανεῖς τοὺς τάφους των 1380
 καὶ τὰ πειράξῃ· ἀλλὰ σ' αὐτὴν τοῦ Σίσυφου
 τὴ χώρα γιορτὴ πένθιμη καὶ τελετὴ
 στὸ ἐξῆς θὰ ὀρίσω ἀντὶ τοῦ φόνου τοῦ ἄνομου.
 Καὶ τώρα στοῦ Ἐρεχθέα τὴ χώρα πάγω ἐγὼ
 νὰ ζῶ μὲ τὸν Αἰγέα τοῦ Πανδίου. 1385
 Μὰ ἐσύ, ὡς σοῦ πρέπει, θὰ χαθῆς κακῆν κακῶς,
 σὰ σε χτυπήσῃ ἓνα κομμάτι τῆς Ἀργῶς,
 ἀφοῦ εἶδες τὸ πικρὸ τέλος τῶν γάμων σου.

- ΙΑΣΩΝ. Ἡ Ἐρινύα τῶν παιδιῶν σου νά σ' ἐκδικηθῆ
καὶ τοῦ φόνου ἢ ἀντίδικη Δίκη μαζί. 1390
- ΜΗΔΕΙΑ. Καὶ ποιός σ' ἀκούει ἐσένα θεός ἢ δαίμονας,
τὸν ὀρκοπότη καὶ ξενοπεριπαιχτή;
- ΙΑΣΩΝ. Ὦ, τὴ σιχαμερὴ καὶ παιδοφόνισσα,
ΜΗΔΕΙΑ. Σύρε στὸ σπῆτι σου, θάψε τὸ ταίρι σου.
ΙΑΣΩΝ. Φεύγω ποῦ ὁ μαῦρος δυὸ παιδιά στερήθηκα. 1395
- ΜΗΔΕΙΑ. Πίσω εἶναι οἱ θρηνοὶ σου· τὸ γῆρας πρόσμενε.
ΙΑΣΩΝ. Ἄκριβά μου παιδιά.
ΜΗΔΕΙΑ. Στὴ μάνα, ὄχι σ' ἐσέ.
ΙΑΣΩΝ. Κέπειτα τᾶσφαρες;
- ΜΗΔΕΙΑ. Γιὰ νὰ πικράνω σε.
ΙΑΣΩΝ. Ὅϊμέ, ὁ δόλιος ποθῶ· τρυφερὰ νάσπασθῶ
τὸ γλυκὸ στοματάκι τῶν δυὸ μου παιδιῶν. 1400
- ΜΗΔΕΙΑ. Τώρα τὰ προσμιλεῖς, τώρα τᾶσπάζεσαι,
τότ' ὅμως τᾶδιωχνες.
ΙΑΣΩΝ. Δόσε μου γιὰ τοὺς θεοὺς
νὰ χαϊδέψω· γλυκὰ τᾶπαλό τους κορμί.
ΜΗΔΕΙΑ. Δέ σ' ἀφήνω· χαμένα τὰ λόγια σου λές.
ΙΑΣΩΝ. Δία, τᾶκοὺς αὐτὰ πῶς ἀποδιώχνομαι 1405
κι ὅσα ἀπ' αὐτὴν παθαίνω τὴ σιχαμερὴ
καὶ παιδοφόνισσα λιόντισσα; ὅμως ἐγὼ
τοῦτα μ' ὅλα μου τὰ δυνατὰ τὰ θρηνώ
καὶ τὰ κλαίω κρᾶζοντας τοὺς θεοὺς μάρτυρας,
ὅπου ἔνω σκότωσες τὰ παιδάκια μου ἐσὺ. 1410
δέ μ' ἀφήνεις νάπλώσω τὰ χέρια σ' αὐτά,
μῆτε καὶ τὰ νεκρά τους νὰ θάψω κορμιά,
ποῦ ἄμποτ' ἐγὼ νὰ μὴν τὰ εἶχα σπείρει ποτὲ
γιὰ νὰ ζῶ νὰ τὰ ἴδῶ σκοτωμένα ἀπὸ σέ.
ΧΟΡΟΣ. Πολλὰ πράματ' ὁ Ζεὺς κρατεῖ στὸν Ὀλυμπόν 1415
καὶ πολλὰ ἀνέλπιστα τὰ ἐκτελοῦν οἱ θεοί·
κι ὅσα ἐλπίζομ' ἐμεῖς ὅλα δὲ γέγονται,
μὰ βρίσκει τρῶπ' ὁ θεὸς γιὰ τᾶνεπάντεχα.
Τέτοιο τέλος ἐπῆρε καὶ τοῦτο τὸ πρᾶμα.

Δ. Μ. ΣΑΡΟΣ

ΣΗΜ.—«Ὁ μεταφραστὴς ἔχει μόνος τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπη τὴν ἐν τῷ θεά-
τρῳ ἢ δημοσίᾳ αἰθούσῃ παράστασιν τοῦ ἔργου τούτου, κατὰ τὸν νόμον
ΓΥΠΓ' (ἀρ. 3483).

Τὴν περᾶσμένην ἑβδομάδα συνήλθαν οἱ παλαιοὶ μέτοχοι τῆς Ζωῆς σὲ
γενικὴ συνεδρία.

Ὁ κ. Μελαχρινὸς σὲ εἰσήγησίν του εἶπε ἡ ἐξῆς: Γνωρίζετε ὅτι ἡ
Ζωὴ συνεστήθη χάρις στὴν πρωτοβουλία μερικῶν ἀπὸ μᾶς, οἱ ὅποιοι μὲ
τὸν ὀβολὸν τους εἶχαν ἀναλάβει νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἔκδοσίν της.

Τώρα τελείωσε ἡ περίοδος καὶ ἀρχίζει νέα πρὲπει νὰ προσπαθή-
σουμε πρῶτον νὰ εὑρουμε νέους πόρους καὶ δεύτερον νὰ καλλιτερέψουμε τὸ
περιεχόμενον τοῦ περιοδικοῦ μας καὶ νὰ τὸ πλουτίσουμε· πιστεύω ὅτι θὰ
δείξετε τὴν ἴδια ὅπως καὶ πρὶν ἀγάπη καὶ ὑποστήριξη στὴ Ζωή.

Ἔπειτα ἀπὸ τὰ λόγια αὐτά, οἱ ἑταῖροι ἐξέλεξαν τὸ νέο προεδρεῖο,
μὲ Πρόεδρον τὸν κ. Α. Μελαχρινὸν καὶ μὲ Σύμβουλους τὶς κυρίες:

Σοφία Σπανοῦδη καὶ Ὑπατία Δελῆ καὶ τοὺς κυρίους Γ. Λαμπροῖδη
καὶ Ν. Σαντοριναῖο· Γραμματέας ἐξελέγη ὁ κ. Γ. Βλαστός καὶ ταμίας
ὁ κ. Γ. Ροντάκης.

Μέτοχοι τῆς Ζωῆς εἶναι οἱ κυρίες Σοφία Σπανοῦδη, Ὑπατία Δελῆ
καὶ οἱ κ. κ. Α. Μελαχρινός, Ν. Σαντοριναῖος, Δ. Σάρος, Γ. Ροντάκης,
Γ. Λαμπροῖδης, Δ. Σταύρου, Γ. Βλαστός, Σ. Στάγκος, Τ. Ἀναστασιάδης
Δ. Κοπανάρης, Δ. Δαμασκηνός, Α. Μισιρολόγλους, Ε. Δαμόρης, Χατζῆ
Λουκάς, Κ. Ζ. Κωνσταντινίδης καὶ Χ. Δελῆς.